

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Augustini Barbosae ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Qvintvs Decretalivm Libri continetvr

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

De Sententia Excommunicationis. Tit. XXXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95280](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95280)

Exemptos verò intelligunt Host. & Abb. eos, qui soli Pontifici immediate subiacentur, sed melius cum Syluest. & Soar. *mon. 9.* intelliges omnes illos qui Episcopo subiecti non sunt, licet alios habeant superiores, vt concludunt verba huius textus: *Præter sui superioris licentiam*, ad quem casum seducuntur Prælati nullius diocesis; in Abbatis tamen contrarium resoluit Henric. *d. t. 2. 3. §. 3.* Decanis autem, Archidiaconis, & similibus dignitatibus Ecclesiæ Cathedralis ex consuetudine idem concessum post alios explicat Henric. *d. lib. 6. c. 7. §. 5.* circa Vicarium generalem Episcopi pugnant inter se Henric. *d. c. 1. 3. §. 3.* & Soar. *d. sect. 2. n. 8.*

Amplia, vt locum habeat principalis textus conclusio, etiam in Episcopo fustiganeo inuito Archiepiscopo, quia hæc potestas non provenit ab Episcopo eligente, sed à iure committente, vt advertit Prosp. de August. *in addit. ad Quarant. verbo Archiepiscopi auctoritas*, vers. *decinoseprimò*, in addit. *lit. A.* quod quidem, & in exempto locum habet, & in quolibet Episcopo, non solum in sua diocesi, sed etiam extra, dummodo Confessarius sit approbatus ab Ordinario, vt infra dicitur, ita Quaranta *d. verbo Archiepiscopi auctoritas*, n. 7.

Amplia etiam in Cardinalibus, quibus communicatur privilegium concessum Episcopis, & Prælati exemptis in hoc text. vt per Henric. *cap. 1. §. 3.* Paul. Comit. *respons. moral. lib. 1. quæst. 10. in. 4.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 4. c. 3. §. 16.* vbi etiam credit non esse verisimile de cetero Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. c. 1. §. 1.* derogatum fuisse privilegium, quod erat concessum in hoc text. Quicquid autem de hoc fit, illud est verisimilium Sacram. Congregationem censuisse Episcopum vigore privilegij, de quo in hoc text. non posse sibi eligere Sacerdotem non subditum, qui à proprio Episcopo non sit approbatus, prout referunt Gallet. *in margarita casuum conscientie*, verbo *Episcopus 6.* Prosp. de August. *loco proxime citato*. Azor. *d. q. 16. vers. quæres*. Cardinales, Aloy. Ricc. *d. resol. 470.* Peregr. *in Comment. ad Constit. cleric. Regular. p. 1. c. 5. in princ.* Coriolan. *de casibus rescript. 1. sect. 1. art. 1. c. 5. vers. ac contra*, Vgolin. *de offic. Episcop. c. 2. §. 2. n. 4. vers. 3.* Armendar. *in addit. ad recap. legum Navarra lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis*, n. 54. Molfes. *in summa Theolog. moralis*, tract. 7. c. 1. §. 3. 4. Lauer. *de iuribus*, p. 1. c. 21. n. 58. Fagundez. *in quinque Ecclesiæ præcepta*, præc. 2. lib. 7. c. 2. ex n. 78. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum*, verbo *nullitas*, different. 5. n. 2. vbi subdit etiam quoad Prælatos Regulares procul dubio durare indistincte privilegium, de quo in hoc text.

Necnon minoribus Prælati, &c.] Notatur ad hoc, quod licet Prælati Conventuali sibi Confessarium eligere, vt per Valent. *tom. 4. disp. 7. q. 1. punct. 2. vers. 2.* habet, Henric. *lib. 7. cap. 18. §. 1.* Fr. Sigilm. à Bononia *de elect. dub. 21. n. 2.* Franc. Coriolan. *de casibus rescript. p. 1. sect. 1. art. 21.* Filliac. *quest. moral. tom. 1. in. 9.* Valer. Reginald. *in praxi lib. 1. n. 38.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. disp. 6. q. 1. in. 2.* vbi n. 6. limitat dummodo Abbates inferiores secundum privilegia, vel constitutiones Religionis à Sede Apostolica approbatas non habuerint Confessorem designatum à Prælati superioribus, & citat Soarez *dict. sect. 2. n. 10.* Sigismund. à Bononia *dict. dub. 21. in. 4.* Coriolan. *diart. 2. in. 3.* in fine;

Barbof. Collect. Tom. 1. l. 1;

De Sententia Excommunicationis.

TIT. XXXIX.

SUMMARIUM.

- 1 Doctores referuntur super hanc rubricam scribentes.
- 2 Excommunicationis materiam qui tractent citatur.
- 3 Excommunicatio an proprie sit sententia, ostenditur, & num. seqq.
- 4 Excommunicationis nomen unde dictum.
- 5 Excommunicationis definitio traditur.
- 6 Excommunicatio alia est maior, alia minor.
- 10 Excommunicatio maior à quibus priuatur, ostenditur.
- 11 Excommunicatio minor non omni, sed aliqua tantum Ecclesiastica communione priuatur.

VER per hanc rubricam scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Ioan. de Londris in *breuiario sanctorum Canon.* fol. 184. Guillem. Durand. in *breuiario aureo iuris Canon.* Martin. Mefnar. in *epitome Decret.* fol. 100. verso. Petrus de Rauenna in *compens. iuris Canon.* Dan. Venat. in *analyt. method. iuris Pontif.* à pag. 728. Goffred. & Host. in *sum. huius tit.* Alex. Cassan. & Anastaf. Germon. in *paratit. ad quinque libros Decret.* Lancel. in *instit. Canon.* Barth. Carthag. in *exposit. tit. iuris Canon.* Zypæ. in *analytica postremi iuris Ecclesiast. enarrat.* pag. 449. cum seqq. in *sum. iuris Canon.* Cafarel. in *erotem. eiusdem iuris*, nonissimè Ioan. Honor. lib. 5. *sum. in Decret.* omnes sub hoc tit.

De materia huius tit. speciales tractatus ediderunt S. Antonin. Archiepisc. Florent. *tom. 14. tract. Doctor.* fol. 366. Francisc. de Platea *eodem tom. 14. fol. 387.* Jacobus de Beluisio *eodem tom. 14. fol. 387.* B. Ioan. à Capistrano *eodem fol. 388.* de ea agunt Menoch. *de arbitrar. casu 416.* Clar. in *pract. lib. 5. fin. q. 77.* Viuiati. Vez. & alij *tom. 1. communium opinionum*, lib. 1. tit. 12. Perez. l. 1. tit. 5. lib. 8. Ordinan. Spin. in *speculo testament. part. 11. rubricæ*, Card. Cæsar. Baron. *tom. 1. in. 1. Ecclesiæ amica Christi 57. pag. mibi 511.* Stephan. Quaranta in *summa Bullarj*, verbo *excommunicatio ad finem reuelationis*, & verbo *excommunicatorum vitatio*, Rendina in *præceptuario recept. sentent. tom. 1. tit. 41. de excommunicat.* Zetoli in *praxi Episcop. verbo excommunicatio*, Cald. Pereira *de renouat. enphyteut. q. 7. à princ.* Anton. de Soula in *relect. de censuris* *Bulle in Cæna Domini*, Cardos. in *praxi iudicum*, verbo *excommunicatio*, Francisc. Leo in *thesauri fori Ecclesiast.* p. 4. c. 7. *de excommunicat.* Ludouic. Miranda in *manuali Prælatorum*, *tom. 2. quæst. 35.* Fatina. *fragment. crimin. i. verbo excommunicatio*, Henric. in *sum. p. 2. lib. 13. de excommunicat.* Valsq. *tom. 4. in 3. p. tract. de excommunicat.* Barthol. Vgol. *de censuris*, tab. 2. Soar. *eodem tract. disp. 8.* Anil. *eodem tract. part. 2.* Sayr. *eodem tract. lib. 1. 2. & 3.* Bonacin. *eodem tract. disp. 2.* Hurtad. *eodem tract. disp. 13.* Marius Alterius *eodem tract. tom. 1.* Agid. *de Sacram. & censuris*, *tom. 2. disp. 14.* Valer. Reginald. in *praxi fori penit. lib. 3. de censuris Ecclesiast.* Anton. Ricc. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent.* lib. 4. Galgan. *de iure publico*, lib. 1. tit. 15.

Per hanc rubricam communiter receptum est excommunicationem proprie esse sententiam, ita gloss. in *sum. 2. q. 1. & verbo sententia*, in cap. *biduum 2.*

Bb 2 9.62

9. 6. quas sequuntur Doctores communiter secundum Felin. in rubr. de re iud. num. 15. & in hac rub. num. 2. Roman. in rub. ff. de re iud. num. 18. Marant. de ordine iudic. 3. part. 6. ex num. 40. & alij citati à Ludon. Gom. in cap. 2. §. statuto, ex num. 9. de consuet. lib. 6. Probatur, quia sententia iudicis illa dicitur, per quam tota causa, vel aliquis eius articulus terminatur, itavt cum tota causa finitur, diffinitiva sit, interlocutoria verò aliquis tantum articulus deciditur, vt docet gloss. ult. in l. qui restituere, ff. de rei vend. gloss. verb. diffinitiva, Clement. 1. de sequest. quas sequuntur Rebuff. ad leges Gallie, tom. 1. tit. de sentent. execut. in pref. ex num. 2. Vant. de nullit. tit. ex defectu processus, num. 89. & faciunt quæ latè dixi ad rubric. de sentent. & re iudic. quæ omnia & singula in excommunicatione, & aliis censuris reperiuntur, quòd enim per illas terminetur causa, vel aliquis eius articulus, patet quia dicitur articulus contumacie partis non parentis, vel non comparentis, textus opt. in c. 3. ibi, per censuras ecclesiasticas, & in cap. ult. ad finem, ibi: Ecclesiastica sententia, vt lice non contest. Et ideo Pontifices passim in iure nostro excommunicationem sententiam appellant, vt patet in cap. 3. in finalibus verbis, & in cap. ad reprimendam 8. & in cap. ult. de Offic. Ordin. & in cap. 3. & in cap. non dubium 5. cum multis ibid. hoc tit. de sententia excommunic. & non est dicendum Pontifices proprietatem verborum amatores improprie fuisse loquutos.

Contrariam tamen sententiam tenuit Archidiaconus in cap. 2. num. 1. vbi Ioan. Andr. & Ludovic. Gomez, dicit communem, de consuet. lib. 6. quorum sententia multiplici fundamento comprobatur. Primò, quia excommunicatio prolata à lege, vel statuto non differt ab illa, quæ à iudice profertur, vtrique enim formaliter est excommunicatio, & censura, & ligat, & statim suam secum trahit executionem, & sicut vna, ita & alia sententia appellatur, vt probat text. in cap. 2. §. statuto, de consuet. lib. 6. notatur in cap. si quis fundente 17. quest. 4. & tamen non est dicendum excommunicationem latam à lege, vel statuto proprie & verè sententiam esse, neque enim est pronuntiatio iudicis, neque aliquam controuersiam litigantium determinat, provt requiritur ad veram & propriam sententiam constituendam, iuxta dicta ad rubric. de sentent. & re iudic. Secundo facit, quia substantia proprie, & veræ sententiæ consistit in iusti explicatione facta per iudicem mediante sua pronuntiatione, ex text. in l. si cui 8. §. sed si queritur, ibi, per sententiam non debet seruiri constitui, sed quæ est declarari, ff. si seruiri vend. quæ quidem iusti explicatio principaliter in excommunicatione non datur, neque pretenditur, eo quòd attenta sua natura nihil aliud est quàm quoddam vinculum Ecclesiasticum, ex cap. nemo contemnat 11. quest. 3. quæ de causa arma Ecclesiæ appellatur, cap. dilecto, hoc tit. lib. 6. aliquando gladius spiritualis, cap. inter hæc 33. quest. 2. aliquando neruus Ecclesiasticæ discipline, Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 3. Vnde cum excommunicatio in sua substantia intendat potius ad subditi correctionem, illum puniri quàm per iusti explicationem definire, & causam terminare necessario dicendum est proprie & verè sententiam non esse. Consonat dictio & etymologia censura, sub qua excommunicatio continetur, quæ non à sentiendo sicut sententia, sed à verbo censendo, & censere deducitur, vt magis per illam aliquid precipere, vel de nouo statuere, quàm iustum explicare dicatur, iuxta reg. text. in l. censere 111. ff. de verborum significat. Iuvat, quia de essentiali ratione excommunicationis est corrigere subditum,

& illius correctionem comparare, iuxta text. in cap. nouit, de iudic. ad quam correctionem natura sententiæ respicere non solet, sed magis ad condemnationem siue in re, siue in corpore exequendam, vel ad absolutionem, vt probat text. in l. in fine, ff. de re iudic.

Propter quæ vtraque sententia est probabilis, & non esset difficile quam voveris defendere, & magis tibi placuerit prima, ad fundamenta sententiæ poteris respondere, & in primis ad primam respondent nonnulli distinguendo inter censuram ab homine, vel à iure, priores verò, & proprie & in stricta significatione sententias esse videtur, ex fundamentis prioris sententiæ in stricta significatione, provt sententia accipitur pro sententia iudicis; secundas verò negant esse iure sententias, quamvis fateantur in latiori significatione sententias esse, provt sententia dicitur opinio, sicut dicitur tum cuiuscunque etiam privati, vt in l. dicitur, ibi, magistri sententia, ff. de arbit. & sententiæ iurisperito, §. responsum prudentum, loquitur, de iure natur. atque ita distinguunt Andr. Sicul. & alij in rubr. de re iudic. Verùm Ludovic. Gomez, vbi supra, magis placuit indistinctè omnes censuras siue à legibus siue ab homine prolatas verè, & proprie, & in stricta significatione sententias esse, argumentum in dict. §. statuto, vbi excommunicationem à latu lato simpliciter sententiam appellat; ad argumentum verò in contrarium respondent censuræ etiam à lege prolatis conuenire, tum reliquis particulis definitionis sententiæ acceptæ in stricta significatione, tum etiam illud in quo difficultas incidit quòd sit prolata ab Ecclesiastico iudice. Parec si aliter nullam censuram ferri posse, nisi ab habente potestatem iurisdictionis fori contentiosi, vt patet cap. quarentis, ibi, iudex, de verborum significat. & quamvis per viam legis feratur, id non impedit, quominus dicamus ferri à iudice, hoc est, ab homine habente Ecclesiasticam iurisdictionem, sicut etiam non impedit quòd necessarium sit peruenire ad generale sententiam generalem cuius cognitionem. Ad secundum responderet finem principalem censurarum non esse punitionem, sed potius labili correctionem, ex dictis, finis autem principis semper attenditur, l. verum, ff. de furtis, cum vulgari. Deinde etiam si finis esset principalis censurarum, non ideo minus censuræ essent sententia, quoniam admodum certum est omnes illas, quibus à iure poenæ etiam corporales infliguntur, vt probatur in rubric. & per totum C. sententiam parit, & in minimis bene notauit Gomez dict. num. 10. Argumentum verò ab etymologia fragile est, & fallax, vt docet Laurent. lib. 4. elegant. cap. 10. Eadem loco 6. & alij per me citati in locis, communis argumenti, ibi ris loco.

Si verò tibi forsan magis placuerit secunda sententia, poteris respondere hanc rubricam & iura similia, in quibus fit mentio de excommunicatione, & sententia appellatur, ideo appellare excommunicationem sententiam, quia excommunicatio continetur sententiam, vel legislatoris, ex qua sententia siue propria, siue impropria resultat, non vtrius ex eo vt significarent illam esse proprie talem, sicut ex eo, vt significarent illam esse proprie talem, aliis Pontifex in d. c. statuto, excommunicationem statuto impositam appellat sententiam, quam nec constat proprie talem dici non posse, vt supra probatum est.

[Excommunicationis.] Licet apud veteres lingue Latine Auctores neque vscatum, nec nouum fuerit excommunicationis nomen, aptissime tamen à Catholico

eis denno compositum est, teste Budæo in *annot. reliquis ad Pandectas super l. 2. ff. de panis*, & ab Ecclesia receptum est pro separatione fidelium ab Ecclesiæ communione, quamvis excommunicatus sit positus extra communionem Ecclesiæ, in quem sensum eo nomine videntur antiquissima Concilia, Sancti Patres, & passim nostri Pontifices, aliquando dicentes excommunicatos ab Ecclesia exterminari, eici, eliminari *cap. si Episcopus, cap. abste, cap. Canonica 11. quest. 3.* Aliquando ab Ecclesiæ communione remoueri, suspendi, seu separari, *cap. omnis, cap. nemo, ead. caus. & quest.* Aliquando verò separari à Christi corpore, quod est Ecclesia, *cap. audi, cap. nihil, ead. quest.* in quem etiam sensum aptè, & leuissimè excommunicatio anathema dicitur, *vt in cap. vlt. 3. q. 4. cap. nemo 11. q. 3. c. 1. de eo qui furit, in c. his quæ de particula, anathema, dixi in collectan. ad can.*

8 Excommunicatio in genere à nonnullis definiti solet vt sit censura Ecclesiastica priuans qualibet, seu (vt alij explicant) aliqua Ecclesiæ communicatione, ita post D. Thomam, tenet Sor. in 4. dist. 22. q. 1. art. 1. & nonnullis parum pertinentibus adductis sequitur Valentia *tom. 4. dist. 8. q. 7. puncto 1.* Alij dicunt excommunicationem esse censuram, quæ priuat hominem Christianum Ecclesiastica communione fidelium, vt per Vinaldum in *candelabro aureo, tit. de excommunicat. in 3. Soar. tom. 5. de censuris, dist. 68. sect. 1. n. 1.* Vgolin. *de censuris, tab. 2. c. 2. 5. in princ.* vbi dicit esse censuram, quæ priuat vsu communionis Ecclesiasticæ. Verum melius excommunicatio in genere definiti potest, vt sit censura priuans omni, vel aliqua Ecclesiæ communione, quæ definitio non multum differt ab ea, quam tradit Nauar. in *manuali, c. 27. n. 1.* & prolixius Henric. in *summa, lib. 1. c. 1. §. 2. Censura loco generis aptissime ponitur, & sic corrumpit definitio quam præstat Petr. Sor. *lect. 2. de excommunicat.* quod sit separatio à communione fidelium & Sacramentorum. Reliquæ particule ponuntur tum vt maiorem excommunicationem comprehendat definitio, quæ omni priuat Ecclesiastica excommunicatione, atque etiam minore, quæ priuat aliqua tantum, scilicet perceptione Sacramentorum, tum etiam vt distinguatur ab aliis censuris, scilicet suspensione, & interdicto, quæ per se directe, & formaliter non priuat Ecclesiæ communicatione, quæ communicatio est, sed suspensio priuat vsu & exercitio officij spiritualis, quatenus officium est Ecclesiasticum; ita tantum illud exequi actiue prohibet, non verò passiuè recipere Sacramenta, quod impediret si sub ratione communionis prohiberetur: interdictum verò priuat diuinis officiis, vt diuina sunt officia, non verò directe prohibet, neque directe priuat Ecclesiastica communione personas ipsas, sed tantum à loco remouet vsu diuinorum officiorum, ita Vgolin. & Soar. *n. 2. citatis locis.**

9 Excommunicatio alia est maior, alia minor. Maior excommunicatio rectè & breuiter definitur quod sit censura priuans omni Ecclesiastica communicatione. 10 Priuat igitur Christianum omni, & sola communione, quæ in Ecclesiæ est potestate, ac proinde externa communione, quæ consistit in actibus merè exterioribus, vel pertinentibus ad humanam politiam, & qui homini competunt qua homo est, vt familiaris consuetudo, confabulatio, communis mensa, mutua saluatio, & similia, vel etiam in actibus, qui homini competunt qua Christianus est veluti in orando simul, interessendo sacris, & percipiendo Sacramenta quoad cultum exteriorum, vt optimè prosequitur post alios Petrus Sorus, *dicta lect. 2. Barbos. Collect. Tom. 111.*

continentur autem hæc omnia illo vulgari versiculo.

Os, orare, vale, communio, mensa negatur.

Cuius meminit ex Host. gloss. verbo *aliis*, in *cap. statumus, de sententia excommunicationis, lib. 6. explicans* latè Nauar. in *manuali, c. 27. ex n. 19.* Vinald. in *candelabro aureo, tit. de excommunicat. ex n. 81.* Henric. *d. lib. 13. c. 7.* Soar. *d. disp. 15. sect. 1.* Vgolin. *de censuris, tab. 2. cap. 3. §. 1. cum seqq.* Sà verbo excommunicationis, *n. 38.* Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 4. c. 4. §. cum seqq.* per os intelligentes loquutionem, literas, & oscula, de quibus in proposito multa Cardin. Baron. *annal. tom. 1. anno Christi 45. c. 16.* Stephan. Durant. *de ritibus Eccles. lib. 2. c. 54.* Per *orare*, intelligunt exteriori communicationem in orationibus, & diuinis officiis: per *vale*, salutationem, vel verbis, vel facto, veluti aperiendo caput, aut assurgendo: per *communione*, intelligunt habitationem, & vulgarem conuersationem, gerendo scilicet simul aliquod negotium, vel commercium, aut simul operando: per *mensam*, simul comedere, vel in eodem lecto dormire, quæ omnia per maiorem excommunicationem prohiberi satis expresse Pontifex de loquutione, & orationibus in *cap. sicut Apostoli, cum sequentibus 11. q. 3. de salutatione, & osculo in cap. excommunicatos, ead. quest. de aliis communicationibus, in d. cap. sicut Apostoli, de commun. mensa, in d. cap. excommunicatos, ibi, cibo, aut potu iuncto cap. seq. ibi, nec vesci, vbi etiam Isidor. expresse Ecclesiæ prohibitionem procedere non solum quando palam & publicè communicant, sed etiam clam, & in abscondito, quamvis autem Henric. *d. c. 7. §. 3.* & Sà *vbi supra, n. 19.* existiment prohibitum non esse respondere literis excommunicati, vel eum resalutare, quia præstat debuit, tñius est contrarium & verius, vt sentit Sor. & comprobatur Vgolin. *d. 1. num. 5.* Priuat denique communione illa, quæ consistit in participatione Sacramentorum, sacrificiorum, & suffragiorum omnium Ecclesiæ, secundum Tblet. in *sum. lib. 1. c. 4. ex n. 2.* Henric. *d. lib. 13. c. 4. §. 2.* Vinald. *d. rit. de excom. ex n. 8.* Soar. *d. disp. 15. sect. 1.**

Excommunicatio verò minor non omni, sed aliqua tantum Ecclesiastica communione priuat, *cap. penult. de sententia excommunicationis, c. 1. ibi, tantum à Sacramentorum participatione, de except. cap. si celebrat. de cleric. excommunicat. ibi, in sola consistat perceptione, Nauar. dicto c. 27. n. 1. & 24.* Conat. in *cap. alia mater, part. 1. in princ. num. 4. & §. 8. num. 1.* Valentia *d. quest. 17. puncto 2.* Henriquez *d. lib. 1. cap. 3.* Vinald. *vbi supra, num. 44.* Soar. *de tom. 5. disp. 24. sect. 1. cum seqq.*

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Impuberes Clerici se ad inimicem percutientes possunt ab Episcopo absolui.
- 3 Pueri ratione videntes possunt ligari censuris.
- 4 Magister priuans discipulos Clericos iniuriā correctionis, non incurrit excommunicationem, modò non percutiat principaliter ex odio, vel ira.
- 5 Clericus percutiens per iocum non excommunicatur.
- 6 Pueri doli incapaces non ligantur excommunicatione.

Clericus, vel aliquis alius impubes si Clericum percutiat, ab Episcopo absolui potest, & non est mittendus ad Sedem Apostolicam. Item si contingat Clericos se ad inuicem percutere ex lenitate iocosa, & non ex odio, vel inuidia, aut indignatione, licet sint in plena etate, non sunt excommunicati, nec magister si intuitu disciplinæ, vel correctionis scholarem percutit, quia non verificatur violenta iniectio manuum, sed si ex odio, mittantur Romam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Soc. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 266. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 744. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 3. c. 2. & est post Concil. Later. sub Alex. III. p. 14. c. 7.

2 Probat hic text. quod Clerici impuberes ad inuicem se percutientes possunt ligari censuris, ut per Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore cleric. Canon. §. 3. n. 20.* Molin. *de iust. tract. 3. tom. 4. disp. 59.* Bonac. *de censur. disp. 2. q. 4. puncto 5. n. 5. vers. quintus.* Hinc colligunt Doctores excommunicationem ob violentam manuum iniectioem in Clericum non euadere, qui illas infert in Clericum excommunicatum, nam in præfenti Clericus primo loco percutiens iam erat excommunicatus, & nihilominus repercutiens est etiam excommunicatus, ita Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effect. 9. n. 120. vbi n. 114.* cum Amescua *de potestate in se ipsum. p. 1. c. 12. n. 21.* resoluit, quod licet Clericus percutiens possit remittere actionem iniuriarum, non poterit remittere excommunicationem.

3 Non sunt ab Apost. Sede, &c.] Ergo pueri ratione videntes possunt ligari censuris, ut per Soar. *tom. 5. de censur. disp. 5. sect. 1. n. 17.* Egidi. *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 45.*

4 Si scholarem Clericum, &c. Notatur ad hoc, quod Ludimagister puniens discipulos Clericos intuitu disciplinæ, vel correctionis, excommunicationem non incurrit, modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira, ut per Soar. *d. tom. 5. disp. 12. sect. 1. n. 49.* Bonac. *d. q. 4. puncto 4. n. 4.* Molin. *d. tom. 4. disp. 76. n. 10.* Auila *de censur. p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 13.* Egidi. *d. tom. 4. disp. 14. n. 192.* Idem resoluens de patre respectu filij, Carol. de Grassis *d. effectibus cleric. effect. 9. cum segg.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore Clericorum Canon. §. 2. n. 4.* Paul. Layman. *in Sum. Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 8. vers. quinta.*

5 Sed lenitate iocosa, &c.] Notatur ad hoc, quod percutiens Clericum per iocum, & non ex odio, & indignatione, excommunicationem non incurrit, ut per Bellet. *d. tit. de favore Clericorum Canon. §. 2. n. 1.* Bonac. *d. q. 4. puncto 4. n. 1.* bene Coriolan. Capuccin. *de casibus reservatis. p. 2. casu 10. de iudic. regul. §. 10. n. 27.* Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effect. 9. num. 306. cum segg.*

6 In gloss. *Excusati ibi, non ab excommunicatione, &c.* Intellige si sunt doli capaces, alias ab excommunicatione excusantur, ut ex Host. & Abb. hic resoluit Bellet. *d. §. 3. n. 21.* Jacob. de Grassis *in autis decis. p. 1. lib. 4. c. 6. n. 9. vers. quarto.* Vgolin. *de censur. tab. 1. c. 17. §. 3. a princ.* Soar. *tom. 5. disp. 5. sect. 1. ex num. 17.* ratio est, quia pueri doli incapaci de-ficiunt iudicium ad peccatum mortale committendum, & excommunicatio non incurritur, nisi ob peccatum mortale, cap. *nemo* 2. 1. q. 3.

Nauar. *in manuali. c. 27. n. 9.* & 76. Anton. *de Sentent. relect. de censur. Bullæ Canon. c. 2. disp. 16. num. 2. & c.* Bonac. *de censuris. q. 1. punct. 3. a princ.* Farinac. *fragmen. crimin. p. 1. verbo excommunicatio, n. 12.* Iosephus Sella *Aragonia decis. 22. c. n. 2.* Henricus suauis. *lib. 1. c. 1. §. 3. & alij citati ab Aloyf. Ricc. in praxi forei Ecclesiæ. decis. 464. num. 2. in 1. edit. alijs resolutis. §. 18. in 2. edit.* Quando verò impuberes doli capaces sunt, distinguuntur DD. vel enim agimus de excommunicatione iurata, hos ligari certum est, ideoque absolutione indiget text. in præfenti, & in cap. *quantumvis*, & in cap. *etiam* eod. tit. vbi propter teneram etatem eis conceditur, ut absolui possint ab Episcopo, etiam in casibus præreferuatis, notant Nauar. *in man. c. 27. n. 8.* Soar. *d. disp. 2. q. 2. art. 3. ante fin.* Soar. *d. sect. 1. n. 19.* & *disp. 2. sect. 1. a n. 63.* Vnde colliges in terminis decreti Concilii Trident. *sess. 25. de Regul. c. 5. vers. neque ibi, cuiusque etatis*, sub excommunicatione, de qua ibi comprehenduntur impuberes doli capaces septa Monasterij monialium ingredientes ex prædicta ratione, resoluunt eleganter Nauar. *commento 4. de Regular. c. 19.* quem sequitur Fr. Emman. *quest. Regul. tom. 1. q. 46. art. 1. & post eum Soar. tom. 1. de Relig. lib. 1. c. 10. n. 1.* Ludon. *Manual. in manuali Prælator. tom. 2. q. 2. art. 1. concl. 3.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcop. p. 5. alleg. 101. num. 12.* & me citato nonnullis D. Bonacina à me minime nominibus commendandis in tract. *de clauis*, quest. 4. puncto 1. n. 5.

SYM MARIVM.

- 1 Monachos, & Canonicos Regulares se ad inuicem percutientes absolui Abbas, illius discretionis percutiente reuocatur ad Episcopum.
- 2 Regulares se ad inuicem percutientes possunt ligari Prælati absolui.
- 3 Episcopus an possit absolvere regulares exemptos communicatos ob violentam manuum iniectioem in Clericos, remissive.
- 4 Prælati percutiens subditum regularem, potest absolui à Sacerdote subdito suo an ipse in confessorum electo.
- 5 Prælati religionum an possint absolvere minores excommunicatione contracta ante suam electionem.

CAP. Monachi. II.

Monachij, & Canonici Regulares si quocumque modo se in clauistro percutiant, non sunt mittendi Romam, sed Abbas illos absoluit potest, & obficiente discretionis Abbatis corrigere debet. Dignus fanus. Colligunt ex Ordin. Abbantiq. Innoc. Collect. Zabarel Ioan. Andr. Hostiens. Felin. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 267.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 751.* remissive Ximen. *in concord. part. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decretalis lib. 5. tit. 34. cap. 3.* & est post Concil. Lateran. *part. 1. cap. 8.*

Collige ex text. regulares se ad inuicem percutientes posse à suis Prælati absolui, ut per Fr. Emman. *quest. regul. tom. 1. q. 20. art. 2.* Bellet. *disquisit. cleric. part. 1. tit. de favore cleric. Canon. §. 3. num. 3.* Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effect. 9. num. 16.* Soar. *de Censur. disp. 2. quest. 4. puncto 5. num. 1. post princ.* vbi in vers. *hinc sequitur*, dicit Abbatem, Priorem, Guardianum, seu Præpositum Monasterij, seu alium quocumque

quemcumque, dummodo sit Monasterij supremis superior, posse ab excommunicatione pro violenta manu iniunctione in similes regulares suos subditos absolueri, additque prædictos Superiores Monasterij posse non solum per se ipsos, verum etiam per alios absolueri, de quo etiam Coriolan. Capuc. de casibus reservatis, p. 2. casu 10. de indic. regul. §. 10. n. 20. p. 804. vbi n. 22. in fin. vers. sed quid, resoluit quod quando Religiosi diversorum ordinum se percutiunt ad inuicem, tunc debet absolui unusquisque à suo Prælato.

Verum autem Episcopus possit absolueri regulares exemptos cadentes in sententiam Canonis, si quis, suadente, sunt sententia diuersæ, & videre licet apud Bellet. d. §. 3. n. 7.

Se in claustris percusserint.] Hæc verba non ponuntur, quasi innuant, quod si extra claustra se percusserint, ab Episcopo, & non à suo Prælato debeant absolui, sed quia hoc crebrius in claustris contingit, vt resoluunt Coriolan. Capuc. d. §. 10. n. 22. Fr. Emman. d. q. 20. art. 1. 2. vbi etiam aduertit, quod si superior aliquis percusserit suum subditum, potest ipse secundum privilegia absolui ab alio Sacerdote subdito suo, electo ab ipso in Confessorum, & si subditus, & Prælati se ad inuicem percusserint, & in Conuentu non sit aliquis, qui eos possit absolueri, possunt se ad inuicem absolueri, Coriolan. d. §. 10. n. 17. vers. nam licet, aduertens quod licet de iure communi excommunicatione non possit alium excommunicatum maiori excommunicatione absolueri, ex notis in cap. audimus 24. q. 1. in casu tamen necessitatis ubi non est alius religiosus qui possit eos absolueri, potest excommunicatus alium excommunicatum absolueri, quo loco idem Coriolan. n. 26. resoluit percutientem excommunicatum incurrere in excommunicationem, quia excommunicatus tenet Ordinem, ratione cuius inducta est immunitas, ideo durante causa durat effectus. Aduertendum est etiam in hac materia cum Fr. Emman. d. q. 10. art. 19. quod si Prælati regularis non sit Sacerdos, & nullus alius sit Sacerdos regularis in Conuentu, vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus, potest eius subditus absolui ab Episcopo à minori læsione clerici.

Verum autem huiusmodi Abbates, seu Religionum Prælati possint absolueri nouitium ab excommunicatione contracta ante nouitium, vide Tiraquel. de tract. tit. 1. §. 1. gloss. 8. n. 31. Bonac. d. punet. §. 1. n. 1. propè finem, vel resoluunt posse absolueri Religiosos, non solum professos, sed etiam nouitios, quamvis contraxerint excommunicationem ante nouitium; addit tamen nouitium egredientem teneri postea sese præsentare illi, qui alias habebat facultatem absolendi.

SYMMARIUM.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Ostriarius, aliqui officiales, qui dum turbam tenent, irruentem Clericum fortuito casu laedunt, ab excommunicatione excusantur.
- 3 Delinquens in officio mitius punitur.
- 4 Clericum percutiens ad suam necessariam defensionem, non incurrit aliquam excommunicationem.
- 5 Iniuriam lenem Clerico inferens potest ab Episcopo absolui.
- 6 Excommunicatus non est percussus, vel occidens Clericum turpiter agentem cum matre, filia, sorore, vel uxore modo percussit incontinenti.
- 7 Turpiter inueniri cum uxore, vel filia alicuius quibus modis dicatur, ostenditur.

8 Clericus percussus turpiter inuentum cum propria matre, uxore, vel filia, non incidit in excommunicationem, non ita si cum filia adoptiva, auia, nepte, &c.

9 Clericum turpiter inuentum cum sua sponsa de præfenti percussus, non est excommunicatus.

CAP. Si vero. j. III.

Ostriarius si prætextu sui officij malignatus Clericum percussit non grauius, illum absolueri potest Episcopus, officialem verò, qui deliberatè iniicit manum in Clericum, non Episcopus, sed Papa absoluit, nisi forte coercendo turbam irruentem, non ex deliberatione, sed casu fortuito Clericum laedit. Item qui incontinenti vim vi repellendo Clericum laedit, non est mittendus Romam, id est, non est excommunicatus. Item qui Clericum cum uxore turpiter inuentum, vel cum matre, sorore, aut filia propria interficit, non est excommunicatus, secus si inueniat cum alia sua consanguinea non ita proxima. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Ioan. Andr. Host. Bn. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Soc. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 267. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 753. refertur ab Ant. Aug. collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 34. cap. 4. & est post Concil. Lateran. part. 1. 4. cap. 9.

Alicuius potestatis ostiarius.] Aduerte ab excommunicatione excusari ostiarium, aut alium officialem, qui dum ardet turbam irruentem, Clericum fortuito casu laedit: quod si tamen id faceret animo maligno, ex proposito scilicet, intendens Clericum verberare sine sufficienti necessitate, videtur incurrere excommunicationem, sed soli Episcopo reservatam, à quo absolui potest, nisi Clericum grauius vulnerarit, ita Sayr. de censur. lib. 3. cap. 28. num. 27. Agid. de Sacram. & censur. tom. 2. dist. 14. num. 193. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de favore clericorum Canon. §. 3. num. 28. Bonac. de censur. dist. 2. quest. 4. punet. §. 1. num. 2. vers. secundus.

Prætextu officij.] Ergo delinquens in officio mitius punitur, vt per Tiraq. de penis temper. causa §. 8. à princ. Et Curiales, seu Aulici in hoc priuilegiuntur, quod eis facilius parcitur quam aliis, vt per Callan. in catalogo gloria mundi, p. 6. confid. 38.

Si vero Clericum, &c.] Notatur ad hoc, quod qui Clericum percussit, ac vulnerat ad suam necessariam defensionem, non incurrit aliquam excommunicationem, vt per Anton. Gom. variar. tom. 3. c. 3. n. 20. ad medium, Clar. §. homicidium, n. 23. vers. præterea; Vgol. de censur. p. 2. c. 11. §. proposuimus, n. 1. & 2. Jacob. Ayres. de homicidio necessario, part. 1. num. 63. Farinac. in praxi crim. p. 5. q. 125. n. 32. Carol. de Grassis de effectibus clerical. effectus 9. n. 196. cum seqq.

Grauius percussit.] Notatur ad hoc, quod vbicumque esset illata lenis iniuria, etiam personalis ipsi Clerico, eam inferens vt excommunicatus non tenetur Romam proficisci, sed potest illum Episcopus absolueri, vt per Viuian. com. 1. commun. opinio. lib. 1. tit. 12. num. 10. pag. 196. Clar. lib. 5. §. fin. q. 77. num. 14. Mar. Anton. variar. resol. lib. 3. resol. 11. n. 1. Et ex leni percussione inter pueros, vel personas infimæ conditionis non incurritur excommunicatio, vt per Henric. in summa, lib. 13. de excommunic. cap. 17. §. 2. in medio.

Nec ille compellendus est, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicatus non est percussus, vulnerans, vel occidens Clericum inuentum turpiter agentem cum matre, filia, uxore, vel sorore, modo percussit incontinenti.

tinenti, & non ex intervallo, vt per Couar. de sponsal. p. 2. c. 7. §. 7. num. 12. Nauar. in manuali, cap. 27. n. 84. Emman. Sa de excommuni. Papa reservatis, nu. 2. Clar. §. homicidium, num. 48. & lib. 5. §. fin. q. 77. num. 9. Perez l. 4. gloss. sua hya tit. 13. lib. 8. Ordin. pag. 268. Anton. Gom. l. 8. Tauri, num. 55. Fr. Emman. in summa, tom. 1. verbo de excommuni. Papal. n. 5. Cenal. commun. contra commun. q. 833. num. 30. Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 121. num. 6. & num. 73. Molin. de iustit. tota, 4. tract. 3. disp. 7. n. 3. & disp. 55. num. 6. Henriq. in summa. lib. 12. cap. 14. §. 1. lit. E. Sayr. de censur. lib. 3. cap. 27. num. 23. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore cleric. Canon. §. 2. num. 9. Paul. Layman. in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5. num. 8. vers. quarta, Zerol. in praxi Episc. verbo excommunicatio, Cened. ad Decretum collect. 12. num. 2. & 3. Intrig. de casibus conscientie, cent. 1. casu 9. n. 18. Carol. de Grassis de effectibus clericalibus, effectus 9. num. 186. Bonac. de censur. disp. 2. q. 4. punct. 4. num. 5. Agid. de Sacram. & censuris, tom. 2. disp. 15. num. 195. resolutentes, quod quamvis percutiens in his casibus grauer peccet percutiendo priuata auctoritate, nihilominus eximitur ab excommunicatione, eo quod Ecclesia non reputat huiusmodi percussione factam esse suadente Diabolo, sed vehementi passione, cum sit difficillimum in huiusmodi casu iustum temperare dolorem.

7 Turpiter inuentum. Ergo sufficit, vt inueniatur in quolibet turpi actu, veluti in oculis vel amplexibus, aut in loco suspecto, vt si solus inueniatur cum sola in loco apto ad torpes actus exercendos, & de illo adfit rationalis suspicio, ita Soar. tom. 5. de censur. disp. 22. sect. 1. num. 37. Agid. d. disp. 14. n. 196. Prax. Episc. d. verbo excommunicatio, §. 4. Bonac. d. n. 5. vers. rogabis secundum, ubi addit cum Syluest. sufficere, vt maritus percutiat Clericum loquentem cum sua vxore absque alio turpi actu, quando illum prius ter admonuerat, & ipse noluit desistere. Hinc sequitur, inquit Nauar. conf. 41. sub hoc tit. quem referunt, & sequuntur Molin. disp. 55. n. 6. ad finem, & Bonac. d. n. 5. hinc sequitur, maritum excusari ab excommunicatione, quando de industria se abscondit domi expectans Clericum hoc ignorantem, vt eum in flagranti deprehensum occidat, adhuc enim dicitur occidere Clericum turpiter inuentum cum vxore, &c. modo absit dolus, qualis esset, si curasset eum ad dictas personas clam ad eundas inuitari.

8 Matre, sorore, vel filia. Intellige veram & propriam matrem, sororem, & filiam, etiam illegitimam, non tamen adoptiuam; nam vt percutiens Clericum excusetur ab excommunicatione, requiritur, vt illum percutiat turpiter inuentum cum propria matre, vxore, vel filia, aut sorore, non vero sufficit, si percutiat inuentum cum auia, & nepte, &c. quia verba huius text. proprie sunt accipienda, praesertim cum finis in materia poenali, & odiosa restringente privilegia Clericorum, ita Molin. d. disp. 55. ad finem, Agid. d. disp. 14. num. 196. Bonacin. d. num. 5. versic. rogabis primo.

9 In gloss. Cum vxore, ibi, idem est in sponsa de presenti. Notatur ad hoc, quod nomine vxoris hic intelligitur etiam sponsa de presenti, cum qua contractum est Matrimonium, quamvis nondum sit consummatum, & ita non esse excommunicatum percutientem Clericum turpiter inuentum cum sua sponsa de presenti tenent Couar. de sponsal. p. 1. c. 1. n. 7. Clar. lib. 5. §. homicidium, num. 49. Perez l. 1. gloss. 1. pag. 5. vers. binc etiam, tit. 1. lib. 5. Ordin. Praxis Episcop. p. 1. verbo adulterium, & verbo excommunicatio, vers. tercio, Farin. d. p. 3. q. 121. num. 73. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 1. num. 6. Agid. d. disp. 15. num. 196. vers. per vxorem, Bonac. d. num. 5.

vers. respondes nomine vxoris, sed Gutier. de Matrim. c. 1. n. 1. cum duobus sequentibus, contra Con. relinquitur sponsum de futuro percutientem Clericum cum quo incidere, quod etiam tenet Aloy. Ricc. in praxi auct.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericum percutiens ignorans esse Clericum non est excommunicatus, & n. 2.
- 3 Excommunicationem non incurrit percutiens Clericum, ignorans tamen crasse, & lata culpa Clericum.
- 4 Excommunicatio incurritur ab illo, qui percutit Clericum, credens illum non esse Clericum, sed tantum similiter Clericum.
- 5 Clericum verberans credens esse laicum non incurrit excommunicationem.
- 6 Excommunicationem incurrit percutiens Clericum cum hac intentione, volo occidere tuum, bonum, etiam si sit Clericus.
- 7 Iuramentum ubi propria manu exigitur non adhibetur prociator, etiam habens speciale mandatum ad inuadendum.
- 8 Iuramento eius, qui ignorat, statuit ad probandum ignorantiam.
- 9 Ignorantia plenè probatur iuramento ipsius, si per rasset dicentis.

C A P. Si vero. §. IV.

Ignorans probabiliter illum esse Clericum, qui percutit, non est excommunicatus, & si est ab eo an ignorauerit, iuret se ignorasse, & si iurare non potest, est excommunicatus, & habetur pro tali, donec soluetur à Papa. Colligitur ex Ordin. Abb. Aug. l. 1. Collect. Zabar. Joan. Andr. Host. Butr. Anchaz. Panat. Felin. Marian. Socin. Vin. in ration. lib. 5. iura. P. 1. pag. 296. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 75. et commissio Casal. in amor. & Ximenes in notis p. 1. c. 2. referunt ab Ant. August. collect. 2. Dever. lib. 3. tit. 4. c. 5. & est post Concil. Lateran. p. 154.

Quomodo ipsum esse Clericum ignorauerit. Probatur hic text. quod percutiens Clericum ignorans probabiliter eum esse Clericum, excommunicatus non est, ita Vic. de excommunicatione, n. 8. Soar. de censur. tom. 4. disp. 22. sect. 1. n. 54. Agid. de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. num. 197. Malcard. de probat. c. 8. §. 1. n. 2. seqq. latè Sayr. de censur. lib. 3. c. 17. Ma. Alter. d. tract. tom. 1. de excommuni. lib. 2. cap. 5. vers. quia in re. Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectus 9. n. 189. Bonac. de censur. disp. 1. q. 1. punct. 1. n. 16. c. 1. 199. Paul. Comitol. de spons. moral. lib. 5. q. 3. Cened. ad Decretum collect. 2. num. 11. Paul. Layman. in summa. Theologia moralis. p. 1. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 8. Vnde primo colligitur non incurri excommunicationem ab eo qui ignorat etiam crasse, & lata culpa clericum, & resoluti Fr. Emman. in summa, tom. 1. c. 80. c. 1. n. 11. in fine, S. Anton. Abb. Syluest. Alexand. de Neuo, & alij, quos refert Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 12. n. 41. ubi cum de eo aliter huiusmodi percutiorem Clerici non excusantur etiam lata culpa, & crassa ignorantia, quia ignorans in presenti non excusatur defectu doli, sed quia culpa lata caruit, imò probabiliter, & in ignorantem Clericum esse, qui contra solitum Clericorum morem comam nutrebat, Sayr. d. c. 37. n. 2. Carol. de Grassis effectus 9. n. 192.

Secundum

Secundò colliges incurri excommunicationem ab eo, qui percussit Caium clericum, credens illum non esse Caium, sed Titium similiter clericum, ratio est, quia tam intentio, quam opus externum est iniuriosum statui clericali, propter cuius reverentiam imposita fuit excommunicatio: tum quia nulla ignorantia excusat in hoc casu, cum habeat intentionem percutiendi clericum, & re ipsa percussit hunc clericum, quamvis credat esse alium clericum, ita Placa in *epistome delicti*, c. 27. n. 17. Vega tom. 1. *summa*, c. 85. casu 107. Sanchi, d. diff. 32. n. 27. Farinac. in *praxi crimin.* p. 5. q. 12. n. 164. Bonac. d. diff. 1. *quest. 2. punct. 1. n. 20.* Layman. ubi *supr.* Secus si percussit Titium clericum volens percussere Seium laicum, Cou. in *cap. alma mater*, p. 1. §. 10. num. 15. vers. 12. Grassi. in *decis. aureis*, part. 1. lib. 4. cap. 9. n. 43. Vega d. cap. 85. casu 107. Fr. Emman. in *summa* tom. 1. c. 80. num. 11. concl. 11. Sanchi, d. diff. 32. num. 28. Farinac. d. num. 164. Sic etiam non est excommunicatus, qui volens percussere clericum, percussit laicum, quem credebatur esse clericum, illum, quem percussere volebat, ut post Vgol. resoluit Farinac. d. n. 164.

Tertiò colliges, quòd verberans clericum credens esse laicum, quia incedit in habitum laicali non incurrit excommunicationem, nisi percussit eum clericum sciret, ut per Malcard. d. *concl.* 848. à num. 4. Menoch. de *presump.* lib. 6. *pres.* 7. c. n. 12. Seraphin. de *privilegiis iuram.* privileg. 4. m. 38. Jacob. de Grassi. in *aureis decis.* p. 2. lib. 3. cap. 5. n. 1. & plures alij, quos refert, & sequitur Carol. de Grassis de *effectib. cleric.* effectus 9. n. 125. Nullam verò excommunicationem incurrit si quis percussit clericum, qui ab Episcopo, vel ab alio iurisdictionem quasi Episcopalem in eum habente, ter fuit admonitus in generali, vel in particulari, ut tunc, & habitum clericalem deferret, & ipse clericus nihilominus non vult deferre, ratio est quia quando in huiusmodi clericus non gestat habitum, caret privilegio clericali, si ter fuerit admonitus, cap. *contingit*, il. 2. infra, hoc tit. ita Sayr. de *confus.* lib. 7. c. 27. Anil. *cod. tract.* p. 2. c. 5. diff. 3. dub. 13. casu 4. Carol. de Grassis d. effectus 9. n. 126. Molin. d. tom. 4. diff. 54. n. 1. Bonac. de *confus.* disp. 2. q. 4. punct. 4. n. 7. advertens non admittit privilegium Canonis per solam dimissionem habitus clericalis, nisi ter fuerit admonitus; ut *supra* dixi.

Quartò colliges ligari excommunicatione percussentem clericum cum hac intentione: Volo occidere hunc hominem, qui est laicus, aut si est clericus, volo adhuc illum occidere, quia actus externus est malus, & efficaciter dependet ab illo actu interno, quod percussit vult hunc hominem occidere, quod non occidit, quando non adest ignorantia comitans, tunc enim actus externus non provenit ab interno actu iniusto, ita Anila d. p. 2. c. 5. diff. 5. dub. 6. ad finem, Sanchi. in *præcept.* Decal. lib. 1. c. 16. n. 14. quos refert, & sequitur Bonac. d. tract. de *confus.* disp. 1. punct. 1. num. 21.

Propria manu.] Notatur ad hoc quòd ubi iuramentum non solum proprium, sed etiam propria manu exigitur, non admittitur procurator etiam habens ad iurandum speciale mandatum, ut per Castador. *decis.* 1. de *iurando*, & Con. de *sponsal.* p. 2. c. 3. §. 5. n. 8. vers. *fit igitur*, ad finem, Soar. de *religione*, tract. de *iuramento*, lib. 2. cap. 32. num. 7. Sayr. in *claus. Regia*, lib. 5. cap. 6. num. 27.

Prescriptis iuramentis, &c.] Notatur ad hoc quòd ad probandam ignorantiam statui iuramento eius, qui ignoravit, ut per Sayr. in *claus. Regia*, lib. 3. c. 5. n. 4. Statui enim iuramento in iis, que pendunt à conscientia alicuius, quando aliter veritas haberi non potest,

Malcard. de *probat. concl.* 414. n. 4. Et ideo ignorantia plenè probatur iuramento ipsius se ignorasse dicentis, quia in cordis penetralibus latentia minime testibus probari possunt, ut tenet gloss. *hic verbo propria*, & resoluunt Couar. lib. 2. var. c. 10. n. 1. vers. 3. *admittenda* est, Gregor. 1. 12. verbo, *que lo no supiera*, tit. 1. p. 3. Salzed. ad Bernard. *regul.* 32. 3. Malcard. de *probat. concl.* 881. n. 1. Anil. ad c. 52. *Prætorum*, gloss. *la tierra*, n. 12. Sanchi. d. lib. 5. diff. 32. n. 5. Admittitur tamen probatio in contrarium, Tiraq. de *retract.* tit. 1. §. 4. gloss. 1. num. 4.

SUMMARIUM.

- 1 Clericum, vel Religiosum percussens est excommunicatus, nec ob alio quam à Papa absoluitur, præterquam in articulo mortis.
- 2 Absoluti quis potest in articulo mortis ab excommunicatione contracta ob violentam manuum iniectionem in clericos.
- 3 Excommunicationis sententiam incurrit percussens conuersos Ecclesie regularis.
- 4 Conuersi ad religionem veri sunt religiosi, & Ecclesiastica persona.
- 5 Nouit religionem sunt de foro Ecclesie, ita ut eos percussentes incurrant sententiam excommunicationis.

CAP. Non dubium. V.

Clericum, vel Religiosum etiam conuersum percussens est excommunicatus, nec potest absolui nisi à Papa, præterquam in articulo mortis. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. à Capistrano, Host. Felin. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. in *ration.* lib. 5. iuris Pontif. pag. 269. Alagona in *compend. iuris Canon.* pag. 754. remittit Ximen. in *concord.* p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. *De* *er.* lib. 5. tit. 34. c. 6.

Collige ex text. imminente periculo mortis, vel grani infirmitate posse quemvis ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos contracta à quolibet Sacerdote absolui, ut per Bonac. de *confus.* disp. 2. *quest.* 4. puncto 5. num. 3. vers. *quarum*, Bellet. *disquis. cleric.* part. 1. tit. de *favore Canonis*, §. 3. n. 8. Carol. de Grassis de *effectibus clericalibus*, effectus 9. n. 153. quod quidem speciale non est in hoc excommunicationis genere, sed in omni alio similiter concessum, cum quilibet simplex Sacerdos in articulo mortis possit à quibuscumque censuris, & peccatis referatis absolueret, ut clare colligitur ex Trident. Concil. sess. 14. c. 7. quod quidem an verum sit quando patet aditus ad Superiorem, cui censuræ, & casus sunt referuari, vel ad Confessarium approbatum, & quis dicatur mortis articulus, vide per me citatos in tract. de *officio, & potest. Episcop.* p. 2. alleg. 25. n. 49. cum seqq. quibus adde Thom. Actium in tract. de *infirm.* p. 1. cap. 15.

Conuersos.] Notatur ad hoc quòd excommunicationis sententiam incurrit conuersos percussens Ecclesie regularis, ut per Rendin. in *promptuario recept.* sentent. tom. 1. tit. 41. num. 18. Jacob. de Grassi. in *aureis decis.* part. 2. lib. 3. cap. 5. num. 21. Carol. de Grassis de *effect. cleric.* effectus 9. num. 70. Huiusmodi enim conuersi verè sunt religiosi, eo quòd tria vota castitatis, paupertatis & obedientie emittunt, & ideo vulgo dicuntur fratres laici, non quòd Ecclesiasticæ personæ, aut religiosæ non sint, sed quia Ordinibus ca-

rent, & Clerici non sunt, sicut Monachi, & alij Religiosi, de quibus praxis Episcop. p. 1. verbo oblati, Peregr. varior. lib. 6. m. 70. Nicol. Garc. de benef. p. 1. c. 4. m. 11. An idem si in penitente conuersum Ecclesie secularis in dubium ab Ordinariis in presenti reuocari solet, nam gloss. hic arguit pro vtraque parte, & tandem concludit quod ij, ex quo se, & sua diuino obsequio, sine in regulari Ecclesia, sine in seculari obtulerunt, iam Ecclesiastica persona censentur, & ex hoc ex toto in forum Ecclesie translati sunt, cum hac gloss. transeunt hic Host. m. 2. Ioan. Andr. n. 4. Butr. m. 6. Panorm. n. 4. & alij, quos refert, & sequitur Rendinga loco proximo citato, Grassi. & Carol. de Grassis citatis locis.

5 Vnde etiam notitij, qui sunt de foro Ecclesie, non possunt coram iudice seculari conueniri, vt tenent Moder. de iurisdic. p. 4. casu 121. m. 24. Azor. insir. moral. p. 1. lib. 12. cap. 2. q. 11. Canonis enim privilegio gaudent, ita vt eos percutientes incidunt in illius excommunicationem, vt tenent plures citati à Cened. ad Decret. collect. 2. q. 12. quibus adde Henric. in sum. lib. 13. de excomm. c. 4. q. 1. in comment. lit. G. Fr. Eman. quest. regul. rom. 3. quest. 2. art. 4. Grassi. d. c. 5. n. 26. Farin. in praxi crimin. q. 8. m. 16. Carol. de Grassis d. effectus q. 82. Azor. d. lib. 12. c. 3. q. 2. Bobadil. in sua poliqua, lib. 2. c. 18. n. 88. Egid. de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. dub. 15. n. 164. quamvis notitij sint vnus diei, ex Coriolan. Capuc. de casibus reservatis, part. 2. c. 10. de iudic. regul. §. 10. n. 19. pag. 803. vbi limitat in percutiente de proximo vestiendum, qui in Monasterio est in habitu seculari sub cura Magistris notitiorum.

SYMMARIUM.

- 1 Mulieres, & alie persone que non sunt sui iuris, que inciderunt in canonem, si quis suadente, absoluuntur ab Episcopo.
- 2 Mulieres ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos ab Episcopo absolui possunt.
- 3 Delicati ob clerici percussione excommunicati ab Episcopo absolui possunt.
- 4 Consulens, vel mandans percuti clericum excommunicatus est, si sequatur percussio.
- 5 Excommunicatio incurritur ab eo, qui mandauit percussione clericum, sed postea penitentia ductus renouauit mandatum, qua renouatione non intimata mandatario adhuc sequutus est mandati effectus, secus si prius intimatio ei facta fuisset.
- 6 Mandans percuti clericum si post mortem ipsius mandantis, is, cui hoc mandatum erat, clericum percussit, non excommunicatur.

CAP. Mulieres. VI.

1 Mulieres, & alie persone que non sunt sui iuris, si iniiciunt manus violentas in clericum, absoluuntur à diocesano. Personæ verò, que sunt magnæ potentie, vel ita delicate vt nequeant sumere laborem veniendi ad Urbem, nuntietur prius Papæ de statu personæ, & negotij, & postea secundum consilium Papæ corrigantur de scelere. Colligunt ex Ordin. Abb. anriq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 269. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 754. remissiuè Calal. in annot. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab

Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 34. cap. 1. & est post Concil. Lateran. part. 1. c. 1. cap. 1. 2. Probatur hic text. mulieres ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos, non absolui possunt, cum periculosum sit perire proficisci, & se virore cecibus immiscere: ita Tiraquel. l. 1. c. 1. commutabili gloss. 1. p. 10. n. 3. Sayr. de cec. lib. 3. cap. 28. n. 18. vers. tertium, Bonacin. cod. tract. de cec. q. 4. puncto 5. n. 3. vers. 6. Carol. de Grassis de effectibus clericalibus, effectus 9. n. 159. Bellet. disquis. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis §. 3. n. 17. amplius etiam si sint diuites, vel sui iuris, & apte ad confutandum iter.

Et ita delicati, &c. Notatur ad hoc quod delicati qui scilicet laborem accedendi ad Solum Apostolicam sustinere nequeunt, quod tamen tenentur ad obsequium Episcopi, vt ait gloss. verbo laborem, in presentia absolui possunt ab Episcopo ab excommunicatione incurra ob violentam manuum iniectionem in clericos, intimato prius Summo Pontifici statim personæ, & veritate negotij, vt secundum eius consilium de commissio scelere corrigi valeant, ita Bellet. d. §. 3. n. 23.

§. Illi verò.

Probatur hic §. consulens, vel mandans percuti clericum excommunicatum esse de si ipsum clericum propriis manibus percussisset, si sequatur percussio, ita Syluest. verbo excommunicatio 7. m. 22. Sorace de iur. disp. 2. 2. sect. 1. m. 55. Anil. cod. tract. p. 2. cap. 1. dub. 6. Sayr. cod. tract. d. lib. 3. cap. 1. §. 1. n. 10. Bonacin. cod. tract. disp. 2. q. 4. puncto 3. n. 1. Molin. de iust. tom. 2. disp. 5. 2. n. 2. Egid. de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. cum seqq. Farin. in praxi crimin. part. 5. q. 1. n. 57. Bellet. disquis. clerical. part. 1. tit. de fauore clericorum Canonis §. 1. m. 6. Paul. Layman. in Theologia moralis, lib. 1. tract. 5. de excomm. part. 2. cap. 1. m. 16. Carol. de Grassis de effectibus clericalibus, effectus 9. n. 16.

In gloss. Auctoritate, vel mandati, ibi, sed pone quod mandati sed ante manuum iniectionem penitus, &c. Notatur ad hoc, quod incurritur excommunicatio ab eo qui mandauit percussione clericum, sed postea penitentia ductus renouauit mandatum, quia renouatio non manifestata mandatario, adhuc sequutus est mandati effectus, quamvis intrauerit renouationem mandati innotescere mandatario, cui reple non innotuit ita Molin. d. disp. 5. 2. n. 3. Less. de iust. lib. 1. c. 13. dub. 3. n. 17. quos refert, & sequitur Bonacin. d. puncto 5. m. 1. Carol. de Grassis de effectibus clericis, effectus 9. n. 16. Anil. de censur. p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 7. concludit. Egid. de Coniex. de censur. disp. 2. 4. dub. 3. m. 3. Paul. Layman. dicto loco, cap. 5. n. 5. vers. sed quæstio. Si vero renouatio mandati mandatario fiat, & post illam delictum, iam prius mandatum committat, non tenetur mandatum, vt per Anton. Gom. varior. tom. 2. cap. 3. n. 40. Menoch. de arbit. casu 352. m. 7. Decian. in tract. crimin. lib. 3. c. 36. n. 3. Jacob. Ayer. in tract. ab homicidio p. 2. c. 4. latè Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 135. n. 174. cum seqq. & n. 175. resoluit mandatum renouari non solum expressè, sed etiam tacite, veluti quando mandans contraxit parentelam, vel fecit pacem cum suo inimico, & n. 178. tenet quod mandato renouato, & renouato ne intimata mandatario, mandans amplius non tenetur, etiam quod talis renouatio non facit intimam occidendo.

In ead. gloss. ibi, Sed pone, quod mandatario ante iniectionem manuum moriatur, &c. Notatur ad hoc, quod mandans percuti clericum, si post mortem ipsius man-

dantis, is, cui hoc mandatum erat, clericum percussit, non excommunicatur, vt per Sayr. de censur. lib. 1. c. 9. n. 12. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 5. c. 26. q. 2. vers. sed dubia questionis est, Carol. de Grassis de effectib. cleric. effect. 9. n. 40. nam tacite censetur reuocatum mandatum morte mandantis, vt considerat Farin. d. q. 135. num. 180.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus pro iniectione manuum in clericum licet occultus absoluitur per solum Papam.
- 2 Iniuria facta clerico si per eum remittatur, non per hoc censetur remissa ea que sunt facta Ecclesie.
- 3 Episcopi attento Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 6. possunt quoscunque sibi subditos absolvere ab excommunicatione propter enormem clericum percussorem, modo delictum sit occultum.

CAP. Porrò. VII.

Clericum percussens, licet sit secretus, & non conuincitur, debet satisfacere parti, & ire Romanam, quia non potest Episcopus illum absolvere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 754. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 270. & comm. 4. repet. super iur. Canon. ad lib. 5. Decret. Francisc. Arias, remissioe Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Ant. Angust. collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 34. c. 9. & est post Concil. Lateran. p. 14. c. 12.

Congruè satisfaciunt. Aduertit Auila de censur. p. 2. c. 7. disp. 3. dub. 11. censeri satisfactum parti laicæ quando præstatur satisfactio personæ, quæ passa est iniuriam, aut ab ea obtinetur remissio, quamvis sit clericus, nam licet huius percussio redundet in iniuriam status Ecclesiastici, tamen principaliter tangit infamatum, & minus principaliter bonum publicum, & ita videtur sufficere satisfactio, vel remissio principalis. Verùm hanc Auila doctrinam merito improbat Bonac. de censuris disp. 2. q. 4. pñt. 5. n. 5. existimans etiam necessarium esse Ecclesiæ, & statui Ecclesiæ satisfactioem præstari, quia per remissionem iniuriæ factæ clerico, non censetur remissa ea, quæ sunt facta Ecclesiæ, vt optimè resoluit Farin. in praxi crim. p. 3. q. 105. n. 291. quem refert, & sequitur parens meus in commentariis ad Ordinationes Regias Instaurorum, lib. 1. tit. 6. §. 2. 3. n. 10. quam quidem satisfactioem delinquens regulariter exhibebit si absoluenti se ipsum humiliter subiciat, ostendendo se paratum ad acceptandam penitentiam, quæ sibi fuerit imposita cum iuramento obediendi Ecclesiæ, nec amplius ad futurum percutiendi clericum, &c.

Non conuicti, sed priuati. &c.] Probat hic text. secundum omnes in præsentia, quod excommunicatus propter violentam manuum iniectionem in clericum, licet occultus, absoluitur per solum Papam; hodie verò virtute Concil. Trident. sess. 24. de reformat. c. 6. poterunt Episcopi quoscunque sibi subditos absolvere ab excommunicatione, etiam propter enormem percussorem, modo delictum sit occultum, nec sit deductum ad forum contentiosum, & me citato resoluit Bonac. d. pñt. 5. n. 4. addens prædictum excommunicatum ab Episcopo ex Concil. Trid. privilegio absolutum, non reperi postea adire Papam, vel Legatum.

S V M M A R I V M.

- 1 Privilegiati debent quoque vitare excommunicatos, & ipsi quoque excommunicati sunt ob iniectionem manuum in clericos.
- 2 Privilegio Sedis Apostolica nulli se tueri possunt quominus vitare debeant excommunicatos.
- 3 Communicatio cum excommunicatis an sit prohibita de iure diuino, ostenditur.
- 4 Ratio vera decidendi ad hunc text. queritur, & n. 5. & 6.

CAP. Nulli. VIII.

Priuegiati debent etiam vitare excommunicatos, & si clericos percussit, ipsi quoque sunt excommunicati, & vitandi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 271. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 755. remissioe Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 34. cap. 10. & est post Concil. Lateran. p. 14. c. 4.

Probat hic text. nullum se posse privilegio Apostolicæ Sedis tueri, quominus excommunicatos vitare debeat, ita ex eo colligunt Anton. Ricciol. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium, lib. 4. c. 4. n. 12. in fin. Mar. Alter. de censuris tom. 1. de excommunic. lib. 1. disp. 9. c. 1. vers. & quamvis, & alij relati ad cap. cum & plantare, & excommunicatos, supra de privileg. cuius est pars, & fragmentum text. in præsentia, vt aduertit idem Ricciol. ubi sup. n. 15. Sed quia in d. §. excommunicatos per summa capita materiam hanc, & illius difficultates pertractant, nunc verò pro clariori text. explicatione, eius rationem vltius inquirendam operæ pretium duxi.

Quæ igitur fuerit ratio ob quam Pontifex in præsentia regulam generalem constituit, quod nemini suffragari potest privilegium Sedis Apostolicæ, quominus excommunicatos vitare debeat, disceptatio est inter DD. non contentenda: quidam enim inquirunt præceptum de vitandis excommunicatis, & interdictis iuris Diuini esse, iuxta auctoritatem Christi Domini Matthæi 16. Quodcumque ligaueris super terram, &c. & aliam eiusdem Christi Matthæi 18. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus, iuncto cap. nemo contemnat, 1. 1. q. 3. ubi non enim est homo, qui ligat, sed Christus, &c. Quare cum Pontifex contra legem Diuinam dispensare nequeat, ex reg. text. in c. sunt quidam 25. q. 1. cap. literas, de restit. spo. liat. cum similibus, rectè sequitur nullum privilegium posse suffragari, quominus qui excommunicatos vitare teneatur, atque ita hanc rationem tradit Felin. in præsentia. Cosmus; & alij, quorum meminit Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 1. n. 1. vers. hinc adducitur, ubi hanc rationem verissimam censet in communicatione in Diuinis, hanc enim iure Diuino, cum excommunicato interdictionem esse resolutam, & consequenter inferre peccare Pontificem si in Diuinis cum excommunicato communicet, & generaliter præceptum hoc de vitandis excommunicatis non posse in Diuinis relaxari ab ipso Pontifice. Sed neque ratio Felin. neque distinctio Couar. defendi potest, vt optimè aduertit Ricciol. d. cap. 42. num. 5. nam verius est, quod licet excommunicandi potestas sit iuris Diuini, iuxta prædictam auctoritatem, quodcumque ligaueris, & d. cap. nemo contemnat, atque etiam in lege Diuina veteri, & apud Gentiles aliqua fuerit excom-
municatio

munitionis, qua utimur, similitudo, & in eum sensum sit accipienda alia auctoritas, sit tibi sicut Ethnicus, & multa similia, quae adducit Henricus in summ. lib. 1. cap. 4. §. 4. & post Vgol. plenius Sayr. de censur. lib. 1. cap. 4. a princ. modus tamen, forma, & effectus privandi hos, vel illos, hac vel illa communicatione, ab Apostolis incepti, iuxta cap. sicut Apostoli 11. q. 3. & sic ad legem Canonicam humanam pertinet, unde Ecclesiastica vincula excommunicationem appellat text. in d. cap. nemo contemnat, & notat post Sot. Navar. & alios, Henricus d. cap. 2. §. 3. vers. modus, explicat post alios Sayr. d. c. 4. n. 8. Anil. eod. tract. de censur. 6. p. cap. 6. disp. 7. dub. 1. concl. 3. Soar. d. tom. 5. de censur. disp. 2. sect. 1. n. 9. deinde quia manifestissimum est Ecclesiastica lege variis in casibus relaxatum esse præceptum hoc de excommunicatis vitandis, de quibus in cap. quoniam multos, 11. q. 3. cap. inter alia, cap. responsio, cap. quod in dubiis, cap. cum voluntate, infr. hoc tit. & generaliter in Extravag. Martini V. Ad evitanda, dum generaliter decidit necessarium non esse vitare excommunicatos antequam publice sint denunciati, refert post Felin. Navar. in manuali c. 107. a n. 51. latè Gutier. lib. 1. canon. c. 1. a princ. & alij, de quibus Henricus d. lib. 1. c. 5. §. 1. ad finem, & Cened. ad Decret. 1. p. collect. 19. & passim alij resolucentes concessionem istam procedere, etiam respectu Divinorum, ut bene contra Couar. ostendit Henricus ubi supra lit. I, confirmans quotidiano exemplo de Ecclesia orante pro excommunicatis in feria Sexta Parascevis, & disputat Navar. de orat. c. 19. n. 7. 1. Quare Abb. in presenti, distinguit inter privilegia clausa in corpore iuris, qui dicit concedi posse à Summo Pontifice in hac materia, & procedere d. cap. quoniam multos, cum similibus, & inter privilegia specialia quae aut sine causa concedi non possent, ut quis excommunicatos vitare non teneatur, & procedere text. in presenti, & in d. excommunicatos, huius differentiae rationem assignat, quia privilegia in corpore iuris clausa, cum per modum legis ferantur, semper ratione nituntur, ex reg. text. in cap. erit autem, 4. dist. per contrarium ea quae specialiter conceduntur, sunt contra tenorem rationis, iuxta l. ius singulare, ff. de legibus, & scandalum generant in mentibus aliorum, & turbant statum, vniuersalis Ecclesiae, quod tolerandum non est, iuxta regulam text. in c. 2. de prescript. & in cap. et si illa 1. q. 7. quia sic facile dirumpitur nervus Ecclesiasticae disciplinae, ut ait text. in cap. cum inter, de consuetud.

4 Sed merito hæc distinctio displicuit Felino, & Vgol. ac aliis supra citatis, & statim referendis, quia quemadmodum Abb. considerat in omni lege rationem prærequiri, ita etiam in omni privilegio necessariam esse constare iustam causam; deinde quia falsum est vniuersalis Ecclesiae statum turbari, ex eo, quod in casu particulari, vel huic, aut illi personae privilegium concedatur, ne excommunicatos vitare teneatur, imò magis turbari videtur, quando statuto, vel generali lege hoc conceditur, cum magis præceptum ipsum relaxatur, quemadmodum videmus non turbari statum Ecclesiasticum in quacumque alia materia, si iuxta dispensationem cum privilegio Ecclesiastica præcepta relaxentur.

5 Quare intellectus in nostris scholis Conimbr. receptissimus ille est, quod non negat text. hic in d. excommunicatos, potestatem Summo Pontifici concedendi privilegium aliquibus, ne teneantur vitare excommunicatos, sed solum huiusmodi privilegiis se tueri non posse privilegiatos in genere ex defectu causae, ut voluit Ioan. Andr. & alij communiter, teste Vgol. d. c. 2. qui cum hac ratione tandem videtur remanere, & eam sequuntur alij, quos refert, & sequitur

Graffius dist. 2. p. lib. 4. cap. 12. num. 11. Sed non placet d. §. excommunicatos, privilegium habuisse à Summo Pontifice de excommunicatis non vitandis, non de causa, & iusta ratio, ex qua privilegium colorem valet, fauor scilicet religionis, quæ optima est in legibus magis deferre solent, in i. iur. & persona, ff. de religiosis, & sumptibus funerum, cum aliis de quibus nostris in cap. ult. de re iudicata. Deinde cum hoc præceptum ad solum ius humanum pertineat, deficiente iuxta causam solum operabitur, ut Princeps concedere peccaverit, non tamen inualidum reddat ipsum privilegium, sed potius eo iuste vitare privilegiantes, re iis, quæ in eadem materia privilegiorum ex communi sententia secundum multos, quos refert, ex quo Soar. de legibus, lib. 8. cap. 21. a num. 3. & in materia dispensationis idem Soar. eodem tract. lib. 6. cap. 1. num. 6. & latè Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 2. a num. 4.

Reiectis igitur his, & aliis veteris est, quam sentit Couar. d. §. 1. n. 2. scilicet Templarios, de quibus hic & in d. §. excommunicatos, non habuisse privilegium in specie, ne excommunicatos vitare teneantur, sed quia erant exempti à potestate Ordinationis, virtute huius privilegii, & exemptionis generalis continebant non teneri vitare excommunicatos & interdictos ab ipsis Ordinariis, quod Pontifex merito apprehendit, quia licet privilegium generale exemptionis pro sit exemptis, ne ab Ordinariis, à quorum iurisdictione exempti sunt, valeant excommunicari, resolutis per Sayr. d. lib. 1. c. 6. n. 36. sicut etiam Religiosis prodesse potest privilegium, ne excommunicati valeant, iuxta textum cap. ne aliquid, hoc tit. in 6. tamen ex eo, quod exempti sunt, sequitur non debere vitare alios, qui ab Ordinariis tunc sunt excommunicati, ut bene notavit Vgol. tom. 1. c. 13. §. 8. de exco. quia obligatio eos vitandi non provenit ex iurisdictione Ordinarii excommunicantis, à qua exempti sunt, sed ex legis dispositione, à qua Religiosi non eximuntur.

In gloss. Visitare, ibi, sed nunquid Papa excommunicando excommunicato incidit in Canonem, hic quod non. Sequuntur Mar. Alter. de censuris tom. 1. de excommunicatis lib. 1. disp. 11. c. 4. vers. hinc inferitur.

SYMMARIUM

- 1 Monachum vel conversum Religiosum percutiuntur, bet denuntiare excommunicatos.
- 2 Conversi Religiosi privilegio Canonis & sunt exco. dent.
- 3 Dictio, sicut, significat omnimodam similitudinem.
- 4 Monacho facta iniuria cessare etiam facta Abbati vel Monasterio.

CAP. Parochianos. IX.

Monachum, vel conversum Religiosum percutiuntur, est excommunicatus, & vitandus, ne inde denuntiandus, nec potest absolvi nisi faciat satisfactionem, & cum literis Ordinarii ad eam Sedem Apostolicam, & cum literis Ordinarii ad eam Sedem Apostolicam, Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. 2. lib. 1. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Martin. Socin. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 111. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 751. remissio Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 34. c. 14. & est post. Concil. Lateran. p. 14. c. 11.

De Sententia Excommun. Tit. XXXIX. 301

² Et conuersos. Notatur ad hoc, quod conuersi Religiosi priuilegio Canonis gaudent, ita ut eos percussiones incurrant illius excommunicationem, vt per Nauar. in man. c. 22. n. 79. Soar. de censur. disp. 22. sect. 1. a. num. 19. Nicol. Garc. de benef. p. 1. c. 4. n. 11. Fr. Paulin. Berri Lucen. in praxi crimin. Regular. tit. 1. cap. 3. num. 2. Hentiq. in summ. lib. 1. 3. de excomm. q. 49. §. 4. in comment. li. G. Aegid. de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 64. & priuilegio fori, ac exemptionis à potestate seculari, & tribuit gaudent, vt per Flores variat. l. 2. q. 2. n. 194. Vide supr. ad cap. non dubium, num. 3. hoc tit.

³ Sicut excommunicatos. Notatur ad hoc quod dictio, sicut significat omnimodam similitudinem, vt per Tiraquel. de iure primog. q. 40. n. 30. Brunor. à Sole in locis commun. verbo, dictio, n. 20.

⁴ In gloss. In Monachos, ibi, sed nunquam Monachus poterit agere ratione iniuriarum. Notatur ad hoc, quod Monacho facta iniuria, facta etiam censetur Abbati, vel Monasterio, & pro ea competit actio Abbati, vel Monasterio, vt per Nauar. comment. 2. de regular. n. 64. Farin. in praxi crim. p. 3. n. 105. & n. 295. cum seqq. Molin. de instit. tom. 4. tract. 3. disp. 2. n. 7.

SUMMARIVM.

- 1 Forma ponitur obseruanda in absolutioe ab excommunicatione pro percussione clericorum.
- 2 Excommunicato propter enorme crimen ante absolutioe dandum est iuramentum.
- 3 Iuramentum ab excommunicato ante absolutioe exigendum est de parendo mandatis Ecclesie, & iudicis.
- 4 Absolutus sub promissione de parendo mandatis si non paret, an maneat excommunicatus ipso iure, an vero requiratur noua intrusio, remissioe.

CAP. Ex tenore. X.

¹ Quando aliquis virtute literarum Apostol. absoluitur ab excommunicatione pro percussione clericorum, absolvens debet ab illo recipere iuramentum, quod statim suo mandato, deinde auctoritate Papæ ipsum absoluat, mox in virtute iuramenti præcipiat ne de cætero in Clericum, Monachum, vel conuersum Religionis iniiciat manus violentas, nisi se defendendo, vel de mandato suorum Prælatorum, vel nisi sit eius Prælatum, aut Magister, & nisi sit cum ipso locis in eadem causa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Burr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Felin. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 272. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 755. remissioe Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Ant. August. collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 4. c. 15.

² Receptio ab eo iuramento. Notatur ad hoc, quod ab excommunicato propter enorme crimen ante absolutioe exigendum est iuramentum, vt per Hentiq. in summ. 1. c. 28. §. 4. Soar. tom. 5. disp. 18. sect. 2. num. 10. Aegid. de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 14. num. 204. Sayr. de censur. lib. 4. c. 17. num. 31. & 32. Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 19. §. 1. ex num. 1. Barthol. de Vecchis in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis, disp. 5. dub. 1. 2. Sanch. in præcepta Decalog. lib. 2. cap. 13. num. 17. vbi num. 18. cum Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 11. resoluit huiusmodi iuramentum exigendum esse, etsi excommunicatus iam parti satisfecerit.

³ In gloss. Debeat. Notatur ad hoc quod iuramentum Barbof. Collect. Tom. 111.

ab excommunicato ante absolutioe exigendum est de parendo mandatis Ecclesie, & iudicis, cum vtrumque idem sit, vt per Sanch. d. c. 13. n. 20. Vnde infero minus bene Vgolin. de censur. tab. 1. c. 19. §. 5. n. 2. & de censur. Bulla Cuna Papa reseruat, p. 3. c. 2. verbo, nec etiam tunc, in princip. num. 3. asserere hoc iuramentum esse de parendo mandatis eius, cui extra mortis articulum erat reuerata absolutio: & idem ait virtute huius iuramenti debere Confessorem iniungere illi, vt si incolumis euaserit, præsentet se ei, cuiusque mandato obediat, & idem Sanch. num. 22. asserit, quod vi huius iuramenti non contrahitur noua obligatio seruandi quæcunque Ecclesie præcepta, sed illud solum, quod absolvens se iniunxerit. An autem absolutus sub promissione de parendo mandatis, si non paret, maneat excommunicatus ipso iure, an vero requiratur noua reintusio, vide Anton. Ricc. de iure personarum extra gremium Ecclesie existent. lib. 3. cap. 66. n. 14. cum seqq.

SUMMARIVM.

- 1 Excommunicatus ob clerici percussioe si propter capitales inimicitias, aut aliud impedimentum nequeat ad Sedem Apostolicam pro absolutioe venire, potest ab Episcopo absolui, &c. & n. 2.
- 3 Inimicitias capitales quæ remissioe.
- 4 Impedimentum iustum ne possit peruenire ad Sedem Apostolicam quis dicatur habere, ostenditur.
- 5 Absolutio ratione articuli mortis, aut alius impedimenti tenetur Confessarius iniungere, vt cessante morbo, vel impedimento se præsentet superiori.

CAP. De cætero. XI.

¹ Excommunicatus ob clerici percussioe si propter capitales inimicitias, aut aliud legitimum impedimentum nequeat pro absolutioe beneficio Apostolico se conspectui præsentare, potest ab Episcopo absolui sub debito iuramento, vt quàm citò poterit Romanum Pontificem adeat, mandatum Apost. recepturus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Burr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Felin. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 272. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 755. remissioe Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 34. c. 16. & est post Concil. Lateran. p. 14. c. 13.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Hentiq. in summ. lib. 6. de Panir. c. 11. n. 4. Zambran. de casibus in articulo mortis, cap. 4. dub. 4. num. 14. Soar. tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 4. Molin. de iustitia, tom. 4. tract. 3. disp. 63. n. 2. Sayr. de censur. lib. 3. c. 28. n. 38. Bonac. cod. tract. disp. 2. q. 4. punct. 5. n. 3. vers. tertius, Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 3. num. 12. & 18. Sanch. in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 13. num. 9. Carol. de Grassis de effectibus clericalibus, effecta 9. n. 158.

³ Capitales inimicitias. Quæ sint, tractant Doctores quos retuli supr. ad cap. per tuas, 32. num. 7. de simonia.

⁴ Vel alias iustas excusationes. Nota quod iustum impedimentum, quoad hoc censetur habere, qui habet curam animarum, si timer eas ob suam absentiam damnum notabile accepturas, vel qui ad Papam pro absolutioe proficisci nequit, nisi uxorem, & filios in extrema, vel magna necessitate relinquat, ita Sayr. c. c.

d. c. 28. n. 38. iustum etiam impedimentum habetis, qui iure non potest, licet mittere valeat pro absolutione, is enim non cogit ad mittendum alium, sed ad eundem per se ipsum, ita Henric. d. l. 6. c. 9. n. 7. & lib. 1. c. 2. n. 3. Vgol. de censur. Pontif. reservatis, p. 3. c. 2. verbo, nisi in mortis articulo, §. 4. n. 1. vers. item habet locum, & de censuris tab. 1. c. 4. §. 5. n. 3. in fine, Sanch. d. c. 13. n. 41. Bonac. d. n. 3. vers. aduertunt tamen.

- 5 In gloss. Suscepturus. Nota, quod absolutio ratione articuli mortis, aut cuiusvis impedimenti à quacunque excommunicatione, siue inris, siue hominis reservata Pontifici, aut cuiusque inferiori, tenetur Confessarius iniungere, ut cessante morbo, vel eo impedimento, se præsentet Superiori, qui extra eum calum de iure poterat illum absolueret, & hoc se præsentandi onus est sub intramento imponendum, non ut iterum is ab excommunicatione absolatur, quia plene ab illa absolutus est, sed ut superior convenientem medicinam adhibeat, satisfactionemque imponat, si imponendam iudicaverit, vide Henric. d. lib. 6. c. 6. n. 6. Soar. tom. 4. disp. 30. sect. 3. n. 6. & tom. 5. disp. 22. sect. 1. n. 62. Sanch. d. c. 13. n. 24. cum seqq. ubi n. 29. reicit limitationem, quam tradunt DD. nempe non esse iniungendam excommunicato huiusmodi onus se præsentandi, si satisfecit parti, aut cum ea se composuit.

CAP. Ad huc. XII.

Urban. III.

- 1 Q Vando quis est excommunicatus à delegato, & impetrat literas à Papa pro altero delegato, qui absoluat, in literis debet contineri expresse ut præstet cautionem sufficientem quod obediens iudicio Ecclesiæ, quia Sedes Apost. sic consuevit dare literas. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hof. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 273. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 756. remissive Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Anton. August. collect. 2. Decret. lib. 5. sub tit. de rescript. c. 8. & post Conc. Lateran. sub Alex. III. p. 50. c. 61.
- 2 Sufficiens cautione.] Quæ autem dicatur sufficiens cautio, dixi ad cap. ex transmissa, in gloss. de rest. spoliat.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Mulieres ob clerici percussione excommunicata ab Episcopo absolui possunt.
- 3 Senes ob clerici percussione excommunicati possunt ab Episcopo absolui.
- 4 Infirmi seu valetudinarii ob clerici percussione excommunicati possunt à suis Episcopis absolui.
- 5 Membris destitutis pro absolutione excommunicationis ob clerici percussione Sedem Apostolicam adire non tenentur, & n. 6.
- 7 Absoluendus nemo est ab excommunicatione nisi parti læse fuerit prius satisfactum.
- 8 Legatus an possit absolvere excommunicatos ob clerici percussione, remissive.

CAP. Ea noscitur. XIII.

Clem. III.

- 1 P Ercussores clericorum si sint mulieres, senes, infirmi, mutilati, Episcopus absoluit, facta prius satisfactioe offensi iuxta suas facultates; sed alii diuites, siue pauperes debent Papæ presentari ut absoluantur, vel Legato. Item si quis infirmus mortis absolutus ab excommunicatione, iure debet, ut cum conualuerit, adibat Papam, vel eius Legatum, recepturus mandatum Apost. super talibus Collegit ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Andr. Hof. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 274. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 756. remissive Ximen. in concord. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 2. Decret. lib. 5. c. 1.

tisfactione offensi iuxta suas facultates; sed alii diuites, siue pauperes debent Papæ presentari ut absoluantur, vel Legato. Item si quis infirmus mortis absolutus ab excommunicatione, iure debet, ut cum conualuerit, adibat Papam, vel eius Legatum, recepturus mandatum Apost. super talibus Collegit ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Andr. Hof. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 274. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 756. remissive Ximen. in concord. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 2. Decret. lib. 5. c. 1.

Mulieres.] Notatur ad hoc quod mulieres ob clerici percussione excommunicata, cumque ex conditionis sint, ab Episcopo absolui possunt, ut per illas citatas ad c. mulieres 6. sup. hoc tit.

Senes.] Notatur ad hoc, quod senes ob clerici percussione excommunicati, possunt ab Episcopo absolui, ut per Sylvest. in summ. verb. absolutus 4. num. 2. vers. decimas, Bellet. disquisit. cler. p. 1. n. de favore clericorum Canonis, §. 3. n. 26. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 28. num. 25. ubi ampliat quamvis fortes sint de valetudine, Carol. de Grassis de effectibus clerical. effectus n. 160.

Et valetudinarii.] Notatur ad hoc quod infirmi valetudinarii, aut quacunque impotentia impeditur excommunicati ob clerici percussione, possunt à suis Episcopis absolui, ut per Sylvest. d. verbo absolutus 4. n. 1. vers. nonus, Thom. Aq. in tract. de infirmis p. 1. verbo absolutio, n. 4. & 5. Carol. de Grassis d. effectus n. 163. Bellet. d. §. 3. n. 25. Sayr. d. cap. 28. n. 24. idem gentes si sint infirmi incurabiliter, vel periculi morbo longo, licet temporali, vel podagra, sunt quarta.

Seu membrorum, &c.] Membris destitutis pro solutione excommunicationis ob clerici percussione Sedem Apostolicam aliter non tenentur, sed potest à suo Episcopo absolui, ut per Sayr. d. cap. 28. num. 32. Bellet. d. §. 3. n. 22. Hieron. de Morae pag. 16. num. 6. Carol. de Grassis de effectibus clerical. effectus n. 164.

Sue pauperes.] Id est, pauperes grammis, quod Romam accedere non possit. Sayr. d. cap. 28. n. 24. Bellet. d. §. 3. n. 24. id amplians ad pauperem non necessitate, sed viuentem ex suo artificio, Carol. de Grassis d. effectus n. 164.

Satisfactio iuxta facultates, &c.] Notatur ad hoc quod absoluendus nemo est, ab excommunicatione nisi parti læsa fuerit prius satisfactum per Host. lib. 1. c. 1. & Abb. num. 4. Bellet. disquisit. cler. p. 1. n. de favore clericorum Canonis, §. 4. num. 38. ubi notat, quod soluit quod si absolutio daretur sine satisfactioe noceret.

Vel eius Legato.] An, & quando is qui infirmus in clericum, possit absolui à Legato, vide And. Gambar. de officio, & potestate Legati de lator. lib. 1. rub. que sit differentia inter Legatos, n. 1. & lib. 8. rub. de potestate Legati in absolutione ab excommunicatione à n. 1. Gutier. canon. lib. 1. c. 5. à n. 11. Cereb. ad Decret. collect. 24. n. 7.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus pro violenta manu iniectum in clericos ante denuntiationem vitandus est, nisi per oculum, interficiens clericum, qui consecutus clericali habitu se enormitibus immiscent, & communicatus est.
- 2 Excommunicatus pro violenta manu iniectum

in Clericum occultè vitandus est si sit occultus, si verò publicus, publicè.

3 Clericum percussus, qui dimisso habitu ac tonsura clericali se immiscet enormitatibus, non est excommunicatus.

4 Excommunicatus nullus hodie per Extravag. Ad evitanda, vitari debet, antequam publicè sit denunciatus.

CAP. Cùm non ab homine. XIV.

1 Percussor clericorum manifestus licet non sit denunciatus, tamen vitari debet, secretus verò à scientia tantum, & in secreto. Item qui occiderit Clericum, vel Presbyterum, qui contempto habitu clericali, enormitatibus se immiscet, non est excommunicatus, asperius tamen puniendus est quam qui laicum occidit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabbar. Ioan. Andr. Anan. Hof. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 274. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 756. remissus Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 3. & altera pars huius Decretalis est in cap. cum non ab homine, supra de iudicio.

2 Probat hic text. excommunicationem pro violenta manuum iniectione in clericos occultè vitandum esse si sit occultus, si verò publicus, publicè, ut per Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n. 3. Valer. Reginald. in praxi fori panis. lib. 3. 2. n. 57. Henric. in summa lib. 1. 3. de excommunic. c. 5. §. 1. in comment. lit. D. & c. 6. §. 1. vbi resoluit, quòd si ex sola hominis audita Confessione Sacramentali sciat Confessarius reum esse denunciatum, non debet illum vitare: at verò si extra Confessionem sciret, licet in hac Vrbe ignota esset illa denuntiatio, & probari non posset, vitandus est occultè, si non sit periculum scandalum, vel damni.

3 Et enormitatibus, &c.] Notatur ad hoc quòd percussus Clericum, qui dimisso habitu, ac tonsura clericali se immiscet enormitatibus, non est excommunicatus, ut per Roland. consil. 4. n. 28. vol. 1. & alios citatos per Couar. de Grassis de effectibus clericalibus effectus 9. n. 212. & per Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore clericorum Canonis §. 2. n. 41. vbi n. 42. refert dici Clericum se immiscere in enormitatibus quando facit seditionem, praelia, aggressiones, & huiusmodi in populo, & n. 46. aduertit, quòd quamvis Clericus se immiscendo in enormitatibus perdat privilegium Canonis, non tamen perdit privilegium fori, quia illud est indudum à iure positivo, hoc autem à iure diuino.

4 In gloss. Denuntiatus, ibi, & sic quàm citò scio aliam quem excommunicatum, statim debeat vitare, quamvis non sit denunciatus. Hodie tamen post Extravag. ad evitanda scandala, nullus, etiam si specialiter sit excommunicatus, vitari debet antequam sit publicè denunciatus, ut per Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n. 7. Nauar. in man. c. 2. n. 35. vers. nota primo, Gotic. canon. lib. 1. c. 1. num. 29. Henric. lib. 1. §. 5. c. 5. in princ. Soar. de Pace tom. 1. temp. 5. n. 72. Says. de censur. lib. 2. c. 12. n. 16. Soar. eod. tract. disp. 9. sect. 2. n. 8. vbi respondent argumento, quo motus post Adrian. Felin. Medin. à communi recessit Vgol. de censur. tab. 1. c. 13. §. 7. n. 8. ex verbo, generaliter, quo vitatur prædicta Extravag. aduertit enim, quòd licet in principio loquatur de sententia generali, postea tamen loquens de speciali, requirit quòd sit denunciata, seu publicata, & ita recepit usus, & consuetudo, quæ est optima legum interpres, cap. cum dilectus de concessione præb. cum similibus.

Barbos. Collect. Tom. I I I.

S V M M A R I V M.

1 Excommunicato communicandum non est ante absolutionem, licet intraverit parere mandatis Ecclesie, vel composuerit cum offenso. Infamato de excommunicatione communicandum non est, nisi se purget, vel ad cautelam absolatur.

2 Excommunicatus per resipiscentiam sine absolutione non restituitur communium precum Ecclesie participationi.

3 Excommunicatio non tollitur præcisè per emendationem excommunicati.

4 Prælati quilibet inferiores Papa tenentur vitare excommunicatos, perinde ac ceteri.

5 Episcopus si participet otiose cum denunciato à se, incurrit minorem excommunicationem.

6 Excommunicatus, qui per famam à probis sparsam denunciatus dicitur, vitari debet.

7 Excommunicatus, in dubio quis censendus est.

8 Clericus quodcumque fuerit infamatus à populo tenetur innocentiam suam purgare.

9 Absolutio necessaria est ab excommunicatione, quæ lata fuit ad tempus tacitum, vel expressum, & absque ea solenni absolutione minime tollitur excommunicatio.

10 Monasteriū potest agere pro iniuria facta Monacho.

11 Iniuria facta Clerico censetur etiam facta Episcopo, & Ecclesie.

CAP. Cùm desideres. XV.

Communicare cum excommunicato nullus potest antequam absolatur, etiam si intraverit stare mandato Ecclesie, quia ista cautio iuratoria potius est introducta ex consuetudine Ecclesie, quam ex vigore Canonum, nec est tanti momenti ut posteam ante absolutionem possit cum ipso communicari, imò qui communicat, incurrit excommunicationem. Item quando est publica fama quòd aliquis verberavit Clericum, nullus debet cum eo communicare, nisi prius se purget ad arbitrium Episcopi, vel ad cautelam absolatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabbar. Ioan. Andr. Hof. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuan. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 275. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 757. remissus Calal. in amor. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 4.

Quod nisi absolutionis beneficium, &c.] Notatur ad hoc quòd per resipiscentiam sine absolutione excommunicatus non restituitur communium precum Ecclesie participationi, quamvis intraverit se Ecclesie obtemperatum & parti satisfactum, ut per Sor. in dist. 22. q. 1. art. 1. Vgol. de censur. tab. 2. c. 6. n. 5. Soar. eod. tract. disp. 9. sect. 3. Valer. Reg. in praxi fori panis. lib. 3. 2. n. 11. quicquid dicat Cou. in c. alma mater, p. 1. §. 6. n. 4. nam excommunicatio non tollitur præcisè per emendationem excommunicati, etiam si parti, ob cuius læsionem fuit excommunicatus, integrè sati fecerit, aut hæc illi omnem iniuriam remisit, ut per Egid. de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 199.

Nec Episcopus, &c.] Notatur ad hoc quòd quilibet Prælati inferiores Papa, ac etiam ipse Episcopus tenentur vitare excommunicatos, perinde ac ceteri, ut per Abb. hic n. 2. Anchar. n. 6. Socin. n. 3. & 4. Soar. d. tom. 5. disp. 1. §. 7. sub n. 4. vers. quod adeo verum, Valer. Reginald. in praxi fori panis. l. 3. c. 64. Ant. Ricc. de iure person. extra gremium Ecclesie exist. l. 4. c. 44. n. 3. si enim Episcopus participet otiosè cū denunciato à se, incurrit minorem excommunicationem, ut per Cou. in c. alma

Cc 2

mater. p. 1. §. 2. n. 2. & §. 3. n. 5. Henric. in summa, lib. 1. 3. de excommunic. c. 3. §. 4. lit. N.

6 Quod si publica fama, &c.] Notatur ad hoc, quod etiam illi, qui promulgationem denuntiationis non audierunt, eum vitare debent, qui per famam à probis sparsam denuntiationis dicitur, ut per Couar. d. §. 2. num. 4. Henric. d. l. 1. §. 6. §. 2. vide dicta ad cap. illud de clerico excom. minist. & idem Henric. d. loco in comment. lit. H. cum eod. Couar. asserit illum, qui probatur sciuille ex fama, & participauit, non damnari in foro exteriori ad penas iure latas contra participantes, quia audire famam non est scire, additque minimè in conscientia teneri, si illam deposuit, aut à paucis, præsertim aduersariis, audiuisset.

7 Nec aliud communicare, &c.] Notatur ad hoc, quod in dubio censendus est quispiam excommunicatus, ut per Syluest. verbo absolutio 3. n. 14. dub. 10. Cordub. in suo questionar. lib. 3. q. 6. col. 2. vers. quarto probatur, Salas, 1. 2. q. 21. tr. 8. disp. unie. sect. 5. n. 60. in solut. ad 4. Et in utroque foro admittunt, quando non agitur ad penam pro delicto infligendam, sed solum ut se abstineat ab omnibus, quæ iure excommunicatis interdiciuntur, ut per Vgol. de censur. tab. 1. c. 14. in princip. n. 11. & 14. Vegam tom. 2. summe c. 13. casu 28. Deinde alij tenent hoc procedere in dubio facti, resolucentes in dubio iuris hunc non censeri excommunicatum, ex quorum numero sunt Azor. instit. moral. p. 1. lib. 2. c. 19. q. 10. in fine, & q. 11. Sayr. in clauis Regia, lib. 1. c. 13. n. 23. & 24. Denique in utroque dubio, & in utroque foro hunc censeri excommunicatum, tuetur Valsq. 1. 2. q. 19. art. 6. disp. 6. §. n. 9. & 13. & disp. 66. c. 1.

8 Se purgauerit.] Notatur ad hoc quod Clericus, quandocumque fuerit infamatus à populo, tenetur innocentiam suam purgare, ut per Duen. reg. 299. limit. 6.

9 Nisi forma Ecclesie, &c.] Notatur ad hoc quod absolutio necessaria est ab excommunicatione, quæ lata fuit ad tempus tacitum, vel expressum, & absque ea solemniter absolute non tollitur excommunicatio, ut per Couar. in cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 5. Gallef. de oblig. Camer. q. 7. n. 18. Anton. Ricc. de iure person. extra gremium Ecclesie existentium, lib. 4. c. 6. §. 2. 7. ubi numeris seqq. ampliat, etiam si excommunicator, vel excommunicatus sint mortui, & etiam si excommunicator vel excommunicatum haberi pro absoluto. Vtrum autem idem sit dicendum, quando excommunicatio fuerit lata sub hoc modo (donec, & quovis que satisfecerit) ad hoc enim in hoc casu sequuta satisfactione requiritur absolutio, aliàs remanere excommunicationem, tenent gloss. verbo donec, in Clem. 1. de decimis, gloss. eodem verbo in Clem. presentis, de consub. & plures Doctores, quos referunt, & sequuntur Soar. tom. 5. disp. 7. sect. 1. num. 11. Mar. Alter. de censur. lib. 4. disp. 1. pag. 381. Ricc. d. c. 6. §. 2. 5. quicquid contrarium teneant gloss. verbo donec, in cap. ultim. de matrim. tractato contra interdictum Ecclesie, Alciat. in c. 1. n. 6. de iudiciis, & Couar. d. n. 5. in fine. & n. 6.

10 Ecclesia, tamen, quam offendit, &c.] Notatur ad hoc quod Monasterium potest agere pro iniuria facta Monacho, ut per Farin. cons. 10. num. 17. & ibi, Centol. lit. F. & in praxi crim. p. 1. q. 105. num. 295. cum seqq. Molin. de iustit. tract. 3. disp. 2. n. 7. Et facta iniuria Clerico censetur etiam facta Episcopo, & Ecclesie, & per remissionem iniuriæ factam ab ipso Clerico non censetur remissa ea, quæ fuit facta Ecclesie, Azeved. l. 2. num. 153. tit. 1. c. lib. 3. nona recop. Farin. d. q. 105. n. 291. & seqq.

SVM MARIVM.

- 1 Sacerdos eiciens Regularem de Ecclesia officio sua turbantem excommunicatus non est.
- 2 Mulculi antiquitus caneant cum famulis in domo.
- 3 Monacha rixosa potest expelli.

CAP. Veniens. XVI.

Sacerdos, qui ut libentius possit in Ecclesia divina officia celebrare, Regularem, vel Clericum, qui turbando turbant, vel impediunt divina officia, appositis transeundo nolentes egredi, cogit extra Ecclesiam manere, non est excommunicatus, nec notandus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabbar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Ioni. Capiti. Vianian. ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 276. Alagona in concord. p. 1. iuris Canon. pag. 757. remissive Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 1. c. 1.

Quadam monialis Ecclesiam ingrediens, &c.] Notatur antiquitus masculini caneant cum famulis in domo, ut per hunc text. aduertit Stephan. Gratian. dist. 1. vers. 270. n. 58.

Coegit eandem, &c.] Notatur ad hoc, quod Monacha rixosa potest expelli, ut per Greg. 1. 4. verbo innot. tit. 10. part. 5. Et notatur etiam ad hoc quod odens Clericum turbantem in actu divina officii, non est excommunicatus, quia is talis non facit iniuriam diabolo, ut per Marian. Socin. in cap. peruenit, ad hoc tit. Dec. tract. crimin. lib. 6. c. 16. n. 6. & plures alij refert, & sequitur Carol. de Galles de effectibus excommunicationis, effectum 9. n. 385.

Notatur etiam ad hoc, quod eodem tempore furata lata in eum valebit, qui in Ecclesia, divina officia celebrant, obstrepi, atque admonitis non accubuit, ut per Fr. Eminent. quas. regul. tom. 2. q. 19. et. Indignissimum enim facinus est quomodo coactionem, comprecationem, sacrificium, vel sacramenti administrationem perturbare, ut multis sanctarum Patrum auctoritatibus probat Gibert. Schenck. ad d. Ecclesiasticorum vita, lib. 2. c. 44. & vide dicta ad c. 1. de vita, & honest. cleric.

SVM MARIVM.

- 1 Excommunicati pro leui marum iniectioe in Clericum possunt per Episcopum absolui, &c. n. 2.
- 3 Iniuria leuis indicanda est arbitrio Episcopi.
- 4 Percussio leuis que dicatur, ostenditur.

CAP. Peruenit. XVII.

Excommunicati non pro enormi, sed pro molliori leui iniuria facta Clerico absoluntur per Episcopum, cuius est arbitrium an sit leuis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabbar. Ioan. Andr. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Soc. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 276. Alagona in concord. p. 1. iuris Canon. pag. 757. remissive Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 1. c. 6. Hanc eandem conclus. ex hoc text. delinunt Vianian. tom. 1. comm. opin. l. 1. tit. 1. 2. n. 20. vers. sed ante pag. 196. Gutier. canoniar. lib. 1. cap. 3. num. 11. cum seqq. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 3. n. 40. cum seqq. Bellet. ad gloss. cleric. part. 1. tit. de favore Clericorum, Canon. §. 3. n. 3. opinio.

optimè Sayr. de censur. lib. 3. c. 18. à princ. Bonacin. eod. tract. disp. 2. q. 4. punct. 5. n. 2. Carol. de Grassis de effectibus cleric. effect. 9. n. 173. Paul. Layman. in Theologia morali, lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 10.

- 3 Tunc fraternitatis arbitrio, &c.] Notatur ad hoc, quod levis iniuria iudicanda est arbitrio Episcopi, qui ex circumstantiis personarum, locorum, temporum, modi percussionis, & lationis arbitrari poterit, ut aduertunt Bellet. d. 5. n. 34. Sayr. d. c. 38. n. 5. addens communiter leuem cenferi percussione, quæ fit à Magistro, Prælato, Patre, Domino, in discipulum, clericum, filium, aut seruum: unde Bonac. d. n. 4. leuem percussione regulariter credit esse illam, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam carnium maculam reliquit, vel quæ fit absque scissione membri, sine fractione dentis, sine emulsiōe multorum capillorum, & sine effusione multi sanguinis, nisi ratione loci, vel personæ possit hæc levis percussio cenferi grauius iniuriōsa, veluti si quis manum iniiciat in faciem alicuius grauis personæ, impingendo alapam, aut si in platea, vel coram populi frequentia percutiat.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici, qui scienter & sponte participant cum excommunicatis in diuinis Officiis excommunicati sunt excommunicatione maiori, & tantum absoluentur per Papam.
- 2 Clericus scienter, & sponte admittens excommunicatos à Papa ad Diuina cum eis in iis communicando, est excommunicatus excommunicatione Papa reservata.

CAP. Significauit. XVIII.

- 1 Clerici, qui sponte & scienter participant cum excommunicatis à Papa, admittendo eos ad diuina Officia, sunt excommunicati eadem excommunicatione maiori, & pro absolutione mittendi ad Papam cum literis Ordinarij. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viuijan. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 277. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 758. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 18. c. 6.
- 2 Collige ex text. quod Clericus scienter, & sponte admittens excommunicatos à Papa ad Diuina (Officia scilicet, vel Sacramenta) in iis cum eis communicando, est excommunicatus excommunicatione Papa reservata, ut per Couar. in cap. alma, p. 1. §. 3. num. 4. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 6. q. 29. n. 5. Clar. lib. 5. §. fin. q. 77. n. 18. Sayr. de censur. lib. 3. c. 29. n. 5. & 6. Sayr. eod. tract. tom. 5. disp. 2. sect. 2. n. 22. nouissime Iul. Lauer. de Indulgent. p. 2. c. 21. n. 13. optimè Aegid. Coninck de Sacramentis, & censur. tom. 2. disp. 1. q. 3. & n. 136. Valer. Reginald. in praxi fori poenitent. lib. 3. n. 94. quamvis Papa non exprimat extendi ad participantes, ut per Henric. in summ. p. 2. lib. 13. de excommunicat. c. 3. §. 2. quinque requirunt ad hoc, ut subeatur prædicta excommunicatio: primum, ut participantes sint Clerici: secundum, ut scienter: tertium, ut sponte: quartum, ut in diuinis participant: quintum, ut cum excommunicatis à Papa.

Barbos. Collect. Tom. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicati pro iniectione manuum in clericos, & incendiarij post publicationem à solo Papa absoluntur.
- 2 Incendiarij excommunicati, & publici non nisi à Papa absolui possunt.
- 3 Absoluendi potestas cum potestate ligandi non semper coniuncta est.
- 4 Incendiarij Ecclesiarum, seu aliorum locorum religiosorum ipso iure sunt excommunicati.

CAP. Tua nos. XIX.

Clericos percutientes, & incendiarij postquam ab Ecclesia fuerint publicati, excommunicati sunt mittendi ad Papam pro absolutione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viuijan. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 277. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 758. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 18. c. 6.

- Collige ex text. incendiarios excommunicatos, & publicatos non nisi à Papa, absolui posse, ut per Clar. lib. 5. §. fin. q. 77. n. 19. Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 110. n. 15. Iul. Lauer. de Indulgent. p. 2. c. 21. n. 8. Sayr. de censur. tom. 5. disp. 2. sect. 2. n. 15. Filliuc. tract. 1. §. c. 9. 5. Bonac. de censur. extra Bulla Cens. disp. 2. q. 3. punct. 4. 3. latè Sayr. eod. tract. de censur. lib. 3. c. 29. n. 7. cum sequ. ubi n. 8. resoluit, quod mulier incendiaria semel denunciata excommunicata, à solo Papa absolui potest, & n. 10. quod incendiarij Ecclesiarum denunciati, à Legato de latere regulariter absolui nequeunt, & n. 12. quod incendiarij, ut à solo Papa absoluantur, in speciali nomine expresse denunciari debent, nec sufficit denunciatio generalis.

Ex quo sunt per Ecclesia, &c.] Ergo licet potestas absoluendi sit semper coniuncta cum potestate ligandi, non sequitur aliquem in omni casu posse absolute, in quo potest ligare, ut patet hic in incendiario ab Ordinario nominatim excommunicato, quia à solo Papa absolui potest, ut per Aegid. de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 13. n. 37. in princ.

In gloss. Publicati, ibi, de incendiariis Ecclesiarum, &c. Notatur ad hoc quod incendiarij Ecclesiarum, seu aliorum locorum religiosorum ipso iure excommunicati sunt, alij vero incendiarij aliorum locorum non ipso iure excommunicati, sed excommunicandi veniunt, ut per Nauar. in man. c. 17. n. 100. Salzedad Bernard. c. 108. in nouiss. impress. Farin. d. q. 110. num. 15. Et quod consuetudine receptum sit, ut ipso facto excommunicatione censeantur affecti, resoluit Azor. instit. moral. p. 1. lib. 9. c. 27. q. 11. quamvis incendiarios tam Ecclesiarum, & loci sacri, ac Religiosi, quam profani non esse ipso iure excommunicatos asserat Sayr. d. c. 29. n. 8.

S V M M A R I V M.

- 1 Legatus de latere potest absolute ab excommunicatione, quam quis contraxit ob violentam manuum iniectionem in clericum, quamvis atrox sit iniuria, & n. 2.
- 3 Legatus de latere à quibusvis excommunicationibus Papa reservatis absolute potest, nisi dicatur quod à nullo alio, nisi à Papa possit absolui.

Cc 3

CAP.

CAP. Ad eminentiam. XX.

¹ Excommunicati ob percussione clericorum possunt absolvi à Legatis de latere absque eo quod hoc habeant expressum in mandatis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Burr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 277. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 758. remissive Ximen. in concord. p. 1. referunt ab Anton. August. collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 9.

² Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Azor. in sit. moral. p. 2. lib. 5. c. 32. q. 6. ubi ampliat, quamvis atrox sit iniuria, vel latio enormis, vel nati, quæ sit in loco publico, vel quæ lædit Abbatem, aut Episcopum, aut cum eade clericis, vel magna sanguinis effusione.

³ *Ut eos habeas, &c.* Notatur ad hoc, quod Legatus potest absolvere à quibuscumque excommunicationibus Papæ referuatis, nisi fuerit excommunicatio ita Papæ referuata ut in ipsa constitutione expresse dicatur, ut à nullo alio, nisi à Papa possit absolvi, ita Gondif. à Villadiego in tract. de Legatis q. 13. Gambat. in tract. de offic. & potest. Legati à latere, lib. 8. §. 3. n. 1. & seq. quos refert, & sequitur Carol. de Grassis de effectibus clericalibus effectibus q. 118 §. Azor. d. q. 6. v. s. item Legatus. Quamvis huiusmodi Legatum absolvere non possit ab alia excommunicatione, cuius absolutio Papæ referuata est, quam ab incurfa ob clericis percussione, resoluat Sayr. de censur. lib. 2. c. 14. n. 10. cum seq.

⁴ *Qui à Latere Romani Pont. &c.* Qui sint ostendit Sayr. d. c. 14. n. 9.

SYMMARIUM.

- 1 Excommunicatio generalis non ligat nisi subditos proferentis, & n. 2.
- 3 Parochus existens extra diocesim potest excommunicari ab Episcopo propter non residentiam.
- 4 Extraneus non ligatur censuris latis à superiore loci, in quo pro brevi tempore reperitur si lata sint per modum sententiae.
- 5 Ius commune adiuvare statuendo potest Episcopus.
- 6 Excommunicare, aut suspendere se ipsum, aut superiorem propria auctoritate directe nemo potest.
- 7 Dispositio vniuersalis non restringitur ad ea, quæ sunt disponenti impossibilia.
- 8 Statutum domicilij an liget subditos extra territorium delinquentes, ostenditur, & n. 11.
- 9 Excommunicatus nominatim quis dicatur, ostenditur.
- 10 Ignorantia an excuset ab excommunicatione.
- 12 Excommunicatio lata ab homine moritur ex mortuo, vel ablato illo ab officio, qui eam tulit.

CAP. A nobis. j. XXI.

¹ Excommunicatio generaliter lata, v. g. contra fures, non ligat, nisi subditos excommunicantis, nisi maior auctoritas ei delegerit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Burr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 278. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 758. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. referunt ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 10.

² Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Perez lib. 1. gloss. 3. pag. 172. tit. 5. lib. 8. Ordinam. Azaved. l. 1.

n. 105. tit. 4. lib. 8. nona recop. Bonac. de censur. disp. 1. q. 1. punct. 1. 1. à princip. ubi n. 1. resolu. subditum, qui mutato domicilio furatur extra diocesim, non incurre censuras latis ab Episcopo diocesis per modum statuti contra furantes, vel committentes in furatibus aliquid delictum, & n. 1. quod committens furum extra territorium sui superioris ligatur censuris ab eo superiore latis per modum sententiae contra incurre, ex differentia inter excommunicationem latam per modum statuti, & per modum sententiae, quia statum respicit territorium, seu personas subditas existentes in territorio superioris, sententia vero respicit personam, ut illius contumacia coerceretur, & puniretur, nam extra territorium ius dicenti non paratur poenæ, id est, nulla poena imponitur non obediens proprio superiori extra ipsius iurisdictionem, quæ sit scilicet censura lata est per statum, l. fin. ff. de iurisdic. omnium iudicum, Couar. in cap. alia mater. p. 2. §. 10. num. 3. Soar. de censur. disp. 5. tit. 4. num. 4. Salus de legibus disp. 1. 4. §. 5. num. 60. modo tunc existant extra territorium, & simul etiam res, circa quam ipsi delinquant, sit extra territorium, ut cum sup. citatis aduertunt Bonacin. d. punct. 11. num. 6. sine, & Agid. de sacrament. & censur. tom. 2. disp. 13. num. 61. Hinc sequitur clericum parochum excommunicari, etiam per statum, quando non relictus, quamvis enim ipse sit extra diocesim, tamen adveniens non residendi consummat in diocesi, & censuræ poenæ in illa, propterea etiam dicendum videtur in diocesis vocatis à proprio Episcopo ad Synodum submissa, possunt enim ea ligari, quamvis tempore Synodi sint extra diocesim, ut per Soar. scilicet, a. num. Sylu. ff. verbo excommunicatio 2. num. 8. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 7. num. 10. Bonac. d. punct. 11. num. 7. huius de censur. p. 2. cap. 3. disp. 2. dub. 2. concl. 3. Hinc etiam infertur extraneum non ligari censuris latis superiore loci, in quo pro brevi tempore reperitur, si lata sint per modum sententiae, quia sententia loquitur incontinenti, & directe fertur in personam subditam, aut spe, id est, in eo, qui tunc subditus, vel qui nascitur, vel eos transierunt domicilium, ut per Sayr. de censur. lib. 1. c. 7. num. 22. Azor. d. dub. 2. in fin. Agid. d. disp. 1. 3. n. 58. Nec obstat, quod eo ipso, quod quis committit aliquod delictum in territorio legiferentis, etiam si sit extraneus, ratione delicti, tamen fori esse censetur, cap. vit. de foro competent. Sayr. d. cap. 7. num. 9. Agid. d. disp. 13. num. 56. Respondetur enim ad incurrendam censuram prærequiri, ut faciat contra præceptum continens censuram, esset autem subditus, censura enim non fertur nisi in subditos, extraneus autem non erat subditus superiori loci, cuius præceptum non observavit, consequenter non ligatur censuris latis à superiore illius loci, ita et Soar. respondet Bonacin. d. punct. 11. num. 20. non respondet.

Quisquis furtum fecerit, &c. Ergo potest Episcopus statuendo adiuvare ius commune, apponendo scilicet poenam, ubi ius non imponit, vel aggravando poenam à iure impositam, ut per Duen. reg. 23. in princip.

Non nisi subditi, &c. Ergo nemo potest directe excommunicare, suspendere, vel interdicere se ipsum, aut superiorem propria auctoritate, ut per Henric. summa lib. 1. de excomm. c. 2 §. 3.

Hæc generalis clausula, &c. Notatur ad hoc quod dispositio vniuersalis non extenditur ad ea, quæ sunt disponenti impossibilia, ut per Tirag. de iur. promiss. q. 5 c. 1. Sued. decis. 23 §. 1. n. 1.

Nisi forte plus, &c. Ergo generalis sententia ligat non

non subditos si index id expresserit, vnde colligitur Doctores statum domicilij ligare subditos extra territorium delinquentes, vt in *presenti*, notat Innoc. *post princ.* & resoluit Bartol. in *l. cum dicitur*, num. 47. C. de *summa trinit.* quo loco ait, quod si statum subditos extra territorium delinquentes non expresserit ex defectu intentionis non ligabuntur; si verò statum expresse habeat, vt subditi alibi delinquentes obligentur, tunc secundum tale statum in foro domicilij poterunt iudicari, & hanc Bart. sententiam probat Socin. in *cap. postulat*, num. 16. de *foro comper.* & in *consil.* 302. num. 4. in *fine*, lib. 2. Alexand. *consil.* 111. n. 1. lib. 1. vbi testatur esse communem, Boff. qui plures refert, *in de pœnis*, n. 19. Alciat. in *l. cum dicitur*, n. 21. Clar. in *pract.* q. 85. n. 4. Contrarium tamen, quod imò statum nunquam obliget delinquentes extra territorium etiam si id expresserit, probat gloss. celeberrima ab omnibus recepta *verbo omnimodum*, in *Clement. vnic. ad fin. de foro comper.* testatur communem Felin. hic num. 6. quamvis incautè confundat sententiam Abb. cum sententia Bart. quæ sunt in opposito contrarie, idem contra Bart. probant Roch. de *consuet.* sect. 9. num. 27. & Doctores, quos refert Grammat. *decis.* 263. n. 6. asserentes iudicem non posse cognoscere de delicto extra suum territorium perpetrato ob defectum potestatis, qui quidem Doctores citati à Grammatico necessariò sunt intelligendi quando delictum solo statuto domicilij puniunt, non verò iure communi, nam de illo cognoscit etiam index domicilij, ex *l. 1. C. vbi de criminis*, sicut etiam cognoscit de crimine prohibito in loco delicti, si in foro domicilij accusetur, ex *d. l. 1. vnde prædicti Auctores aperte confirmant hanc contrariam sententiam contra Bart. propterea etiam multi relati à Sylvest. *consil.* 103. n. 1. & Menoch. *consil.* 2. n. 103. qui communem fatentur. Qua retenta opinione non obstat text. in *presenti*, non agit enim de propriis subditis alieno territorio delinquentibus, sed de subditis alienis, qui in loco generalis sententiæ aduersus eam delinquant, quo casu sententia non ligatur, nisi expressam de ipsis mentionem faciat ex defectu intentionis, quoniam generalis sententia plerumque de his fertur, quæ ad proprios subditos tantum pertinent.*

9 In gloss. *Quisquis ibi*, omnes nominatim intelliguntur excommunicari, &c. Imò potius dicitur ille nominatim excommunicatus, qui notatur censura expresso nomine proprio, aut aliquot oppositis signis, quæ certè, & abique vllò dubio, eum qui excommunicatur, significant, & demonstrent, vt per Couar. in *cap. alma*, p. 1. §. 2. n. 8.

10 In gloss. *Non nisi*, pen. ibi, dicitur quod bene sunt excommunicati, &c. Notatur ad hoc, quod efficiens actum sub excommunicatione interdictum lege aliqua noua, qui antiquiori iure positio, aut diuino, naturali prohibitus erat, ignarus legis nouæ, aut conscius illius prohibitionis, antiquæ incurrit illam excommunicationem lege noua latam, siue ea lata sit iure communi, siue Episcopi constitutione, vt per Couar. in *cap. alma*, p. 1. §. 10. a. n. 9. Sed probabilius est eum ignorantiam excusare ab excommunicatione, propterea tenent Clar. lib. 5. *fin.* q. 3. *ver. secundus est casus*, Iacob. de Grass. in *decis. aureis*, p. 1. lib. 4. c. 6. n. 11. Fr. Emman. in *summa*, tom. 1. c. 77. num. 3. Henric. in *summa*, lib. 13. c. 23. §. 2. & plures alij, quos refert, & sequitur Sanchez de *Matrim.* lib. 9. *disp.* 32. n. 9.

11 In ead. gloss. ibi, *Comprehendit tantum subditos*, &c. Ex hac gloss. immò text. colligit Abb. Panorm. hic n. 9. statum ligare alienos subditos, qui in loco statuti deliquerunt, quoniam ratione delicti fortitur quis forum non solum vt ibidem iudicetur, sed etiam vt legibus & pœnis illius loci subiciatur, idem colligit Card.

Zabar. hic n. 2. Anchar. & Felin. n. 5. Bart. communiter recepti in *l. cum dicitur*, n. 21. C. de *summa trinit.* quamvis longa vtatur distinctione, cuius sententiam ab omnibus recipi testatur, *ibid.* Ial. *lect.* 1. & 2. n. 67. Alexand. n. 17. Panorm. in *cap. ult. de foro comper.* n. 24. & Felin. n. 12. Boff. in *pract. tit. de pœnis*, num. 18. refert plures Grammat. *decis.* 26. Menoch. *conf.* 227. n. 30. Vide tamen quæ *suprà* n. 8.

In ead. gloss. ibi, *Non durat ultra*, &c. Notatur ad hoc, quod sententia, qua excommunicantur omnes fortum committentes, perit proferentis morte, quia excommunicatio lata ab homine, moritur eo mortuo, vel illo ablato ab officio, qui eam tulit, de quo vide Nauar. in *cap. placuit*, de *pœnis*, dist. 6. n. 161. Couar. in *cap. cum in officio*, n. 8. de *testam.* D. Barbof. in *l. diuortio*, §. quod in anno, n. 20. ff. *solutio marum*. Cald. Pereira de *extrin. emphyr.* c. 15. n. 37. Fr. Emman. *quæst. Regul.* tom. 2. *quæst.* 60. art. 1. Sanchez de *Matrim.* lib. 8. cap. 28. num. 74.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatum ob Ecclesiæ fractionem cum spoliatioe post denuntiationem solus Papa absoluit, & n. 2.
- 2 Ecclesiæ nomine qua veniant, ostenditur.
- 3 Innasores rerum sacrarum, quæ in domino sunt Ecclesiæ, siue sint mobiles, siue immobiles, sacrilegi sunt.
- 4 Verba, excommunicatos nuntietis, important hic excommunicationem latam.
- 5 Ecclesiæ potest violentos laicos rerum Ecclesiasticarum occupatores, seu innasores coercere.

CAP. Conquesti. XXII.

Cælest. III.

Spoliantes Ecclesias cum effractione sunt excommunicati denuntiandi, donec congruè satisficiant iniuriæ passis, & resarciant damna, & cum literis Ordinarij mittantur ad Papam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Batr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. in *ration. lib. 5. iuris Pontif.* pag. 278. Alagona in *compend. iuris Canon.* pag. 759. remissive Ximen. in *concord.* p. 1. refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 18. cap. 11.*

Hanc eandem conclusionem ex hoc text. desumunt Clar. l. 3. §. *fin.* q. 77. n. 20. Fr. Emman. *quæst. regul.* tom. 2. q. 38. art. 2. & q. 50. art. 2. Azor. *instit. moral.* p. 1. d. 9. c. 27. q. 12. Valer. Reginald. in *praxi fori pœnit.* lib. 19. num. 6. Nauar. in *manuali*, c. 27. n. 94. *ver. soluta*, & nouissime Inl. Lauer. de *Inhibeo*, & *Indulg.* p. 2. c. 21. n. 9. Salzed. ad Bernard. cap. 90. in *addit. lit. D. in nouiss. impress.* Sôar. tom. 5. *disp.* 22. *sect.* 2. a. n. 4. Filliuc. *tr.* 1. §. 2. q. 6. n. 55. Bonacin. de *censur. extra Bullam*, *disput.* 2. q. 3. *punct.* 12. latè & eleganter Sayr. de *censur.* lib. 3. cap. 29. n. 13. cum multis seqq. aduertens non concurrentibus his duobus, scilicet spoliatioe violenta, & effractione, nullam excommunicationem incurri, per *cap. ult. de furtis*, addentes etiam huiusmodi frangentes, & spoliantes ante denuntiationem Episcopum posse absolueri, dummodo satisfacere velint iniuriæ passis, post denuntiationem verò ipso iure excommunicationem incurere.

Quasdam Ecclesias, } Ecclesiarum nomine veniunt etiam Monasteria, hospitalia, & alia loca pia, vt resoluunt

soluunt Nauarr. in man. c. 27. num. 44. §. octavo, Filliuc. tract. 14. c. 2. q. 6. Sayr. d. c. 29. n. 17. & venire Sacristiam, si ipsa sit coniuncta Ecclesiae, tenent Soar. tom. 2. disp. 22. sect. 2. n. 11. & Valer. Reginald. d. n. 60. de Ecclesia in genere, & quoniam sit, multa eleganter tradit D. Ioan. Anton. Maslobr. in sua praxi habendi concursus ad vacantes parochiales Ecclesiae, pralud. 1.

4 Memoratos sacrilegos.] Ergo inuales rerum sacrarum, quae in dominio sunt Ecclesiae, siue sint mobiles, siue immobiles, sacrilegi sunt, vt per Decian. in tract. crim. lib. 6. c. 30. in princ. & n. 18. & 20. cum segg. Petr. Greg. Synagm. iuris lib. 3. c. 18. n. 2. Card. Tusch. tom. 7. lit. S. concl. 6. n. 4.

5 Excommunicatos nuntietis.] Quamvis haec verba indicent actionem per hominem exercendam, in rigore tamen important excommunicationem latam, Sayr. d. c. 29. n. 14. & post illum aduertit Valer. Reginald. d. n. 60. in princ. vbi etiam resoluit ad id necessarium non esse, vt Ecclesia spoliatur omnibus bonis, quae in ea sunt, vel vt contractio plenè enormis sit, sed sufficit qualibet rapina, vel furtum grane, & quavis violenta apertio Ecclesiae facta, siue rumpendo murum, siue seras confringendo, siue suffodiendo parietem, fenestram vitream frangendo, vel tectum perforando.

6 Et facietis sicut excommunic. &c.] Notatur ad hoc, quod Ecclesia potest violentos laicos rerum Ecclesiasticarum occupatores, seu inuales coërcere, vt per Decian. d. lib. 6. c. 36. in princ. Bernard. in pract. d. c. 90. n. 1. vbi Salzed. litera A. vers. apud Hispanos, Soar. de Pace in pract. tom. 1. pralud. 2. num. 19. Card. Tusch. tom. 4. lit. I. concl. 44. n. 19. & concl. 44. n. 10.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus dimisso habitu, & tonsura clericali in enormitatibus se immiscens privilegium Canonis amittit, non autem privilegium fori, & n. 2.
- 3 Privilegium Canonis quare facilius perdat, quam privilegium fori, ostenditur.

CAP. Perpendimus. XXIII.

1 Sacerdos, qui se falsò nominat filium Regis, & accipit armis seditionem, & guerram mouet, si verberetur, & occidatur, occidens non tenetur ire Romanam pro absolutione, sed Ordinarius imponere potest poenam competentem pro qualitate personae, quia non propulsando, sed inferendo iniurias fuit occisus. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 278. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 759. remissive Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Aht. August. collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 12.

2 Collige ex text. clericum dimisso habitu, & tonsura clericali in enormitatibus se immiscentem, privilegium Canonis amittere, vt per Clar. lib. 5. §. fin. c. 36. num. 23. Fichard. tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 6. n. 11. vers. cleric. non conuictus, pag. 172. latè Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectus 9. num. 212. Tiraquel. de penis temper. causa 49. n. 36. & 37. Sayr. de censur. lib. 3. c. 27. num. 9. & 10. Paul. Comit. resp. moral. lib. 1. quest. 96. Bellet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 2. num. 41. vbi num. 42. asserit tunc dici clericum se immiscere in enormitatibus quando facit seditionem, praelia, aggressiones, & huiusmodi in populo, & n. 43. aduertit, quod licet clericus se im-

miscendo in enormitatibus perdat privilegium Canonis, non tamen perdit privilegium fori: quare hinc text. non loqui de privilegio fori merito allucit Marta de iuris d. p. 4. casu 155. n. 5. Agid. de Consecr. de Sacram. & cens. disp. 14. dub. 15. n. 160. Soar. de cens. disp. 22. sect. 1. n. 13. Anguian. in tract. de legib. lib. 1. c. 1. trouers. 15. n. 29. Diana resol. moral. p. 1. tract. 2. n. 129. vers. vel posset. Ratio autem quare facilius perdat privilegium Canonis, quam privilegium fori, est, quia illud indultum est à iure positio, hoc autem iure diuino, cap. quanquam, de censur. in 6. §. penult. in cap. si Imperator 96. dist. 1. Zabarell. in princ. Roland. concl. 3. num. 30. vol. 1. Socin. consil. 2. num. 20. vol. 1. quos refert & sequitur Bellet. d. lib. num. 44.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Prelatus suos Religiosos per laicos verberare, aut excommunicatos, nisi forte necessitas excuset, aut consuetudo.
- 3 Torqueri possunt clerici per manus laicorum pro excommunicationis incurfu.

CAP. Vniuersitatis. XXIV.

Caes. III.

L Aicus, qui Abbate mandante etiam ex causis Regularis disciplinae percutit Monachum, tunc quàm Abbas lunt excommunicati, maximè si non verberandi non subesset, sed odij causa id fieret. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Socin. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 279. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 736. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 13.

Collige ex text. Prelatum religiosum debere suos Religiosos per se verberare, si potest, an si non potest, per aliquem clericum, aut monachum (sub quo comprehenduntur omnes verè religiosi, etiam quos vocant conuerfos, vt contra aliquos bene notat Soar. tom. 5. de censur. disp. 22. sect. 1. num. 41.) Quare si hoc faciat per laicum (nisi forte necessitas excuset, vt docet Soar. d. sect. 1. n. 43.) tam verberans, quàm mandans erit excommunicatus. Vide Nauarr. consil. 42. hoc tit. in antiq. & comment. 3. de Regular. cum. 32. Soar. de Pace in pract. part. 5. tom. 5. cap. 3. §. 12. n. 49. Salzed. ad Bernard. in pract. c. 126. lit. E. Peña p. 3. comment. 110. num. 2. Farinac. in praxi crimin. quest. 41. num. 17. Aldrete de religiosa disciplina noua, l. 2. c. 17. n. 22. Fr. Emman. quest. Reg. tom. 1. q. 19. art. 8. Cabot. p. 1. Lustitane decif. 83. n. 8. cum segg. nouissimè Alon. Rec. in praxi Eccles. decif. 355. Agid. de Consecr. de Sacram. in praxi Eccles. decif. 355. Agid. de Consecr. de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 190. vers. 3. vbi etiam resoluit, quod et si text. hic loquatur de solis Prelatis religiosis, communiter tamen Doctores illum extendunt ad omnes Prelatos Ecclesiasticos, quoad hanc partem, quod non possint suos clericos verberare, vel torqueri, quod non possint suos clericos excommunicare, vel rantes non incidunt in excommunicationem, vt per Fr. Emm. d. art. 8. in medio, Soar. d. disp. 22. sect. 1. n. 41. Fr. Emm. d. art. 8. in medio, Soar. d. disp. 22. sect. 1. n. 41. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verbo excommunicatio, causa efficiens, §. 8. vbi resoluit, quod cum hodie non reperiantur clerici, qui sciant ligare, solacere, & ex-

De Sententia Excommun. Tit. XXXIX. 309

gere Clericum torquendum, possunt Ordinarij locorum torquere eos per manus laicorum, quia ita passim introduxit consuetudo, de quo etiam Clar. lib. 5. §. fin. q. 64. n. 25. Sayr. de censur. lib. 3. c. 27. num. 26. Regid. d. tom. 2. disp. 14. num. 191. in fine. Denique Fr. Emman. art. 8. vers. advertendum, dicit dictam castigationem debere esse moderatam, quae moderatio arbitrio iudicis relinquitur, & citat Menoch. de arbitr. casu 364. a num. 11.

SYMMARIUM.

- 1 Clericus ut laicus incedens tertio monitus non respiciens perdit privilegium Clericale.
- 2 Clericus in minoribus constitutus amittit Clericale privilegium, si miles effectus exerceat arma, & tertio monitus non respiciat.
- 3 Clerici in minoribus attento minori iure Concil. Trid. si reperiuntur sine habitu, & tonsura, amittunt statim privilegium Clericale.
- 4 Clerici non possunt spoliari armis per iudicem secularem, si ea deferant prohibita, vel pro tempore non permissa.

CAP. In audientia. XXV.

Clericus, qui relicto habitu Clericali arma militaria portat, si ter admonitus à Prelato minime deponit arma, non gaudet privilegio can. si quis suadente, quia frustra implorat Ecclesiae auxilium, qui committit in ipsam, sicuti iure Civilis matrona inuenta in veste meretrici, cuius pudicitia est attentata, non potest agere iniuriarum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoff. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Soc. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 280. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 760. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 18. cap. 14.

2 Probat hic text. Clericum in minoribus constitutum amittere Clericale privilegium si miles effectus exerceat arma, ut per Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore Clericorum Canonis, §. 2. n. 39. potest enim renuntiare privilegio tam fori, quam Canonis si dimittat habitum Clericalem, & laicaliter vivat, Zerol. in praxi Episc. p. 1. verbo Clericus, §. 17. Intelligit si tertio monitus non respiciat, ut text. habet, non potest enim sine trina monitione privilegium Clericale amitti, Couar. pract. c. 31. num. 1. in princ. Azeved. de exequend. mandatis, part. 1. c. 22. num. 14. Dec. in tract. crimin. lib. 4. c. 9. num. 88. Farin. in praxi crimin. part. 1. quest. 8. num. 60. D. Barbosa in l. Titia, num. 34. & 35. vers. unde in hac materia, ad finem, ff. soluto Matrim. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect. 1610. Hodie post Concil. Trident. sess. 14. de reform. c. 6. non requiruntur tales admonitiones, imò si huiusmodi Clerici in minoribus constituti reperiantur sine habitu, & tonsura, amittunt statim privilegium fori, ita Clar. lib. 5. §. fin. q. 36. vers. hac autem, ubi testatur apud suos se servari, Nauarr. conf. olim. num. 6. sub tit. de priuileg. Decian. d. c. 6. num. 88. dicit, quod stantibus concessionibus Pontificum factis Hispaniae, & Gallorum Regibus possunt iudices seculares Clericos sine illis monitionibus punire, etiam in terminis Concil. tenet Lel. Zech. de republ. Ecclesiastica, c. 19. de Clericis in communi, tit. de Clericorum privilegiis quando amittantur, n. 6. dicentes, quod usus ita recepit. Unde ut Clericus in minoribus fori privilegio potitur, attendi tempus delicti, re-

solvunt Clar. d. quest. 36. n. 11. Bobadil. in sua politica, lib. 2. cap. 17. num. 34. Curia Philippica parte 3. §. 1. num. 10.

Arma deponere, &c.] Vtrum autem Clerici possint spoliari armis per iudicem secularem, si ea deferant prohibita, vel tempore non permissa questio est ab aliquibus agitata, in qua illa est verior opinio, in hoc casu Clericum minime posse per seculares armis spoliari, observatum fuisse Neapoli in casu occurrenti, & in aliis partibus sub dominio Regis Hispaniarum retulit mihi in hac Curia Reuerendissimus simul & Doctissimus Marcus Anton. Genuens. Ilermen. Episcopus, cuius anima requiescat in pace, & tradit ipse in praxi Archiepisc. Neapol. c. 74. n. 6. Megala in 3. p. lib. 3. c. 11. n. 20. Madi. in tract. de Sacris Ordinib. c. 14. n. 21. Bonac. de legib. disp. 10. q. 2. puncto 1. §. 1. num. 2. Duard. in Bulla Cana, lib. 2. c. 12. q. 11. m. 91. Quid autem de hoc sentiat Doctorum multitudo, si quis scire cupiat, consulat Greg. lib. 4. tit. 6. p. 1. Couar. var. lib. 2. cap. fin. num. ult. & pract. c. 23. n. 6. Gom. l. 4. §. Tauri, n. 48. Cott. in memorab. verbo armorum usus, Clar. d. q. 36. num. 26. Plac. de delict. lib. 1. c. 8. n. 9. Sarin. select. c. 15. Menoch. de arbitr. casu 394. n. 30. cum seqq. Salz. ad Bern. in pract. c. 58. vers. sic apud Hispan. in nouiss. impress. Auend. in dictionario, verbo armadura, vers. fin. Perez. l. 1. vers. num. etiam, tit. 1. l. 4. Ordin. & l. 2. vers. queramus, tit. 14. l. 2. eiusdem Ordin. Mexiam in tract. iussu panis, c. 5. n. 58. & 60. Soar. de Pace in pract. tom. 1. p. 8. cap. vnic. num. 7. & 10. Azeved. l. 4. & 6. n. 3. tit. 6. noue recop. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. n. 53. Alderan. Mascard. de general. stat. inter. preter. concl. 1. n. 242. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore Clericorum Canonis, §. 2. n. 38. Camil. Bortel. in addit. ad Bellug. in speculo Principum, rub. 1. §. dubitatur, verbo armorum, & de Regis Catholici praesentia, c. 71. n. 45. cum seqq. & de magistratum edictis, lib. 3. c. 17. a. n. 41. & in summa omnium, decis. tit. 43. de foro competent. n. 136. Sayr. sub hoc tit. 45. Dec. tract. crimin. lib. 4. c. 9. n. 140. & lib. 8. c. 3. n. 23. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 171. n. 3. in 1. edit. alias resol. 314. in 2. edit. Gutier. pract. lib. 1. q. 12. Ortiz. in summa, c. 45. n. 9. & 7. n. 1. Bafies in 2. 2. q. 67. art. 1. dub. 1. concl. 3. Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 1. praec. 8. q. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3. Cardos. in praxi iudicium, verbo Clericus, num. 33. cum seqq. Farinac. in praxi crim. p. 1. q. 8. n. 96. & p. 3. quest. 108. num. 21. cum seqq. Curiam Philippicam part. 3. §. 3. num. 9. Bobadil. in sua politica, lib. 1. c. 13. num. 67. & l. 2. cap. 18. num. 66. Ignat. del Villar in sylua resp. lib. 1. resp. 1. p. 3. num. 9. Mart. de iurisd. p. 4. cent. 1. casu 7. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 139. n. 25. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decret. collect. 7.

CAP. Nostro. XXVI.

Excommunicatus ob percussione Clerici si non potest ire Romam aliquo impedimento Canonico impeditus, ut paupertate, infirmitate gravi, senectute, absolui potest ab Ordinario, sed exigendum est iuramentum ut reassumptis vicibus, & concessa opportunitate personali Romam visitet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoff. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viui. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 280. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 760. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. & Calal. in annot. refertur ab Ant. Aug. collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 18. cap. 15.

De materia huius text. satis dictum est ad 2. cap. de catero 11. & ad cap. ea nescitur 13. supra hoc tit.

De Sententia Excommun. Tit. XXXIX. 311

3. *Nondum tamen habendus, &c.* Notatur ad hoc, quod excommunicati priuantur Ecclesiæ suffragiis, vt per Agid. de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 1.4. n. 36. latè Squillante de obligat. cleric. p. 3. a. num. 3. 2. Nec illorum sunt participes ante absolutionem, Soar. tom. 5. disp. 9. sect. 3. n. 2. Agid. d. disp. 1.4. n. 49. quamvis sit toleratus, quia per extranag. ad euitanda, nullus fauor fuit concessus ipsi excommunicato, cui sanè magnus fieret si admitteretur ad communium suffragiorum participationem, Soar. in 4. disp. 23. quest. 1. art. 4. Soar. tom. 5. de censur. disp. 9. sect. 2. n. 17. Squillante d. p. 3. num. 3. 5. & num. 3. 6. post Adrian. Soar. Alan. & Soar. negat posse offerri directa intentione communia suffragia Ecclesiæ etiam pro excommunicatis contritis ante absolutionem, cum censura, non tollatur per solam poenitentiam internam, contra Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 6. num. 4. concl. 9. & Nauar. in mosi. cap. 27. num. 18. existimantes licitum esse offerre communia Ecclesiæ suffragia pro excommunicatis contritis dummodo per eos non flet quominus absolutionem obtineant.

4. *Nec obstat, &c.* Notatur ad hoc, quod Summus Pontifex sine Ecclesiæ mortuos potest excommunicare, vt per Roman. sing. 72. 5. & Tabien. in summa, verbo excommunicatio 4. num. 1. Sed verius est mortuos minime posse excommunicari, quia nullus habet iurisdictionem in defunctum, vt patet ex auctoritate Christi Domini Matthæi 18. *quemcumque ligaueris, &c.* tum quia censura fertur ob contumaciam delinquentis & ad illius emendationem, solus autem homo viuus est contumax contra Ecclesiā, solūque potest emendari; defunctus enim cum sit extra Ecclesiā, non potest esse contumax contra ipsam, nec amplius emendari valeat, quare ita tenent Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 11. num. 8. Nauar. in manuali, cap. 34. num. 3. 2. Vgolinius de censuris, tab. 1. cap. 17. §. 2. Soar. tom. 5. disp. 5. sect. 1. num. 1. Valq. tract. 3. de excommunicat. dub. 17. num. 6. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 5. cap. 26. quest. 2. Sayr. de censuris, lib. 1. cap. 8. Bonacin. eodem tract. disp. 1. quest. 1. puncto 4. num. 1. latè Mari. Alter. eodem tract. tom. 1. de excommun. lib. 3. disp. 10. cap. 3. Nec obstat, quod Ecclesiā potest publicum peccatorem mortuum priuare sepultura, & suffragiis, sicut re ipsa factum fuisse legimus à Diuo Gregorio, qui Religiosum quendam priuauit suffragiis, & sepultura, eo quod inuenta fuerit apud ipsum pecunia, quia respondetur hoc fieri indirectè, tantummodo precipiendo viuus, ne pro mortuis suffragia ferant, illi quoque sepultura donent, cæteris in contrarium adductis responde cum Mari. Alter. loco proxime citato. Vnde simili modo responderi potest hereticos in cap. si quis 5. de heretic. & in cap. sanè in secundo 2. 4. quest. 2. post mortem non proprie excommunicari, sed potius declarari excommunicatos decelisse, quia scilicet viuentes crimen commiserant, cui à iure imposita est ita in excommunicatio, vt constat ex text. in cap. excommunicatus, de heretic. Nec est vllum inconueniens, quod Ecclesiā orationibus, suffragiis, & honore sepulture priuare possit eos, quos hereticos impenitentes decelisse iudicat, quemadmodum etiam propter alias causas id fecisse constat ex text. in cap. fin. 88. dist. cap. 1. vers. qui verò, cap. cum ad Monasterium, in princip. de statu monachor. quia scilicet eo modo non directè ligantur defuncti, sed potius viu, dum eis præcipitur ne ad orationis communionem, & ad sepulturam admittant sic defunctos, vt bene notauit Castro de iusta hereticorum puni. lib. 2. cap. 26. ad finem. Licet enim iustissimis rationibus possit Ecclesiā contra hæreticos defunctos, atque etiam Ciuilibus Resp. contra læsæ maiestatis reos, & in aliis criminibus exceptis inquirere, vt defunctorum damnetur memoria, eorum filij notentur infamia, & quoad confiscationem, & alias pœnas, non ita per censuras Ecclesiasticas, ratio differentie est, quia aliæ pœnæ tendunt ad punitionem, & satisfactionem Reipublice offensis, ideoque sæpe atrocitas criminis postulat vt ad aliorum exemplum defuncti crimen puniatur, quod tamen oportet fieri per pœnas sue potestati proportionatas, quales sunt confiscatio bonorum, infamia, & memorie condemnatio, non ita per censuras, quarum finis est non punire præterita crimina, sed in futurum corrigere, quæ correctio in defunctis neque dari neque operari potest, vt per se patet, sunt præterea Ecclesiastica vincula, quæ animas ligant, cap. nemo 11. quest. 3. & per consequens cum Ecclesiā ligare non possit animas separatas, & homines sub terra sepultos, non rectè de aliis pœnis ad censuras respectu defunctorum sumi potest argumentum.

Cui non est communicatum & vino, &c. Ergo cum excommunicato mortuo, etiam in humanis communicandum non est, v. g. ipsum lauando, vestiendo, aut Ecclesiasticæ sepulture tradendo, vt per Vgolin. de censuris, tab. 2. cap. 23. in princip. num. 8. Valer. Reginald. in praxi poenitent. lib. 32. num. 85. qui excipiunt illum, qui talem sepelit in loco profano, ne aërem corrumpat, latè Marius Alterius de censuris, tomo 1. de excommunicat. lib. 1. disput. 10. cap. 6. & 7.

Vt fiat cum poenitenti Psalmo, &c. Notatur ad hoc, quod absolutio publica sit recitatio prius Psalmo poenitenti, vt per Nauar. in manuali cap. 26. num. 8. & in cap. 1. de poenit. dist. 6. num. 44. Mar. Alter. de censuris, tom. 1. de excomm. lib. 4. disp. 7. in fine, aduertentes quemlibet ex Psalmis poenitentialibus sufficere.

Vt illius mortui absolutio, &c. Notatur ad hoc, quod excommunicatus absolui potest post mortem ab Ecclesiā, non quidem directè, sed indirectè, quatenus concedit, vt fidelibus liceat cadaver sepelire, & suffragia ferre pro ipso, nam sicut potest post mortem declarare ipsum excommunicatum, vel interdictum propter censuram contractam dum vixeret, ita & eodem modo potest declarare ipsum apud Deum esse absolutum, si de ipsius poenitentia per euidentia signa constiterit, ita Couar. Valquez, & Bonac. locis proxime citatis, & Henric. in summa, lib. 1. c. 21. §. in fine. Azor. institut. moral. p. 2. lib. 5. c. 26. q. 3. Cened. ad Decretum, collect. 4. 2. n. 2.

In gloss. A fidelibus, ibi, & est dicendum quod non. 8. Intellige de communibus suffragiis, priuatis, verò, & ocellas orationes pro excommunicato ad Deum dirigere licitum esse asserit Mar. Alter. de censur. tom. 1. de excommun. lib. 1. disp. 5. c. 9. Et ob id licere Clericis vt sunt personæ priuatae secrete etiam in memento Missæ orare pro totali excommunicato, Couar. d. c. 6. n. 4. Nauar. d. c. 27. n. 36. Tolet. lib. 1. c. 13. num. 1. Sayr. d. lib. 2. c. 4. n. 5.

In gloss. Non potuerit, ibi, nunquid à laico potest absolui in articulo mortis, &c. Notatur ad hoc, quod à vinculo excommunicationis per laicum potest quis in articulo mortis absolui, vt per Guillelm. Benedict. in cap. Raynulfus, verbo in extremis, n. 1. Syluest. verbo absolutio 1. n. 8. ad finem. Angel. eodem verbo 3. num. 39. Verum probabilius est nullum alium præter Sacerdotem posse ab excommunicatione absolueri in eo articulo, vt tenent Soar. d. tom. 5. disp. 7. sect. 7. num. 6. Molin. de institut. tom. 4. tract. 3. disp. 63. num. 3. Henric. lib. 13. de excommunicat. cap. 27. §. 4. Auila de censuris, part. 2.

10 Notatur etiam ad hoc, quod excommunicatus ob violentam manuum iniectionem in Clericos, qui impedimento laborat adeundi ad Sedem Apostolicam, non solum poterit absolui ab Episcopo, verum etiam, si non adest Episcopus, à quocunque Sacerdote, etiam ab Ordinario non approbato, si alius iuvenerit non poterit, Polyd. Ripa in *tract. de actis in artic. mortis*, c. 35. n. 7. Carol. de Grassis de *effectibus clericali. effect. 9. num. 156.*

S V M M A R I V M.

- 1 Clericum detinens in custodia etiam sine laesione, excommunicatus est; communicans cum excommunicato scienter in crimine excommunicatus est & nisi difficultas impediatur, absoluti debet ab excommunicatore cum iuramento, communicans verò extra crimen, reconciliari potest per simplicem Sacerdotem sine iuramento.
- 2 Clericum retinens non ligatum, sed intra parietem inclusum inuitè, licet corpus non tangat, excommunicatus est.
- 3 Communicans scienter cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine criminoso, peccat mortaliter, & maiorem incurrit excommunicationem.
- 4 Participans in crimine criminoso quando incurrit excommunicationem, offenditur.
- 5 Communicare in crimine dicitur prestans auxilium, consilium, vel fauorem, quo excommunicatus foueri potest excommunicatione, vel contumacia.
- 6 Loquutio qualibet cum excommunicato prohibetur.
- 7 Salutare excommunicatum quando sit prohibitum offenditur.
- 8 Orare simul cum excommunicatis non licet.
- 9 Cibi, & potus sumptio cum excommunicato in eadem mensa prohibetur.
- 10 Absolutio ab excommunicatione ob participationem incursa referatur eis cui complicit excommunicatione est referata.
- 11 Absolvere potest Episcopus, sine eius Vicarius subditum à sententia excommunicationis nulli referata.
- 12 Parochus suos subditos absolvere potest ab excommunicatione inuis etiam maiori nemini referata.
- 13 Sacerdotis propriè appellatione quis intelligatur, offenditur.
- 14 Dispensandi tacitè Episcopis, aut ceteris huiusmodi Prelatis facultatem lex concedere censetur, si non exprimat per quem dispensatio facienda sit, sed absoluit dicit dispensandum fore.

CAP. Naper. XXIX.

L Aici, qui detinent Clericos in custodia publica, vel priuata, idest, violenter, licet sine læsione aliqua corporis, sunt excommunicati. Item qui nominatim excommunicato communicat in crimine criminoso, v.g. dans consilium, auxilium, vel fauorem, est excommunicatus pari poena, & absolouendus ab eodem, vt *suprà*. Si verò communicat non in crimine, sed in orando, osculando, tunc potest absolui à proprio Sacerdote, quia hic incurrit excommunicationem irritis, & non iudicis, & cum cõsitor Canonis non sibi reseruauerit absolutionem, videtur concessisse aliis facultatem

Non credimus laicos penam, etc. [Notant ad huc,
quod retinens Clericum non ligatum, fed intra pœ-
nitentia includi inuit, licet corpus non tangat, penam
excommunicationis incurrit, vt per Decan. ad huc,
tom. 2. d. 7. c. 30. n. 22. Farin. in praxi crim. p. 1. q. 104. c. 2.
n. 3. vbi. f. de iur. si eodem modo deiciens Clericum
in custodia publica, vel in loco priuato, vt in domo
propria sine aliena, ex qua non possit eite, excom-
municationem incurrit, vt per Bellu. ad huc, c. 1. et al.
p. 1. tit. de fauore cleric. Canon. §. 1. m. vlt. Laman. de
Theolog. moralis, lib. 1. tract. 5. de excom. p. 1. q. 3. sub
num. 5.]

Scienter in crimine communicat, &c.) Notatur ad hoc quod communicans scienter cum excommunicato maioris excommunicatione in crimine criminato, pro quo lata est excommunicatio, peccat mortalius, & maiorem similiter incurrit excommunicationem, per Henric. in *summa*, lib. 12. c. 9. §. 1. *Vi. g. de test. tab. 1. c. 1. §. 8. S. late Mar. Alter. ed. tract. 20. m. 2. de excomm. lib. 3. disp. 1. c. 9. Say. ed. tract. lib. 2. c. 13. §. 1. cum seqq. Avila ed. tract. part. 2. cap. 6. disp. 1. c. 1. eodem tract. disp. 2. quæst. 2. p. 2. §. 1. m. 8. aduoc. quinque requiri, vt participans in crimine pœnoso prædictam excommunicationem incurrat, primum vt participatio fiat in crimine postquam excommunicatus excommunicationem contraxit: secundum vt participatio in eodem crimine, propter quod alter fit excommunicatus: tertiu, vt communicans sciat illu, cum quo participat excommunicatum, falsè esse in crimine: quartum vt ille, cum quo participat, excommunicatus vitandus, nam post Conc. Constantinens. permixtum est participare cum excommunicatis toleratis, imò requiritur vt ille, cum quo participat, in leuitiatis excommunicatus: quintum, vt cooperatio non sit adeò levis, vt pro nihilo habeatur, nam ad incurrendam maiorem excommunicationem requiritur materia sufficiens ad peccatum mortale.*

tria sufficiens ad peccatum mortale. *Notetur ad hoc, quod*
Et consilium inpendendo, &c. Notetur ad hoc, quod
 in crimine dicitur communicare per alium, animum
 consilium, vel favorem, quo excommunicationis foveat
 potest in excommunicatione, vel contumacia, ita
 Ant. Rice. de iure perfonarum extra proferunt. *Ita*
existent lib. 4. cap. 4. §. n. 1. quod greffarii etiam
 recipiunt auxilium etiam alter facturus, ut per Abb. ant.
 & Host. hic. & Innoc. *num. 4.* Anchar. *fol. num. 8.*
 Butr. *num. 18. ibid.* quicquid contrarium videri videtur
 glossam verbo consilium, in *presenti*. Quod quidem am-
 pliciter declaratur, primo, ut procedat in auxilio, ut
 consilio extra indicium, secus si praesent in iudicio
 quia tale consilium non est reprobatum, ut Ioan. Anti-
 hic *num. 4.* & Anchar. *num. 7.* Item, ut procedat in
 auxilio, vel consilio, quod datur directe ad crimen
 damnatum, secus si daretur in facto, ob quem illi
 consilium praestatur, non incurrere excommunicationem,
 cationem, nam quamvis deinde committat delictum,
 propter quod incurrat excommunicationem, tamen
 datus consilium non dicitur communicare in crimine,
 Abb. ant. & Host. hic, & Butr. *num. 1. r. Anchar. fol. num. 8.*
 versumque intelligo. Dicitur deinde communicare in cri-
 mine,

De Sententia Excommun. Tit. XXXIX. 313

mine, qui participat sine cooperatur in crimine dam-
nato sententia iudiciali, vt per Soar. *tom. 5. disp. 15. f. 2. n. 7.* & tenere omnes communiter in presenti al-
serit Ricciul. *d. c. 4. n. 4. vbi n. 5. resolut* communican-
tem cum excommunicato in crimine ante latam sen-
tentiam non dici communicare in crimine, nec inci-
dere in excommunicationem, & n. 6. resolut clericum
carnaliter cognoscentem mulierem excommunicatam
propter concubinatum alterius clerici dici in crimine
communicare, & n. 7. secus resolut in laico cogno-
scente mulierem excommunicatam ob concubinatum
clerici.

6 *Aut aliis in oratione.*] Notatur ad hoc, quod qua-
libet loquutio cum excommunicato prohibetur, vt
per Couar. in *cap. alma mater. p. 1. §. 2. num. 5. Vgolin. de*
cenfur. tab. 2. c. 2. §. 2. Henric. in summa lib. 1. 3. cap. 7.
§. 3. Soar. tom. 1. disp. 15. f. 2. n. 7. Sayr. eod. tract. lib. 2. cap. 1. 3.
Bonac. eod. tract. disp. 2. quest. 2. punct. 6. §. 2. n. 2. Valer.
Reginald. in praxi fori p. 1. lib. 3. 2. n. 68. lat. Anton.
Ricciul. d. lib. 1. c. 4. 6. qui omnes, & praecipue duo vlti-
mo loco citati, ampliunt procedere sine loquutio pa-
lam fiat, siue clam, siue fiat excommunicato respon-
dente, ac colloquente, siue tacente, siue per literas, aut
non iam.

7 *Vel osculo.*] Notatur ad hoc quod prohibetur om-
nem honorificam salutationem fieri excommunicato,
vt per Nauar. in *manuali c. 2. 7. num. 19. Bonac. d. §. 2.*
num. 4. Anton. Ricciul. d. cap. 46. num. 11. Dubium est,
an hac salutandi prohibitio debeat intelligi de illa
salutatione, quae fit verbis, an etiam de illa, quae fit ex
simplici actu, prout est detegere caput, & similia? Et
quidem Nauar. d. num. 19. Auila de cenfur. part. 2. cap. 6.
disp. 9. dub. 9. & alij apud Sayr. d. lib. 2. cap. 13. num. 7.
& Iacob. de Graff. in aureis decis. part. 1. lib. 4. c. 1. 2. n. 5.
ac Ricciul. d. cap. 46. num. 12. in ea sunt opinione, licet
tum esse salutare, vel resalutare excommunicatum
absque verbis; sed contrarium magis communiter se-
quuntur DD. ac proinde in hoc casu exhibentem hu-
iusmodi signa venialiter peccare, & minoris excom-
municationis vinculo irretiri, docent Henric. d. cap. 7.
num. 3. Vgolin. de cenfur. tab. 1. c. 2. §. 1. num. 10. Soar.
tom. 5. disp. 15. f. 2. n. 7. Valquez de excommu.
dub. 8. n. 5.

8 *Aut orando secum.*] Notatur ad hoc, quod non licet
cum excommunicatis simul orare, v. g. simul recitan-
do alternatim horas Canonicas, siue publice, siue pri-
uatim, aut simul audiendo Sacrum, vt per Aegid. de Sa-
cram. & cenfur. *tom. 2. disp. 1. 4. n. 5. 2. Valer. Reginald. d.*
lib. 3. 2. n. 70. Fr. Ludou. Miranda in manuali Prelato-
rum, tom. 2. q. 3. art. 5. concl. 2.

9 *Aut etiam comedendo.*] Notatur ad hoc, quod cibi,
& potus sumptio cum excommunicato in eadem
mensa prohibetur, vt per Auilam. *d. disp. 9. dub. 11.*
Sayr. d. cap. 13. num. 13. Bonac. d. punct. 6. §. 2. num. 6.
Anton. Ricciul. d. cap. 46. num. 14. Valer. Reginald. d.
lib. 3. 2. num. 86. vbi intelligit, siue in propria, siue in
aliena domo fiat sumptio, non autem in diuersa mensa,
quamvis sit in eadem domo, nisi ab eodem vterque
esset invitatus. Limitatur quando casu, & sine vlla
relatione: vnius ad alterum in eadem mensa quisque
suis cibis vtitur, quia illa res vera non potest dici com-
municatio; ita Ricciul. & Bonac. locis proximè ci-
tatis, pari ratione aduertentes, quod licet non de-
beant cum excommunicato in eodem lecto dormire,
cum hoc fieri nequeat: circa communionem, & fa-
miliaritatem, tamen si hoc accadat casu in hospitio,
vbi vnus & idem lectus assignetur nulla precedente
communione, aut societate, erit citra peccatum, quia
hoc non fit per modum societatis, aut coniunctionis.

Barbof. Collect. Tom. I I. I.

In secundo vero casu, &c.] Notatur ad hoc, quod
absolutio ab excommunicatione ob participationem
in eadem referatur ei, cui complicit excommunicatione
est referata, vt per Couar. in *cap. alma mater, part. 1.*
§. 3. num. 5. vers. secundo loco, Nauar. in manuali cap. 2. 7.
num. 11. 2. Sayr. d. cap. 11. num. 9. Bonac. d. puncto 6. §. 1.
num. 10.

A suo Episcopo.] Notatur ad hoc, quod Episcopus,
siue eius Vicarius generalis potest absolvere subditum
à sententia excommunicationis, nulli tamen refer-
rata, vt per Gutier. *canonic. lib. 1. c. 5. n. 1. Valer. Regi-*
nald. d. lib. 3. 2. tract. 1. d. n. 151.

Vel à proprio Sacerdote poterit absolutionis, &c.] No-
tatur ad hoc, quod Parochus potest absolvere suos
subditos à sententia excommunicationis, quae regula-
riter à iure inferitur, vt per Couar. in *cap. alma mater,*
p. 1. §. 1. 2. n. 5. Gutier. d. lib. 1. cap. 6. num. 1. Sed posse
Parochum absolvere ab excommunicatione iuris,
etiam maiori nemini referata, vt tenent Henric.
lib. 1. cap. 28. §. 5. lit. S. asserens rationem huius text.
vniversalem esse, quae ita convenit maiori, sicut &
minori, Soar. tom. 5. disp. 6. f. 2. §. 3. & f. 4. num. 9. Sayr.
lib. 5. c. 1. §. 2. 2. Auila part. 2. c. 5. disp. 1. dub. 4. Valer.
Reginald. d. lib. 3. 2. tract. 1. num. 154. Bonac. d. disp. 1.
quest. 3. punct. 1. num. 9. Illud tamen àuertendum duxi,

quod licet text. in presenti asserat absolui onem ex-
communicationis referatae posse impendi à proprio
Sacerdote, id etiam intelligitur à proprio Parocho
nondum Sacerdote, & ideo text. in presenti, loquitur
de Sacerdote, eod quod parochi Sacerdotes communi-
ter sunt, ita Vgolin. de *cenfur. tab. 3. cap. 4. §. 2. num. 2.*
Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 1. c. num. 3. Valer. Reginald.
d. n. 154. Verum proprii Sacerdotis appellatione licet
strictè loquēdo is tantum intelligatur, qui iurisdic-
tionem ordinariam habet in foro poenitentiali, nempe
Summus Pontifex vbique, Episcopus in sua diocesi,
& parochus in sua Parochia, & propterea absolutio-
nem praedictam à praefatis tantum concedendam esse
teneant D. Thom. in addit. ad 3. part. quest. 24. art. 1.
Martin. de Ledelm. in 2. 4. q. 2. §. art. 2. Sum. Pisana verbo
absolutio, l. n. 1. alique quos refert Sayr. de cenfur. lib. 2.
c. 2. §. 5. nihilominus illam à quocunque Sacerdote,
approbato tamen ab Ordinario, concedi posse certius
credunt Bonac. d. num. 9. Campanil. in diuersorio iuris
Canon. sub 11. c. 1. §. n. 10. vbi fundamenta suae opinio-
nis refert.

Ab eo, vel eius superiore, &c.] Notatur ad hoc quod
absolutio excommunicationis contractae ob partici-
pationem in crimine criminoso ab eo impendenda est,
à quo absolui potest principalis excommunicatus,
cum quo is participat, vnde sequitur cum, qui par-
ticipat in crimine criminoso cum nominatim excom-
municato, à Papa, si absolutio erat ipsi referata;
si vero absolutio ipsi referata non erat, absolvens
est ab Episcopo, vel eius delegato, vel etiam à quoli-
bet Confessario approbato si ius commune spectem-
us. Ita Nauar. in *man. cap. 27. n. 112. Soar. de cenfur.*
disp. 2. f. 2. §. 1. num. 22. Filliuc. tract. 15. cap. 2. quest. 7.
num. 56.

Quia tamen conditor Canonis, &c.] Notatur ad hoc,
quod quando ius, licet non exprimat, per quem dis-
pensatio facienda sit, exprimit tamen, & absolute di-
cit, dispensandum fore eo ipso, quod denegat dispen-
sationem, censetur tacite Episcopis, aut ceteris hu-
iusmodi Praelatis concedere facultatem dispensandi,
vt per Henric. in *summa lib. 1. 4. cap. 19. §. 2. iuncta*
lit. P. Vgolin. d. tab. 2. cap. 13. §. 1. num. 2. Gutier. d.
lib. 1. cap. 3. num. 4. & 5. Azor. institut. moral. part. 2.
lib. 3. cap. 5. 2. quest. 13. Soar. de legib. lib. 6. cap. 1. 4. n. 8.
Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 5. 2. a num. 1. quia illa,

D d qaz

quæ Sedes Apostolica sibi non reservavit, videntur concessa, Specul. tit. de legat. §. nunc ostendendum, n. 53. Anton. Monach. Bononien. decis. 28. n. 12. & Episcopus in sua diocesi potest ea omnia, quæ potest Papa in universo, nisi expresse à iure interdictum sit. Rebuff. in tract. nomin. q. 5. n. 31. Perez l. 5. in princ. tit. 15. lib. 8. Ordin. pag. 31 §. Henric. in summa lib. 12. c. 3. §. 2. in comment. lit. N.

S V M M A R I V M.

- 1 Iuramentum excommunicati de stando mandatis Ecclesie non habet vim absolutionis. Excommunicato nullus communicare tenetur præter personas exceptas, alias communicans cum excommunicato incurrit minorem excommunicationem, nisi sit excommunicatus cum participibus suis.
- 2 Communicare cum excommunicato minimè licet, quamvis sit contritus, & paratus satisfacere, ac iuraverit parere mandatis Ecclesie.
- 3 Communicare cum excommunicatis quibus personis liceat, remissimè.
- 4 Communicans cum excommunicatis regulariter venialem tantum, & non mortalem contrahit culpam.
- 5 Participans cum excommunicato à Papa excommunicatione se extendente ad participantes, peccat mortaliter, & maiorem excommunicationem incurrit.
- 6 Excommunicatio lata in communicantes non præmissis iuris monitionibus nulla est.

CAP. Quòd in dubiis. XXX.

- 1 Excommunicatus quamvis iuraverit de stando mandato Ecclesie, adhuc tamen est excommunicatus, nec ei communicandum donec absolvatur. Nullus tenetur communicare cum excommunicato nominatim nisi sit ex personis specialiter exceptis à Gregorio in cap. quoniam multos 2. q. 3. Qui autem presumptuose participant cum nominatim excommunicatis, si admoniti non desistant, sunt excommunicandi; si verò participant scienter cum eo, qui per sententiam est excommunicatus cum participibus suis, sunt excommunicati. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 284. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 762. remissimè Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Ant. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 2. c. 9.
- 2 Collige ex text. in prima eius parte minimè licere communicare cum excommunicato, quamvis sit contritus, & paratus satisfacere, ac iuraverit parere mandatis Ecclesie, vt per Abb. hic n. 2. licet enim cesset contumacia, propter quam excommunicatio fuit inflicta, & excommunicatus pœniteat, & sit paratus satisfacere, ac etiam iuramentum præstiterit de parendo mandatis, etiam tunc non erit absolutus, nisi sequatur absolutio actualis, & positiva, vt pluribus ad id citatis iuribus resoluit Anton. Riccinl. de iure person. extra gremium Ecclesie existens. lib. 4. c. 65. n. 11.
- 3 Nisi quedam persone, &c. Quæ autem sunt istæ persone, quibus licet cum excommunicatis communicare, habetur in cap. quoniam multos 1. q. 3. & referuntur à Bonacin. de censur. disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. n. 7. cum segg. & ab Anton. Riccinl. d. lib. 4. c. 48. cum segg.
- 4 Presumptuose participant, &c.] Notatur ad hoc, quòd communicans cum excommunicatis regulariter venialem tantum, & non mortalem contrahit culpam,

vt per Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 3. n. 7. Sayr. de censur. lib. 2. c. 11. n. 20.

Secus autem si scienter, &c.] Notatur ad hoc, quòd participans cum excommunicato à Papa excommunicatione se extendente ad participantes peccat mortaliter, & per consequens excommunicationem mortalem incurrit, vt per Sayr. d. cap. n. 16. Valer. Reginald. in praxi fori panit. lib. 3. n. 94. vers. tertia.

In gloss. Cum moniti. ibi, nisi canonica monitione præmissa, alias excommunicatio non valet. Notatur ad hoc, quòd excommunicatio lata in communicantes cum excommunicato, non præmissis iuris monitionibus est nulla ipso iure, vt per Couar. d. §. 3. n. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicato communicare tenetur qui præerant ei obligati ad obsequium familiare.
- 2 Obligati ad obsequium familiare, qui ante excommunicationem præstabant dominis, præstare quoque debent post excommunicationem.
- 3 Vxor potest communicare cum viro suo excommunicato.
- 4 Communicare an teneatur vir cum vxore excommunicata, offenditur.
- 5 Vxor in quibus casibus non possit communicare cum marito excommunicato, offenditur.
- 6 Liberi parentibus excommunicatis licite communicare possunt.
- 7 Servi domino excommunicato coguntur communicare.
- 8 Pupillus potest communicare cum tutore excommunicato.
- 9 Subditus respectu iurisdictionis non potest communicare superiori excommunicato, nec e contra.
- 10 Clerici vii subditi non possunt communicare cum Episcopo excommunicato.
- 11 Monachi vii subditi non possunt communicare cum Abbate excommunicato.
- 12 Communicatio cum excommunicato propter necessitatem non solum spirituales, sed etiam temporales, licita est.

CAP. Inter alia. XXXI.

Excommunicato communicare tenetur qui præerant ei obligati ad obsequium familiare, alii vero non tenentur nisi in articulo necessitatis. Colliguntur Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Soc. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 285. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 763. remissimè Ximen. in concord. p. 1. c. 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 1. c. 4.

Ante prolationem ipsius obsequio tenebantur,] Notatur ad hoc, quòd obligati ad obsequium familiare, præstare, & obsequia, quæ ante excommunicationem præstabant dominis, præstare quoque debent post excommunicationem, vt per Couar. in cap. alma mater p. 1. §. 3. n. 9. Paul. Comit. resol. Moral. lib. 5. q. 2. Reginald. Sacram. & censur. tom. 2. disp. 1. q. 1. n. 12. cum segg.

Ex quibus primò inferitur vxorem posse communicare cum viro suo excommunicato, quia excommunicatio mariti non privavit illam iure suo, & per consequens non absente debito, quod ei non excommunicationem præstare tenebatur, hoc non exigit naturale fœdus, & coniugij necessitas, vt S. Thom. in 3. part. quest. 22. artic. 1. Sayr. in 4. sentent. distinct. 22. quest. 1. articulo 4. Couar. d. 1. §. 2. sub num. 8. Petrus de Ledefima in summa tom. 2. cap. 2. de excomm. casu 2. Fr. Eiman. in summa d. 1. c. 1.

c. 82. n. 1. Vgolin. de censur. tab. 2. de excomm. cap. 2. §. 6. n. 1. Vivald. in candelabro aureo p. 2. de excomm. n. 110. Henric. in summ. lib. 1. §. de excomm. c. 2. §. 2. Soar. tom. 5. disp. 1. §. 5. sect. 4. Felice. in tract. de societ. c. 18. n. 9. Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 14. per totam. Aul. de censur. p. 2. c. 6. disp. 1. dub. 5. Bonac. eod. tract. disp. 2. §. 2. punct. 6. §. 2. a. n. 18. Paul. Comit. d. q. 3. n. 1. & 2. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 32. num. 1. 3. 4. latè Anton. Ricc. de iure person. extra gremium Ecclesie existens. l. 4. c. 48. à princ. ampliantes; vt procedat non solum quoad coniugalem actum, sed etiam quoad alias actiones, & obsequia, ac denique quoad totam
4 civilem, & vísalem communicationem. Verum autem sicut vxor tenetur communicare cum viro excommunicato, ita etiam vir tenetur communicare cum vxore excommunicata? in quo dubio negatiuam partem sequitur gloss. verbo vxores, in cap. quoniam multos 11. q. 3. ibique Archid. num. 1. Henric. hic n. 5. Hostiens. Goffred. & S. Anton. & alij, quos refert Ricc. d. cap. 48. num. 2. vers. contrarium. Verum contrarium, imo maritum posse communicare cum vxore excommunicata vitanda in iis omnibus, in quibus ipsa potest cum marito excommunicato vitando communicare, tenent Couar. d. §. 1. num. 8. Nauar. in man. cap. 27. num. 27. vers. humile, Vgolin. d. cap. 2. §. 6. n. 6. Sanch. d. disp. 14. num. 16. Valquez de excommunicat. dub. 9. num. 3. Bonacin. d. §. 2. num. 24. Ricciul. d. num. 2. 1.

5 Exciipiuntur tamen aliqui casus, in quibus vxor non potest communicare cum marito excommunicato. Primus est, quando excommunicatio esset lata in causa Matrimonij, de cuius valore lis pender, tunc enim non est licita inter eos communio, quia excommunicatio est lata ad cohabitationem impediendam, Sanch. d. disp. 14. num. 9. Vgolin. d. tab. 2. cap. 23. num. 4. vers. postremò, Henric. d. lib. 1. §. cap. 2. §. 2. Iacob. de Graff. in aureis decis. part. 1. lib. 4. cap. 1. num. 7. Bonac. d. §. 1. n. 2. 1. post S. Antonin. Hostiens. Angel. Syluest. Rosel. Armil. Sor. Gregor. Lopez, & alios resoluit Ricciul. d. c. 8. num. 42. Secundus casus est in communicatione in crimine criminoso, hæc enim cum sit mala per se omnino vetita est, adeò vt neque inter coniuges, neque inter alias, quamvis coniunctissimas personas, admittatur, vt tenent gloss. final. in present. Socin. num. 69. vers. item prædicta, & num. 124. vers. prima hic, Vgolin. d. §. 6. num. 4. vers. quarta vxor, Sanch. d. disp. 14. num. 10. Ricciul. d. cap. 48. n. 33. Tertius casus est in communicatione in Diuinis, illa enim neque vxori, neque liberis, neque alijs permittitur, vt rectè docent Caiet. in summ. verbo excommunicatio, ad finem, Armil. eod. verb. num. 44. Bonacin. d. §. 2. num. 22. Ricciul. d. cap. 48. num. 35. Quicquid contrarium teneant Nauar. Henric. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. d. disp. 14. n. 5. Quartus casus est, vbi vxor nupsit excommunicato scienter, hoc enim casu non posse vxorem communicare marito tenent Soar. d. disp. 1. §. 5. sect. 4. num. 6. Ricciul. d. c. 48. n. 13. quamvis contrarium teneant Vgol. & alij, quos refert, & sequitur Mar. Alter. de censur. lib. 1. disp. 1. §. cap. 2. vers. sed posset, Sanch. d. disp. 14. n. 3. Quintus casus est, vbi coniuges essent diuortio separati, Bonac. d. §. 2. n. 23. Sanch. d. disp. 14. num. 11. Ricciul. d. cap. 48. num. 39. vbi num. 43. alterum casum refert, quando scilicet vir est excommunicatus ob hæresim, tunc enim neque vxori licebit illi communicare propter subuersionis periculum.

6 Secundo infertur liberos parentibus excommunicatis licet communicare posse, de quo dicam commodius ad cap. si verè, infra hoc tit.

7 Tertiò infertur seruos, & ancillas per excommunicatos. Barbof. Collect. Tom. 111.

cationem domini priuari eius communicatione, imo cogi domino excommunicato communicare, vt tenent Vgol. d. c. 23. §. 8. n. 1. Soar. d. disp. 1. §. 5. sect. 5. n. 9. Anton. Ricc. d. lib. 4. c. 50. Bonac. d. §. 2. n. 25. vt procedat quocumque titulo serui sint, & etiam si post excommunicationem domini eius serui fiant, & in alijs famulis conductitijs, veluti nutricibus, laboratoribus, & similibus: limitantes tamen in seruis, in quos habet excommunicatus dominium, alius verò vniuersum, & in communicatione criminis, ac in communicatione in Diuinis, & in excommunicato propter hæresim. Quod autem supra diximus huiusmodi tertium corollarium procedere etiam in famulis, qui post excommunicationem domini ei inferuire cœperunt, difficultate non caret, Nauar. enim c. 27. n. 27. Soar. d. disp. 1. §. 5. n. 13. ac alij ab eis citati existimant non posse huiusmodi famulos incipere post domini excommunicationem ei inferuire absque necessitate, scientes ipsum esse excommunicatum. Sed ampliatio supradicta verior est, quia d. cap. quoniam multos, absolute loquitur, & hanc conditionem non requirit: nec suffragatur text. in present. qui videtur se restringere ad illos, qui ante excommunicationem ex debito tenebantur, quia in hac parte loquitur tantum de iis, qui tenebantur obsequio familiari, non autem obsequio seruitutis adherere.

Quarto infertur pupillum posse communicare cum tutore excommunicato, quando existit sub illius cura, & tutela, & est communis; tutor enim in hoc casu sustinet personam patris: quando verò tutor separatus est à pupillo, nec est cum eo communis, potest pupillus communicare solum in iis, quæ ad tutelam pertinent, ita Soar. d. sect. 5. num. 8. vers. denique & de pupillo, Bonac. d. §. 2. num. 33. Anton. Ricc. d. lib. 4. cap. 51.

Quinto infertur subditos respectu iurisdictionis non posse communicare superiori excommunicato, nec è contra; ratio est, quia communicatio cum vasallo non est ita necessaria ad vitam prout communicatio cum seruis, tum quia superiores respectu iurisdictionis, vt plurimum, sunt Principes, & Magnates, qui non solent excommunicari, nisi crimina sint valde atrocia, & grania, in quibus opus est remedio, quo illis tollatur superbia, & inobedientiæ fomentum, quare probat corollarium text. in cap. non Sanctorum 1. §. quæst. 3. Henric. d. lib. 13. cap. 7. num. 4. cap. 22. num. 3. Vgolin. d. c. 23. §. 9. Soar. d. disp. 1. §. 5. sect. 6. Bonac. d. §. 2. num. 40. Anton. Ricc. d. lib. 3. c. 51. per totum, imò, & in odium talium excommunicatorum iuramenta si quæ illis sunt, relaxantur, & liberantur subditi à iuramento fidelitatis illis præstito, vt per Couar. in cap. quamvis pactum. p. 1. §. 3. n. 7. vers. 8. & 9. in fine, Valen. tom. 3. disp. 6. q. 7. punct. 4. §. 3. Sayr. in claus. Regia lib. 5. cap. 8. num. 8. in fine. Ex quo subinfertur clericis vt subditos non posse communicare cum Episcopo excommunicato, Couar. d. part. 1. §. 2. num. 2. Vgolin. d. §. 9. num. 7. Soar. d. disp. 1. §. 5. sect. 7. Bonacin. d. §. 2. num. 36. Ricciul. d. cap. 52. num. 8. Subinfertur etiam
10 Monachos, vt Monachos subditos non posse communicare cum Abbate excommunicato, Vgolin. sub n. 8. vers. in his tamen, Soar. d. sect. 7. n. 12. Ricciul. d. cap. 52. num. 9. aduertens, quod si addit alter titulus, nempe, quia sunt Clerici familiares, & seruientes Episcopo, vel Abbati, poterunt communicare in iis, quæ pertinent ad seruitium, quia tunc communicant subiectionis titulo.

Nisi articulus necessitatis imminet. Notatur ad hoc, quod licita est communicatio cum excommunicato propter necessitatem, non solum spirituales, sed etiam temporales, siue pertineat ad victum, siue ad vestitum

vestitum, siue ad habitationem, etiam si necessitas non sit extrema, sed alia, quam ex consilio tenemur subleuare, ita Vgol. d. c. 23. §. 11. Soar. d. disp. 1. §. 5. sect. 3. n. 8. Bonac. d. §. 2. n. 57. Valer. Reginald. d. l. 3. tract. 3. n. 124. Ant. Ricc. d. l. 4. c. 5. Vnde sequitur eum, qui per metum grauem communicare cogitur cum excommunicato, excusari à peccato, censetur enim existere in graui necessitate, nec Ecclesia obligat eum tanto incommodo: ex quo pater à fortiori eum excusari, qui per vim cogitur diuinis interesse coram excommunicato, in quo casu aduertendum est eum, qui hoc modo detinetur, non teneri claudere oculos, vel obturare aures, vt tenent Henric. d. lib. 1. c. 1. §. 3. num. 4. Auil. d. disp. 1. §. 1. n. 15. Bonacin. d. §. 2. n. 62. Quod autem pater excommunicatus ali debeat à filio, tenent Duen. reg. 68. limit. 10. circa finem, Surd. de aliment. tit. 1. §. 19. num. 13.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Excommunicatio priuat excommunicatum potestate suscipiendi, vel conferendi Sacramenta.
- 3 Excommunicatus ob percussione Clerici, si Ordines suscipiat, deponitur ab illo Ordine, cum quo solus Papa dispensat, cum Religioso tamen, qui id aliquo modo ignoranter fecit, dispensat Prælati.
- 4 Dispenatio est res maior, & difficilior, quam absolutio.
- 5 Ordine Sacramentum iure datur excommunicato, & ab excommunicato quoad characterem, non quoad executionem.
- 6 Rigor opponitur equitati.
- 7 Professio facta per excommunicatum tenet.
- 8 Ignorantia non presumitur in facto proprio antiquo, si illud sit arduum, & graue.

CAP. Cùm illorum. XXXII.

- 1 Excommunicatus pro manuum iniectione in Clericum si excommunicationis non ignarus fecit se ordinari, si est Clericus secularis, deponendus est in perpetuum ab Ordinibus, si Regularis, ab executione Ordinis est suspensus. Qui vero ignorans ius, vel factum, sic excommunicatus recipit Ordines, si est Clericus secularis dispensat cum eo solus Papa, si Regularis dispensat Abbas si ignorantia est probabilis, & factum non est grane. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 286. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 762. remsine Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 5.
- 2 In excommunicatione positi, Ecclesiasticos, &c. Notatur ad hoc, quod excommunicatio priuat excommunicatum potestate suscipiendi, vel conferendi Sacramenta, vt per Vgol. de cens. tab. 2. c. 7. in initio, Agid. de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 1. §. 1. n. 22. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 3. n. 1.
- 3 Censetur in perpetuum deponendus, &c. Notatur ad hoc, quod excommunicatus ob percussione Clerici, si Ordines suscipiat, deponitur ab illo Ordine, cum quo tantum solus Papa dispensat; cum Religioso tamen, qui id aliquo modo ignoranter fecit, dispensat Prælati, vt per Soar. tom. 5. de censur. disp. 31. sect. 1. n. 10. Agid. d. tom. 2. disput. 1. §. 1. n. 41. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. l. 30. n. 188. Campanil. in diuersorio iuris Canon. rub. 11. c. 1. §. 4. & 5. Bernard. in pract. c. 15.

& Salzed. ibi aduertit hodie ex Concil. Trid. sess. 24. de reformat. c. 6. siue derur scientia, siue ignorantia Episcopus iure posse in hac irregularitate dispensare si illicitum occultum sit, quod tunc erit, quando excommunicatio occulta est, licet celebratio ipsa publica sit. Vide latè Bonacin. de suspension. omnibus in particulari disp. 3. §. 1. puncto 6. n. 7.

Dispensandi facultatem, &c. Notatur ad hoc, quod dispensatio est res maior, & difficilior, quam absolutio, vt per Henric. in summa. lib. 1. 4. de irregul. c. 1. §. 1. in comment. lit. N, in fine.

Absque mandato Sedis Apostolicæ. Notatur ad hoc, quod Ordinis Sacramentum iure datur ab excommunicato, & excommunicato quoad characterem, licet non quoad executionem, vt per Conat. in cap. dicit mater, p. 1. §. 6. n. 6.

Secundum rigorem, vel aequitatem. Ergo rigor opponitur equitati, vt per Tiraquel. de moral. tit. 1. §. 3. gloss. 1. n. 21. & equitas præfertur rigori, Conat. in reg. possessor. p. 2. §. 6. d. num. 2. Valac. de re empti. quest. 5. num. 4. Donel. commentar. iuris Civilis, lib. 13. cap. 2. Marta de iurisdic. part. 4. casu 16. n. 2. cum 1093. Morla in imperio iuris Civilis, p. 1. tit. 1. quest. 11. per totam.

Qui si claustrales, &c. Notatur ad hoc, quod ingressus, & professio facta per excommunicatum tenet, quia est contractus inter Religionem, & personam: ita Innoc. verbo Prælati, Henric. n. 4. Zabari. Felin. n. 2. Butr. n. 6. & Socin. mon. 1. §. in præfem. item Zabari. conf. 46. in fine, Conat. de sponsal. p. 1. c. 6. in initio n. 3. Henric. in summa. lib. 1. §. 7. in medio, Reginald. disp. 1. 4. n. 19. Sayr. de censur. lib. 2. c. 5. n. 19. Campanil. d. c. 1. §. 1. n. 6. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 2. §. 6. 2. vers. quod procedit, & tom. 3. §. 1. art. 14. Mar. Alar. censur. lib. 2. disp. 7. c. 1. pag. 253. Ant. Ricc. de iurisp. extra gremium Ecclesie existens. lib. 4. cap. 4. §. 1. per totam. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 3. §. 9. vbi etiam rescribit, quod huiusmodi excommunicatus receptus, abbas potest à Superiore, siue Abbate, latè Barthol. de Vecchis in praxi obseruanda in admittendis ad Religionem. Panorm. nouit. disp. 5. dub. 2. per totam. Auil. de censur. 2. c. 5. disp. 6. vers. de professione, Soar. tom. 3. de Relig. lib. 5. c. 4. n. 18. Barthol. à S. Paulo in thesaur. Relig. §. 4. n. 10. Vtrum autem procedat quando ingressus, & professio electa facta vigore rescripti impetrati ab excommunicato in quo dubio vna sententia tenet nullius esse momenti, quam tueritur Felin. hic num. 2. vers. limita, Celler. conf. 12. de regul. & conf. 4. de rescriptis, Socin. in cap. 1. c. 1. n. 174. infra hoc tit. Sayr. tom. 5. disp. 1. §. 1. c. 1. n. 1. Barthol. de Vecchis d. dub. 2. n. 3. ex ea ratione, quia ubi casu tota professio fundatur super rescripto, cuius cum excommunicatus sit incapax, & de rescripto in 6. sequitur quod sit incapax etiam professionis, arg. cap. fin. de clerico excommunicato. Alteram vero opinionem, quod scilicet professio facta per excommunicatum vigore rescripti valeat, tenent Gomez in d. c. 1. §. 2. Conat. n. 3. vers. etiam si excommunicatus, Mar. Alar. d. c. 1. §. 1. Sed prima opinio sicut est receptor, ita & rector, quoniam approbat ultra citatos Fr. Emman. d. tom. 1. §. 1. art. 14. vbi intelligit dummodo in rescripto non sit clausula absolutionis, quæ communiter apponi solet, quæ etiam sequitur Ricc. d. c. 4. n. 6. vbi n. 7. declarat potestatem quando receptio, seu professio fuit facta principaliter vigore rescripti, quod etiam notat Barthol. de Vecchis d. dub. 2. n. 3. in fin. aduertens n. 4. cum Soar. de Relig. tom. 3. lib. 5. c. 4. n. 18. quod licet alie certura excepta excommunicatione per se non impediant in rigore ingressum Religionis, quia nec in sua forma priuatione continent talem prohibitionem, neque speciali aliquo decreto latè inuocantur, nec etiam

De Sententia Excommun. Tit. XXXIX. 317

habent impedimentum irritans professionem, nihilominus possunt esse aliquando signa quod persona indigna sit, ut ei concedatur ingressus.

8 *Nisi graue fuerit, & notabile factum, &c.* Notatur ad hoc, quod ignorantia non præsumitur in facto proprio antiquo, si illud sit arduum, & graue, ut per Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 23. n. 39. Malcard. de probat. concl. 73. n. 2. Nec etiam ignorantia facti alieni præsumitur in factis nobilibus, seu magnorum virorum, ex Menoch. d. præsumpt. 23. n. 80. Aloyl. Ricc. in collect. decis. p. 2. collect. 824.

9 In gloss. Mutilationem, ibi, cum excessus notorius est. &c. Vtrum, & quando levis percussio Clerici facta in foro, platea, vel alio loco publico possit esse enormis propter scandalum quod oritur ex notorio excessu, vide Bellet. disquisit. clericor. part. 1. tit. de favore clericor. Canon. §. 3. ex n. 39. Bonac. de censur. disp. 4. q. 4. punct. 5. n. 2. vers. mediocres, Marc. Ant. Genuen. in praxi Curia Archiepisc. Neapol. cap. 80. Marc. Anton. variar. resol. lib. 3. resol. 11.

10 In gloss. Effusionem, ibi, verbum enim effusionis abundantiam significat. Ita Tiraq. in tract. de iudic. in rebus exiguus, vers. undecimo, pag. 55. Vnde statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione non habet locum in vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur, ut per Hippol. conf. 80. n. 26. Marc. Ant. Genuen. d. c. 80. num. 2.

11 In gloss. Passus, ibi, sicut iniuria facta filio patrem contingit. Notatur ad hoc, quod pater pro iniuria facta filio agere potest nomine proprio, vide Bellacomb. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 25. n. 140. latè Farinae. in praxi crimin. q. 105. a. n. 255. vbi n. 258. cum Surd.

12 decis. 59. n. 12. ante finem, resoluit non e contra filium agere posse pro iniuria facta patri, & n. 259. limitat etiam in filio naturali; vnde patrem remittere posse iniuriam factam filio minori, tenent Fichar. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 25. n. 141. Perez tit. 11. lib. 1. Ordinar. pag. 175. Clar. §. fin. q. 58. n. 2. Bonacol. commun. crimin. p. 2. verbo pater, fol. 58. verso, Boët. decis. 120. n. 1. Pinel. in lib. 1. c. de bonis mater. p. 3. n. 105. Mench. illustrum c. 15. n. 8. Azuned. lib. 8. num. 33. tit. 1. lib. 5. & lib. 2. n. 129. tit. 10. l. 8. nona recopil. Surd. decis. 89. n. 12. Farin. in praxi crimin. part. 1. quest. 14. n. 34. cum seqq. & quest. 105. num. 257. Molin. de instit. tract. 3. disp. 2. num. 8.

S V M M A R I V M.

- 1 Monialis percussus Monialem, seu conuersum, vel Clericum secularem, incidit in excommunicationem, & ab Episcopo loci absolui potest, & num. 2.
- 3 Mulieres, cuiuscunque conditionis sint, si inciderint in excommunicationem propter violentam manus iniectionem in Clericum, ab Episcopo absolui possunt.

C A P. De Monialibus. XXXIII.

1 Moniales si se ipsas adinuicem, vel conuersos, aut conuersas suas, aut Clericos percusserint, absolui debent ab Episcopo in cuius diocesi est situm Monasterium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchor. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 287. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 763. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 6.

Barbof. Collect. Tom. 11 l.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Syluest. verbo absolutio, 4. n. 3. Fr. Emman. in summ. tom. 1. c. 80. num. 17. Mar. Alter. de censur. tom. 1. de excommunic. lib. 3. disp. 7. c. 5. vers. secundò probari potest, Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de favore clericorum Canonis, §. 3. num. 4. Bonac. de censur. disp. 2. quest. 4. punct. 5. num. 3. vers. quintus.

Mulieres enim cuiuscunque conditionis sint, si inciderint in excommunicationem propter violentam manus iniectionem in Clericos, possunt absolui ab Episcopo, Tiraq. lib. 10. communalis gloss. 1. p. 104. n. 33. Sayr. de censur. lib. 3. c. 21. n. 18.

S V M M A R I V M.

- 1 Contractus non dissoluitur nec impeditur per excommunicationem superuenientem in eo qui tenetur aliquid prestare excommunicato.
- 2 Communicare cum excommunicato nobis licitum est quoties opera excommunicati est necessaria ad nos, vel ad nostra tuenda.
- 3 Communicare in concernentibus seruitium, quod iam persoluit, potest quis cum excommunicato.
- 4 Communicare cum excommunicato licitum nobis est quando contractus est contra illum, ad soluendum scilicet debitum, vel ad implendum præmissa.
- 5 Filij parentibus excommunicatis libere communicare possunt, quamvis sint emancipati, naturales, & adoptiui.
- 6 Societatis contractus per superuenientem excommunicationem non dissoluitur.

C A P. Si verè. XXXIV.

Contractus dissolui non potest per superuenientem excommunicationem in aliquo ex contractantibus, & potest alius cum eo communicare, v. g. si pepigi cum nautis Venetis, ut me transuehant, & solui partem nauti, inierim isti Veneti excommunicantur, nec volunt restituere partem nauti, possum communicare cum illis ne videantur ex obstinatione sua commodum reportare, & ego ex poenitentia damnum, & sicut iare potest quis transiens per terras excommunicatorum, vel hæreticorum emere & recipere ab illis necessaria, & sicut exculatur familia communicans cum patrefamilias excommunicato, ita ego quia in nauibus eorum sum tanquam in ipsorum familia Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchor. Panorm. Mari. Socin. Felin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 287. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 763. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 7.

Vobis permittimus, ut cum ipsis, &c.] Notatur ad hoc, quod quoties opera excommunicati est necessaria ad nos, vel nostra tuenda, licitum est nobis cum excommunicato communicare, ut per Angel. verbo excommunicatio, 8. n. 6. Soar. tom. 5. de censur. disp. 15. sect. 3. n. 7. Anton. Ricciul. de iure person. extra gremium Ecclesie existens, lib. 4. c. 54. num. 1. vbi n. 3. hinc infert licitum nobis esse petere consilium à Doctore excommunicato, si ab alio æquè idoneo consilium non speramus, & pari ratione posse in infirmitate vocare medicum, & aromatarium excommunicatum, si illum magis idoneum reputemus, vel de nostra complexione magis informatum.

Maiorem nauti receperint quantitatem, &c.] Notatur ad hoc, quod ille, qui seruitium stipulatus est ab eo, quem

D d 3

quem ignorabit excommunicatum, vel ab eo, qui post stipulationem excommunicationem contraxit, & totam vel partem medicis persolvit, si quantitas soluta nequeat recuperari, poterit illi in concurrentibus servitium communicare, ut per Anton. Ricciul. d. lib. 4. c. 53. n. 4.

4 Et ab excommunicatis exigi possit, &c.] Notatur ad hoc, quod quando contractus est contra excommunicatum, licitum nobis est ei communicare, ad effectum cogendi illum ad solvendum debitum, & ad implenda promissa in contractu, ut per Conar. in cap. alma mater, p. 1. §. 1. n. 8. Valer. Reginald. in praxi fori panis. lib. 3. 2. num. 98. Aegid. de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 124. & 129. Marian. Alter. de censuris tom. 1. de excommuni. lib. 1. c. 4. vers. probatur. Ricciul. d. lib. 4. c. 32. n. 29. & c. 56. à princip. vbi n. 3. asserit procedere non solum in coactione iudiciali, sed etiam extrajudiciali, adeo ut liceat nobis excommunicatum alloqui, aut illi nuntium, vel literas mittere, petendo debitum ab eo, nam si licet petere debitum, licita sunt etiam media necessaria, vel vilia ad illud consequendum, quod quidem in specie censet Soar. tom. 5. disp. 15. sect. 8. sub n. 2.

5 Præterea si paterfam. domus, &c.] Notatur ad hoc, quod liberi parentibus excommunicatis licite communicare possunt, ut per Vgol. de censur. tab. 2. c. 23. §. 7. Conar. in d. cap. alma, p. 2. §. 2. n. 9. Paul. Comitof. respons. moral. lib. 6. q. 34. n. 4. Bonac. de censur. disp. 2. quest. 2. puncto 6. §. 2. n. 28. Anton. Ricciul. d. lib. 4. c. 49. à princip. Primò ampliatur, ut procedat etiam in liberis emancipatis, quia dispositio cap. quoniam multos. l. 1. q. 3. loquitur simpliciter de liberis, & ideo à nobis debet simpliciter intelligi non adhibita distinctione, an sint in potestate, vel emancipati; ita Vgol. d. §. 7. num. 7. Marian. Alter. de censur. tom. 1. disp. 15. lib. 1. c. 1. in 1. dubit. sed quamvis hæc opinio procedere possit in iis, quæ pertinent ad filium, ut filius est, veluti ad obedientiam, & reverentiam erga patrem, quoad alias vero actiones minime poterit communicare, præcipue si habiter extra patris domum, quia tunc non poterit de nouo habitare, & alias similes actiones cum patre excommunicato vitando exercere, ut per Soar. d. sect. 5. num. 3. Bonacin. d. §. 2. num. 28. Paul. Comitof. d. quest. 34. n. 3. Ricciul. d. c. 49. n. 8. Secundo ampliatur ut procedat etiam in liberis naturalibus habitantibus simul cum patre, Vgol. d. §. 7. sub n. 7. Soar. d. sect. 5. n. 4. Mari. Alter. d. c. 4. in 1. dub. Ant. Ricc. d. c. 49. n. 11. Tertiò ampliatur, ut procedat etiam in filiis adoptivis, dummodo sint sub cura parentum, & commensales illorum, Vgol. d. §. 7. n. 3. Soar. d. sect. 5. num. 4. Marian. Alter. d. c. 4. in 1. dubit. Quarto ampliatur, ut procedat non solum in filiis, aut liberis, sed etiam in iis, qui moraliter habentur loco liberorum, cuiusmodi sunt nurus, privigna, hos enim cum socero, aut vitrico excommunicato, si commensales sint, communicare posse tenent Vgol. d. §. 7. num. 8. Soar. d. sect. 5. num. 7. Bonac. d. §. 2. num. 29. Anton. Ricciul. d. c. 29. num. 22. Quintò amplia sine filij nati sint ante excommunicationem, sine post, Vgol. d. num. 8. Aegid. de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. num. 127. Anton. Ricciul. vbi proxime num. 23. Limita tamen in filiis spiritualibus, ut per Soar. d. sect. 5. sub num. 8. Bonac. d. §. 2. num. 24. Anton. Ricciul. d. cap. 49. num. 20. vbi num. 25. disputat utrum sicut liberi possunt communicare cum parentibus excommunicatis, sic possint & converso parentes communicare cum liberis excommunicatis.

6 In gloss. In excommunicatorum. Notatur ad hoc, quod contractus societatis per supervenientem excommunicationem non dissolvitur, & potest socius

non excommunicatus in iis, quæ pertinent ad societatem, communicare socio excommunicato, ut per Abb. n. 10. vers. & circa societatem. Conar. in cap. alma mater. part. 1. §. 1. num. 8. vers. quibus suffragatur. Vinn. decis. 99. num. 15. Felice. in tract. de societ. cap. 3. num. 3. quos refert, & sequitur Anton. Ricciul. d. lib. 4. c. 36. num. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Prælati potest & debet clericum subditum incorrigibilem incarcerare, & laici cura metum communicationis de Prælatorum licentia capere possunt clericos, & ad iudicium ducere.
- 2 Crimina ne maneant impunita publici interest.
- 3 Clericus suspectus de fuga potest carcerari, & ab ipso creditore capi si aufugeret cum bonis.
- 4 Prælati potest inbere suam clerici cap. etiam per laicos.
- 5 Clericus in flagranti delicto reperiatur a poss. capi per iudicem secularem, remissus.

C A P. Vt famæ. XXXV.

Prælati subditorum suorum excessus corrigere debent, & postquam sunt canonice de criminibus condemnati, tenentur eos sub archa custodia detinere si incorrigibiles, & aufugientes peiora faciant. Item licet extra excommunicationem possint capere clericos, & ad iudicium trahere etiam violentem, si opus sit, sed de mandato iudicis Ecclesiastici, cui sup. tituli, & cuius est corrigere, quia tunc non laici, sed ecclesiastici hoc faciunt, cuius auctoritate laici faciunt, dummodo tamen eorum violentia non amplius se extendat quam defensionis, vel rebellio exigat clericorum. Colligitur in Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabac. Iom. Anti. Host. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Felin. Via in ration. lib. 5. tit. 18. Pontif. pag. 188. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 764. remissus. Xian. in c. 1. p. 1. & 2. refertur ab Anton. Augest. tit. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 8.

Publica utilitatis interstet ne crimina maneant impunita.] Notatur ad hoc, quod publice interest, & reprobis expedit ne crimina maneant impunita, ut per Thom. de Thoma. in floribus legum reg. 107. Gram. decis. 56. Perez l. 4. gloss. 1. pag. 312. tit. 12. l. 2. Ordin. & la. gloss. 1. pag. 148. in princip. tit. 1. l. 8. Azoned. l. 1. c. 1. tit. 3. lib. 3. nona recop. & l. 1. num. 63. tit. 1. lib. 8. Flamin. de resign. lib. 14. quest. 1. num. 17. Bellef. de signifi. clericali. part. 2. tit. de discipl. clericali. §. 1. d. n. 56. Card. Tufch. tom. 2. lit. D. conclus. 157. Cabell. Lufit. decis. 75. n. 1. part. 1. Cardol. in praxi iudicum, verbo delictum. n. 3. & 10.

Sub archa custodia detineri, &c.] Notatur ad hoc, quod clericus suspectus de fuga potest carcerari, & ab ipso creditore capi, si aufugeret cum bonis, ut per Anton. Genouen. in praxi Archiep. Neapol. c. 3. n. 16. nam vt clericus possit pro crimine peioratione detineri, requiritur quod ipse clericus fugitivus sit. Clar. lib. 5. a. final. q. 28. n. 5.

Laici verò, &c.] Notatur ad hoc, quod Prælati potest inbere suum clericum capi, etiam per laicos, ut per Aegid. de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 130. Et per mittens manus violentas in clericum de mandato sui Prælati eum capiendi non incurrit excommunicationem, Sayr. de censur. lib. 3. c. 27. n. 16.

Per hunc text. est communis opinio posse laicum rem iudicem capere clericum in flagranti delicto reperiatur.

De Sententia Excommun. Tit. XXXIX. 319

reperit, vt ad suam indicem ducatur, sic attestantur Anton. Gom. tom. 3. *variis*. c. 4. n. 3. Auendan. de exequend. mand. p. 1. c. 22. n. 2. vers. item, Bernard. in pract. c. 2. §. n. 3. vbi Salzed. ltr. D. in nouis. edit. Peregr. de imm. Eccles. c. 16. n. 37. Salgado de protecl. Regia tom. 2. p. 2. c. 4. n. 13. Cald. Pereira de manu Regia. p. 1. c. 10. n. 6. me citato in hoc loco. Diana resol. moral. p. 1. tract. 2. resol. 10. Azuned. l. 9. n. 4. tit. 3. lib. 1. c. l. §. n. 9. c. 1. tit. 3. lib. 3. noua recop. Oliban. de iure fisci. c. 14. n. 140. Farinac. in praxi crimin. p. 1. q. 21. a. num. 241. Camil. Borrel. in summa omnium decis. tit. 43. n. 126. & de prestantia Regis Catholici. c. 71. n. 18 §. 186. sed intellige cum Campanil. in diuersorio iuris Canonici rub. 4. n. 27. & vide dicta ad c. 2. de vita & honest. cleric.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus est qui in Clericum etiam volentem manus iniecit, etiam si hoc faciat in satisfactionem precedentis iniurie.
- 2 Excommunicatus est qui in clericum volentem manus iniecit violentas.
- 3 Clericus se ipsum percussit animo irato, & iniurioso excommunicatus est.
- 4 Canonis privilegium non potest renuntiari.
- 5 Declaratur text. in presenti. c. n. 6. & 7.
- 6 Clericum percussit causa correctionis excommunicationem non incurrit.
- 7 Clericus consentiens in sui percussione non est ipso facto excommunicatus, sed venit excommunicandus.
- 8 Clericus solum verbaliter depositus gaudet Canonis, & fori privilegio.

CAP. Contingit. XXXVI.

- 1 SI Clericus offendens aliquem pro satisfactione ex amore patrie suae subiciatur sponte verberibus adhuc verberans est excommunicatus, quia haec iniectio manuum, quamvis non sit violenta, est saltem iniuriosa Ordini clericali, clericus autem satisfacere debet competenter iniuriam passio sine iniuria clericali itari remaneat pars inter eos, & si de cetero aliquis Clericus praesumpserit se subicere similibus verberibus, excommunicetur. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. in ration. lib. 5. inris Pontif. pag. 288. Alagona in compend. inris Canon. pag. 764. remissioe Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Anton. August. collect. 2. Dever. lib. 5. tit. 2. c. 10.
- 2 Collige ex text. excommunicatum esse qui in clericum etiam volentem manus iniecit violentas, vt per Franc. Marc. part. 2. decis. 882. Frauc. Molina. de ritu nupt. lib. 2. differentia 1 §. num. 3. Soar. tom. 5. de censur. disp. 22. sect. 2. num. 58. Anil. eod. tract. part. 2. c. 5. disp. 3. dub. 12. Sayr. eod. tract. lib. 3. c. 26. num. 18. Bonac. eod. tract. disput. 2. quest. 4. punct. 2. num. 1. Carrer. in pract. crimin. fol. 92. num. 3. Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 5. n. 3. Decian. in tract. crimin. lib. 4. c. 3. num. 4. Aloy. Ricc. in praxi aurea resol. 472. Balthaf. Amelcua de potestate in se ipsum lib. 1. c. 12. n. 2. Iacob. de Grass. in decis. aureis part. 1. lib. 2. c. 49. n. 6. & part. 2. lib. 3. c. 5. num. 29. Carol. de Grassis de effectibus cleric. effect. 9. n. 77. Gutier. de iurament. confirm. p. 1. c. 16. a. num. 53. Bellet. disquisit. clerical. part. 1. tit. de fauore cleric. Canon. §. 1. n. 10. Paul. Layman in Theologia moral. lib. 1. tract. 5. de excomm. p. 2. c. 5. num. 5. in fine, vers. his adde, hinc resoluens Clericum se ipsum percussentem animo

irato, & iniurioso, excommunicatum esse maiori excommunicatione, quod etiam resoluit Gutier. loco citato. Cened. ad Decret. collect. 2. 4. n. 13. & col. sect. 29. n. 5. Aigid. de Sacrament. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 170. Francisc. Coriolan. Capucin. de casibus reservatis, §. 2. casu 10. de indic. Regul. §. 10. num. 25. Amelcua d. lib. 1. cap. 20. num. 24. Paul. Layman. vbi sup. Bellet. d. §. 1. n. 11. plures quos refert, & sequitur Carol. de Grassis de effectibus 9. n. 82. Bonac. d. punct. 2. num. 4. vbi intelligit modo Clericus percussit se ex ira, & percussio attingat gravitatem lethalis culpa. Vnde sequitur maiori excommunicatione ligari eos, qui desperatione, vel tadio vitae se ipsos percussunt, aut occidunt, scens vero dicendum de Clericis, qui ob mortem parentum, vel amicum se alapis percussunt, aut barbam, vel capillos euellunt, vel de illis, qui causa mortificandae carnis, aut ex deuotione corpus suum castigant, vt per Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 5. n. 4. Aigid. d. disp. 14. n. 168. Bonac. d. punct. 2. n. 4. vers. hinc sequitur.

Ratio autem illa est, quia privilegio Canonis non potest clericus renuntiare, cum non tam in fauorem Clerici ordinati, quam in fauorem totius Ordinis, clericalis fuerit introductum, cum etiam quia neminem sui ipsius dominum esse, nec membrorum suorum passim iura clament. in liber homo. ff. ad leg. Aquil. & in hoc text. cum similibus, quibus iuribus scriptum reliquit Guido Papae decis. 278. posse neminem se obligare ad manus amputationem, nisi quid certum fecerit, vel nisi ita sit, vt ille loquitur. Nec obstat, quod volenti, & consentienti non sit iniuria, quia respondetur hoc procedere, quando consentiens consentit in iis, quibus potest consentire, Clericus autem in hoc casu non potest consentire cum privilegium de non percussendo Clerico sub pena excommunicationis concessum sit toti Ordini, & statui Clericali, cui persona priuata non potest praediacare, & cedere, & sufficit quod fiat iniuria statui Ecclesiastico, vt excommunicatio huiusmodi incurra censetur, vt in text. habetur; ita respondent citati a Bonac. d. punct. 2. n. 1. vers. respondeo.

Verum contra supradictam textus conclusionem, eiusque decidendi rationem non leuiter obstat quod Canon. ille, si quis suadente, expresse requirit vt excommunicatio ipso iure incuratur, quod iniectio manuum sit violenta, vt patet ex verbis ipsius Canon. & melius ex c. 1. sup. hoc tit. ibi: Quia non potest in ipsis iniectio manuum violenta notari, quae particula non conuenit percussenti Clericum volentem, & consentientem, iuxta reg. scienti, cum similibus, & fatetur text. in presenti. ibi: Huiusmodi manuum iniectio etiam si non violenta, &c. & magis in decisione, quae habetur in vers. ideo, &c. quatenus solum prohibet ne de cetero illud fiat, vt Clerici se percussendo laicis subiciantur, minime autem percussentibus volentem Clericum excommunicatio praescribitur, sed Clericos sic se percussione subicientes post tempora illius Canon. excommunicandos esse constituit, atque ita ex iis fundamentis non defuerunt plures, qui contra communem sententiam scripserunt negantes percussentes Clericum volentem excommunicationem illam incurrare, de qua in d. Canon. si quis suadente, quod alij ex meis praepreporibus Conimb. probabilem censent ante text. in presenti, non ita post illud, quia putant expresse hic probari istos eam excommunicationem incurrare, de qua in d. Canon. si quis suadente, dum illius auctoritate factum in Bracharen. Archiepiscopatu damnat, inepta autem esset illius Canon. allegatio, nisi Pontifex intelligeret ad hanc censuram pertinere percussorem Clerici iniuriosum, licet violenta non sit. Secundo, quia

D d 4 magis

magis fauet Ordini clericali, in cuius fauorem dixit text. in *presenti Canon*. illum fuisse promulgatum. Tertiū, quia constantissimo scribentium consensu recepta est huiusmodi traditio: veruntamen minimè hæc distinctio defendi potest, si enim rationes, quas pro ea considerant, veræ sunt, concludunt nihil de nouo Pontificem hic statuere, sed potius secundum ius antiquum respondisse, nam si propterea excommunicationem incurrit percussus Clericum volentem, quia privilegium illius Canon. toti ordini concessum est, non verò in singulorum priuatum fauorem, rectè sequitur secundum ius antiquum, & ordinarias regulas nihil prodesse consensum priuatorum, vt percussus excommunicationem enadat, iuxta reg. d. l. ius publicum. ff. de iustitia. & iure. & cap. si diligenti, de foro competenti. cum similibus: deinde si Pontifex interpretatur Canon. illum statuere excommunicationem non solum ob percussorem violentam, sed etiam ob iniuriosam, frustra inter nouum ius, & antiquum fit distinctio, sic denique auctoritas Doctorum, & receptissima sententia persuadere debent, nemo ea tempora distinxerat, vt illi volunt.

Quare licet rarè, & difficulter à receptis sententiis recedere consueuerim, nunquam tamen in rigore disputationis huic, de qua *suprà* acquiescere potui, sed semper constanter existimanti, & existimo neque ante, neque post hunc text. probari iure nostro quòd percussus Clericum volentem, excommunicationem illam ipso iure incurrat, ex prædictis rationibus, neque contraria argumenta difficilem habent solutionem: nam illud, quod privilegiis concessis ratione honestatis, & reuerentiæ personarum ipsi nequeunt renuntiare, omisiss variis solutionibus, de quibus D. Barbof. in l. alia, §. eleganter, n. 11. ff. soluto Matrim. totum est concedendum, sed ex hoc non inferatur ad casum nostrum, nullum enim privilegium datur Clericis quando volentes percipiuntur, cum potius contra solos iniicientes manus violentas concessum fuerit. Ad aliud verò quòd Pontifex videretur inepre considerare verba illius Canon. si quis suadente, explicando ad casum percussoris Clerici volentis, quasi Canon solum puniat percussorem violentam, sed etiam iniuriosam, frustra que considerare Canonem editum in fauorem totius ordinis, si casus ipse non pertinet ad censuram eo Canone statutam; Respondetur hæc omnia satis conueniri, & adaptari prohibitioni, de qua *hic* in vers. *ideò*, nam si percussio violenta non esset, neque etiam iniuriosa, nulla prohibitione opus erat, sed potius actus licitus censeri debuit, quemadmodum Doctores resolvunt de illis, qui causa, disciplina percipiuntur, vt in d. cap. 1. *suprà* hoc tit. aut causa deuotionis se percipiunt, eo quod pertinet alia ratio vt idem Canon latus sit in fauorem totius ordinis, nam si solus respiceret fauorem priuatorum, eadem percussio non redundaret in opprobrium totius ordinis, quia supponimus ipsum non tangere, ergo bene Pontifex ad effectum vt illicita, & prohibita censeatur talis percussio, considerat iniuriam toti ordini illatam, quam singuli suo consensu remittere non possunt, minimè inde sequitur excommunicationem Canon. si quis suadente, ipso iure incurrere.

Hac igitur resolutione retenta facillè etiam defenditur resolutio altera contra communem, quod Clericus se ipsum percussus excommunicationem illam non incurrit, etiam si iniuriosa fiat, vel illicitè, vt tenet Fab. quem refert, & sequitur Mant. dial. 12 §. vers. si seipsum vulneraret; & ratione illa confirmatur, quod ad excommunicationem illam incurrendam requirit Canon. distinctionem personarum inter ipsum per-

cussorem, & percussentem, quod generaliter in omnibus moralibus actionibus pro regula consuetudinis est in cap. ult. de institut. & in cap. de iur. de Episcopis cum multis aliis.

Tamen iniuriosa videtur. Ergo sufficit, quòd huiusmodi percussio sit iniuriosa ordini clericali, vt aduertit Agid. d. disp. 14. n. 168. ex quo enecit percussorem Clericum causa correctionis, excommunicationem non incurrit, vt resoluit Sayr. d. lib. 3. cap. 1. num. 11.

Excommunicatur. Ergo Clericus consentiens in percussorem non est ipso facto excommunicatus, sed venit excommunicandus, per Nau. in manuali, c. 1. n. 77. Soar. d. sect. 1. n. 57. Bonac. d. p. 1. 2. n. 3. ff. de iustitia, lib. 5. c. 5. in comment. li. 7. vbi aduertit, quòd si Clericus pluribus actibus cum intervallo notorie subiciat, excommunicationem incurrit ipso facto, quia in secundo actu participat in crimine cum excommunicato notorio.

In glos. Ordinari, ibi, item quid de excommunicato, depositis si verberetur, an incidat in Canon. &c. (Notatur ad hoc, quòd Clericus solum verbaliter depositus Canonis privilegio fruatur, vt per Gam. de Sacram. 7. c. 1. ff. de iustitia, lib. 5. c. 2. n. 12. Bonac. de censuris, disp. 4. p. 1. 2. n. 3. Aloyf. Ricc. in praxi aurea, c. 1. §. 1. de de censur. tom. 1. de excomm. lib. 2. disp. 1. c. 6. ref. 7. quidem, sic eodem modo depositus verbaliter gaudet privilegio clericali, Roland. conf. 4. n. 23. vol. 1. de de censur. clerici. p. 1. tit. de fauore Clericorum p. 1. §. 6. n. 3. Bonac. d. n. 3. vbi citat Valent. Sayr. d. lib. 3. alios.

CAP. Relatum. XXXVII

Clerici, qui percipiunt Clericos, sunt excommunicati, & ad Sedem Apost. venire compelluntur, quia plus Deo, quam hominibus deferunt, sed si hoc fecerunt in fraudem, vt lubrahant se in uitio dominorum, vel si domini propter hoc sine illa culpa graue damnum incurrant, tunc potest Episcopus ex indulgentia & dispensatione Pape eos absolueri, & pro labore itineris immodica est illa satisfactio, dummodo tamen percussio non fuerit enormis, & ad tollendum scandalum esset veritatem Romanam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felis. Mari. Socin. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 180. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 765. eamdem Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ad Ant. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 2. c. 11.

Hanc eandem concl. ex hoc text. deducunt Gam. de Sacram. prestandis ultimo supplicio damnatis, §. 5. n. 22. Vnde colliges quòd potestati alterius quilibet additus, prout sunt serui, id est, mancipia, postum pro violenta manuum iniectione in Clericum ab Episcopo absolui, vt per Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric. Canonis*, §. 3. n. 29.

SVMMARIVM.

1. Excommunicatus propter participationem cum re communicato, licet eum postea impugnet, ex hoc ipso pro absoluto non est habendus.
2. Absolutio necessario requiritur ad tollendam excommunicationem, quamvis excommunicatus paratus.
3. Ministri Ecclesie non debent accipere oblatum ab excommunicato, vt diuina officia pro ipso faciant.

De Sententia Excommun. Tit. XXXIX. 321

4 Relicta in testamento ab excommunicato ad pias causas an a ministris Ecclesie recipi possint, ostenditur.

5 Excommunicati priuantur Ecclesie suffragiis.

CAP. Sacris. XXXVIII.

1 **E**xcommunicatus quia communicavit cum excommunicatis, & in se reuersus de mandato Ecclesie, illos excommunicatos impugnatur, ex hoc solo pro absoluto non est habendus nisi prius absoluator, nec si in bello moritur, pro eo est orandum, vel offerendum, nisi postquam confiterit per euidentia signa de eius poenitentia defunctus absoluator iuxta formam cap. a nobis, eod. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Soc. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pont. pag. 289. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 765. remissioe Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 2. cap. 1. & alia pars est supra in cap. sacris, de sepultur. & in alio sic incipien. de his, quae vi.

2 Non tamen priusquam absolutionis gratiam, &c.] Notatur ad hoc, quod absolutio necessarii requiritur ad tollendam excommunicationem, quamvis excommunicatus poeniteat, vt per Conar. in cap. alma mater, p. 1. §. 11. n. 5. & plures, quos refert, & sequitur Ant. Ricc. de iure personarum extra gremium Ecclesie existent. lib. 4. c. 65. n. 12. cum Conar. d. §. 11. sub n. 4. & Nauar. in manuali, c. 26. n. 32. atque aliis, extendit per hunc text. vt procedat, etiam si excommunicatus sit mortuus, & mortuus ostenderit signa poenitentiae, & n. 1. pariter per text. in presenti, extendit, vt procedat, quamvis excommunicatus poenitentis erroris pugnaverit de mandato Ecclesie contra alios excommunicatos, & in hoc bello decesserit, non adhuc nisi sequatur absolutio, remanet absolutus.

3 Vel oblationes, &c.] Notatur ad hoc quod Ecclesie ministri non debent accipere oblatum ab excommunicato, vt Diuina officia pro ipso faciant, vt per Vgol. de censur. tab. 2. c. 9. §. 4. Valer. Reginald. in praxi fori poenitent. lib. 3. n. 14. ampliante procedere etiam si non ille, sed alius pro illo offerat, & etiam si offerat simpliciter, vel in elemosynam. Vtrum autem relictum in testamento ab excommunicato ad pias causas ab Ecclesie ministris recipi possint? questio est ad praesens institutum non contemnenda: in qua resoluendum est, quod quando sint relictum mortuaria, quae dantur pro anima, vel sub onere celebrandi suffragia, tunc huiusmodi relictum non valent, nec recipienda sunt ab Ecclesia cum pro excommunicato non sit orandum, vt per Innoc. in cap. cum voluntate, hoc tit. sub num. 1. vers. mortuaria autem, vbi Ioan. Andr. sub n. 4. vers. mortuaria vero, Abb. in rubr. de testam. sub num. 11. Campeg. de Dote, par. 1. quaest. 47. num. 4. Quando vero aliquid relinquatur Ecclesie simpliciter sine aliquo onere, tunc relictum huiusmodi valet, & potest Ecclesia illud recipere, quia ex parte excommunicati, si potest testari ad vsus profanos, poterit multo magis ad vsus pios: respectu vero Ecclesie, cum ea non obligeat ad orandum, potest recipere sine scrupulo, cum possit accipere elemosynas ab excommunicatis, vt citius Deus eorum corda illustrare dignetur, ita ex Abb. & Franch. resoluit Anton. Ricc. d. lib. 4. cap. 58. num. 15. & 16. vbi num. 17. idem dicendum putat si relictum sit sub onere faciendi aliquod opus pium circa suffragium, veluti si sit relictum Ecclesie aliquid ab excommunicato sub onere alendi, seu maritandi puellas, hoc enim est perinde ac si esset relictum pauperibus, quibus excommunicatus relinquere potest.

Vel orationes Domino porrigenda, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicati priuantur Ecclesie suffragiis, vt per Aegid. de Sacramen. & censur. tom. 2. disp. 14. n. 36. & 59. Valer. Reginald. d. lib. 3. n. 9. Valq. tom. 4. in 3. part. tract. de excommunic. dub. 2. Bonac. de censuris, disp. 1. q. 2. punct. 1. in princip.

SUMMARIVM.

- 1 Excommunicatus semel debet vitari semper vt excommunicatus nisi legitime probet se fuisse absolutum.
- 2 Excommunicato dicenti se absolutum non adhibetur fides.
- 3 Absolutio ab excommunicatione an probetur per cedulam Confessarii.
- 4 Excommunicatus qui fuit olim, etiam hodie excommunicatus praesumitur.
- 5 Excommunicatus semel, debet semper vitari donec probetur absolutus.
- 6 Excommunicatum quem semel sciuimus, debet semper vitare donec de absolutione mihi legitime constiterit.
- 7 Cardinali asserenti aliquid sibi commissum plena fides adhibetur, licet non ostendat literas sui mandati.

CAP. Sicut. XXXIX.

1 **E**xcommunicatus, v. g. ab Episcopo semper habebitur excommunicandus & vitandus, donec constiterit de eius legitima absolutione vel per literas Papae, vel delegati a Papa, vel alio modo legitimo. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Soc. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 290. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 765. remissioe Calal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 2. cap. 13.

2 Super absolutione sua literas, &c.] Notatur ad hoc, quod non adhibetur fides excommunicato dicenti se absolutum, vt per Malcard. de probat. concl. 11. num. 1. Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 37. n. 2.

3 Aut alio modo legitime, &c.] Ergo non sufficit probare se esse absolutum ab excommunicatione per cedulam Confessarii, nisi duo testes adfuerint, qui probent excommunicatum absolutum, & parti satisfecisse, vt per Fr. Emman. in addit. ad Bullam Cruciatam, §. 9. n. 51. fol. 156.

4 Vi prius habebas, &c.] Notatur ad hoc, quod, qui olim fuit excommunicatus, hodie etiam excommunicatus praesumitur, vt per Malcard. d. concl. 12. n. 2. & concl. 70. n. 1. Menoch. de praesumpt. lib. 6. praesumpt. 70. per totum, Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 4. n. 117. Et ideo semel excommunicatus semper debet vitari, donec probetur absolutus, Viu. dec. 98. Cou. in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n. 6. Nauar. in manu. c. 27. n. 36. latè Mar. Alter. de censur. tom. 1. de excommun. lib. 1. disp. 11. c. 3. vers. sed dubitari, vbi limitat quando aliquis non fuit excommunicatus simpliciter, sed sub conditione: vel quando communis opinione ab omnibus reputabatur absolutus, aut esset elapsum aliquod temporis spatium ab ipsa excommunicatione ita longum, vt attenta qualitate personae praesomendum esset probabiliter illum iam fuisse absolutum.

5 Et facias euitari.] Notatur ad hoc, quod tenetur vnusquisque euitare illum, quem semel sciuimus esse excommunicatum, nisi de absolutione sibi legitime constiterit, vt per Tiraq. de panis temper. causa 51. n. 33.

6 In glof. Literas I. Notatur ad hoc, quod Cardinali asserenti aliquid sibi commissum plena fides adhibetur, licet

licet non ostendat literas sui mandati, vt per Mascard. de probat. concl. 140. à princ. Farin. in praxi crim. part. 2. q. 63. n. 55. cum seqq.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus ab Episcopo quando appellat ad Metropolitanum, ab eo potest absolui, Metropolitanus tamen volens suo suffraganeo deferre, potest illum sibi remittere absoluendum.
- 2 Excommunicationis sententia per appellationem non suspenditur.
- 3 Excommunicatio lata post sententiam est nulla.
- 4 Expressio relatiua non sufficit cum quid patenter fieri debet.
- 5 Excommunicatus iniuste debet evitari.

CAP. Per tuas. XL.

Excommunicatus ab Episcopo quando appellat ad Metropolitanum, si vult probare excommunicationem esse nullam, quia fuit lata post legitimam appellationem, vel continebat errorem intolerabilem patenter, est admittendus ad horum probationem, licet absolutionem non petat, sed donec de illis constiterit in aliis est vitandus, quamvis Sedes Apost. consueuerit tales absolvere ad cautelam; in aliis vero, nisi imploret gratiam absolutionis non est audiendus; si vero humiliter petat absolutionem, Metropolitanus debet illum absolvere. Sed si vult suo suffraganeo deferre, ad illum remittere debet, & si suffraganeus non vult illum absolvere secundum formam iuris, Metropolitanus absolvere tenetur, sumpta cautione quod parebit suo mandato, deinde causam audiat, & decernat secundum ius. Verum si Episcopus suum subditum communicasset propter manifestum excessum, Metropolitanus non debet illum absolvere, nisi quando suffraganeus requisitus malitiose denegavit absolutionem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 290. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 765. remissive Catalin. annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. reuertitur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 14.

Collige ex text. in prima eius parte sententiam excommunicationis per appellationem subsequentem non suspendi, vt per Capel. Tholot. decis. 300. Nauarr. in manuali. c. 25. n. 124. Mari. de ordine iudic. p. 6. tit. de appell. n. 178. Rebuff. in concordatis tit. de excommunicatis non vitandis, vers. 54. Gutier. Canon. l. 1. c. 1. num. 90. & 95. Farin. in praxi crimin. q. 101. limit. 13. n. 68. multipliciter ampliat, & limitat Ant. Ricc. de iure person. extra gremium Ecclesie existent. lib. 4. c. 64. à princ. Index autem appellationis statim absolvere potest à censura lata per iudicem à quo appellatur, si constiterit sententiam excommunicationis esse iniustam, vt etiam in hoc text. habetur, pro vt ex eo colligit Bellet. disquis. cleric. p. 1. tit. de fauore Clericorum Canonis, §. 5. num. 29.

Nos igitur credimus, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicatio lata post sententiam est nulla, vt per Couar. pract. c. 25. num. 2. vers. illud tamen, Ricc. d. c. 64. n. 37. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 41. n. 54. Villalob. in sum. tract. 16. diff. 13. n. 3. & 4. Salgado de protect. Regia rom. 1. p. 1. c. 5. n. 21. vbi n. 22. subdit hoc adeo verum esse vt excommunicatus, aut alia censura affectus si Clericus est, potest eadem appellatione pendente absque aliqua irregularitate celebrare & prosequi officium suum in diuinis. Et qui allegat excommuni-

cationem nullam fuisse, quia lata post appellationem aut errorem manifestum habere, & petat absolutionem ad cautelam, absoluendus equidem est, non simpliciter, sed ad cautelam, vt per Couar. in cap. mater, p. 1. §. 12. n. 7.

Fuisse patenter expressum, &c.] Notatur ad hoc, quod expressio relatiua non sufficit, cum qui patenter fieri debet, vt per Tirag. de iure mariti, q. 3. num. 200.

Ad cautelam.] De absolutione ad cautelam lat. Ricc. d. lib. 4. c. 87. per totum.

In aliis evitari debet, &c.] Notatur ad hoc, quod iniuste excommunicatus debet evitari, vt per Nunez. in manu. cap. 27. num. 2. & 3. Soar. de cens. disp. 4. sect. 7. num. 41. & 43. Bellet. disquis. cleric. part. 1. tit. de fauore Clericorum Canonis, §. 5. num. 4.

S V M M A R I V M.

- 1 Papa si literis suis excommunicatum saluat, nec propter hoc eum absoluit.
- 2 Communicatio cum excommunicato cum po. Episcopo non est licita.
- 3 Absolutus non videtur excommunicatus si Papa eum saluat, vel eum eo communicet.
- 4 Papa an liceat communicare cum excommunicato sine causa, remissive.

CAP. Si aliquando. XLI.

Papa quando cum suis literis saluat excommunicatum à Sede Apost. non propter hoc eum absoluit, quia contingit huiusmodi literas impetrari per ignorantiam, negligentiam, & nimiam occupationem, aut subreptionem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 291. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 766. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. reuertitur ab Ant. Aug. collect. 2. Decret. lib. 5. sub tit. de responsa.

Nostra litera cum saluatoris allegat, &c.] Notatur ad hoc, quod non est licita communicatio cum excommunicatis etiam per episcopum, vt per Couar. in pragmat. Sancti. tit. de elect. verbo litera, fol. 1. Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n. 1. Soar. tom. 2. censur. disp. 15. sect. 1. sub num. 2. Anton. Ricc. de iure person. extra gremium Ecclesie existent. lib. 4. cap. 64. num. 5.

Non propter hoc excommunicatus, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicatus non videtur absolutus ab excommunicatione si Papa eum saluat, vel eum eo communicet, vt per Menoch. de presumpt. lib. 2. presump. 20. n. 38. Sed difficultate non caret hoc resolutio, quia, vt infra dicitur, Papa cum excommunicato sine causa communicans peccat, quo dato vt excludamus peccati coniecturam, iuxta reg. cap. 4. de regulis iuris, videbatur dicendum, quod Papa communicans cum excommunicato eum vult absolvere. Vnde de necesse est vt dicamus text. in presenti, loqui de Pontifice ignoranter communicante cum excommunicato, in quo casu nulla potest considerari culpa relictio, vt probat cap. quoniam multis, 1. 1. q. 3. Totum autem, vt probat cap. vlt. hoc tit. vbi dicitur quod Papa cultas est circa Clem. vlt. hoc tit. vbi dicitur quod Papa sciens cum excommunicato communicans non videtur eum absolvere, sed omittis multis, quae de illius intellectu tradunt DD. ibi, Caiet. 2. 2. quest. 100. artic. 6. in resp. ad 7. Couar. d. §. 1. num. 2. Vgolin. de censur. tit. 1.

De Sententia Excommun. Tit. XX XIX. 323

tab. 1. c. 20. §. 2. n. 2. & alij, de quibus Henric. lib. 1. 4. c. 20. §. 2. lit. O. cum seqq. recurrere oportet ad distinctionem, de qua infra, nam si Papa ex iusta causa participet cum excommunicato, non peccat, subindeque non possumus ex illa ratione colligere absolvere voluisse excommunicatum, si verò nulla subest causa & non vult absolvere, peccat ex prædicta resolutione, vt in terminis post Guillelm. & alios antiquiores concludit Imol. in d. Clem. vlt. n. 5. Vtrum autem Summo Pontifici liceat absque aliqua culpa communicare cum excommunicato sine causa, vide Couar. d. §. 1. n. 3. Vgol. de censur. tab. 1. c. 2. §. 2. a. n. 2. & tab. 2. c. 23. §. 1. 2. n. 3. Soar. eod. tract. disp. 7. sect. 6. a. n. 1. 5. Sayr. eod. tract. lib. 2. c. 1. §. 1. 4. Auil. eod. tract. p. 2. c. 6. disp. 9. dubit. 1. concl. 3. cum seqq. Cuius questionis resolutio deprehenditur ex alia generali Doctorem controuertentium, vtrum Princeps lege sua ita obligetur, vt contrafaciens peccatum committat, quæ opportuni tractatur in materia de legibus, illud ad nostrum propositum annotare sufficiat, veriorum esse Theologorum, & hæreticorum communem sententiam, quæ partem tuetur affirmatam, docens Principes suis legibus obligari quoad vim directiui, id est, quatenus est regula communis dirigens, & ordinans membra Reipubl. tanquam partes in eum totum, ex text. in cap. regula 3. dist. & quatenus lex continet id, quod iustum, est, & æquum, & totius Reip. bono, & statui magis conueniens, atque ita probat text. in cap. iustum 9. dist. & in l. digna vox, C. de legib. & in lex imperfecto 23. §. vlt. ff. de legatis 3. text. opt. l. 3. C. de testam. adducit multa ex bonis Auctoribus Iustus Lipsius lib. 2. politice. 10. Neque obstat ratio ex l. pen. ff. de arbit. & l. si quis 22. in princ. ff. de legat. 3. quod nemo sibi ipsi potest legem imponere, à qua non possit recedere, quæ etiam quoad effectum, de quo agimus, videbatur virgere; nam facile responderetur in his terminis Principem non tam lege sua obligari, quam lege naturali, quæ præcipit, vt Princeps illud in suis actibus obseruet, quod æquitas, & rationis honestas præscribit, & quod in subditis suis iustum, & Reipubl. conueniens constituit, vt bene inquit text. in e. iustum. Quare iuxta hanc receptissimam doctrinam peccare Papam, qui sine iusta causa cum excommunicato communicat, resoluit Couar. d. §. 1. n. 5. Soar. tom. 4. disp. 5. sect. 4. n. 5.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus à pluribus Prælati ob plures causas non est communioni restituendus, licet de vna causa velit satisfacere, & non valet absolutio ratiis aliis causis impetrata.
- 2 Excommunicatus à pluribus iudicibus ab eisdem absolui debet.
- 3 Absolutio ab excommunicatione obtentia ex falsa causa est nulla.
- 4 Absolutio vna non prodest duabus excommunicationibus.

C A P. Officij. XLII.

Excommunicatus à pluribus Prælati, qui in ipsum ius habent, propter plures excessus non est absolvendus, licet velit vni Prælatorum de vno excessu satisfacere, & subreptitia absolutio non prodest. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Henric. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viuan. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 291. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 766. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August.

collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 51. & est pars huius text. in cap. officij, supra de penitentiis, & remiss.

Multa, quæ ad materiam huius text. facere possunt, dixi ad cap. cum pro causa 23. sup. hoc tit. Et circa huius text. conclusionem quod excommunicatus à pluribus iudicibus ab eisdem absolui deberet, vide Perez l. 1. vers. decima, pag. 181. tit. 5. lib. 8. Ordin.

In gloss. Excommunicationis, ibi, excommunicatus iterum, &c. Notatur ad hoc, quod absolutio ab excommunicatione obtentia ex falsa causa est nulla, nec prodest excommunicato, vt per Perez l. 1. tit. 5. lib. 7. Ordinar. pag. 181. Couar. in cap. alma mater, p. 2. §. 1. n. 1. 4. Nauar. in manuali, c. 27. n. 38. latè Mari. Alter. de censur. tom. 1. de excommunic. lib. 4. disp. 5. c. 3. & vide dicta ad cap. ex parte 5. de offic. iudicis ordin.

In ead. gloss. ibi, Sed qualiter, &c.] Notatur ad hoc, quod vna absolutio non prodest duabus excommunicationibus, vt per Tirac. de retract. tit. 2. gloss. 1. n. 21. Couar. variat. lib. 2. c. 10. n. 8. vers. quartum, Perez d. l. 1. pag. 180.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatis & interdictis licet potest verbum Dei predicari.
- 2 Predicatio Verbi Diuini tempore cuiuscunque interdicti licita est.
- 3 Predicare excommunicatis Verbum Dei licitum est.
- 4 Excommunicato licitum est sacre interesse Concioni.
- 5 Excommunicatus non potest ingredi Ecclesiam tempore, quo Diuina celebrantur.
- 6 Interdicti tempore licitum est administrare Sacramentum Baptismi paruulis, & adultis.
- 7 Confirmationis Sacramentum tempore interdicti licet conferri potest tam paruulis, quam adultis, tam in Ecclesia interdicta, quam in loco generaliter interdicto.

C A P. Responso. XLIII.

Predicare Verbum Dei licitum est coram excommunicatis, & interdictis, non autem celebrare diuinum Officium. Tempore generalis interdicti licitum est baptizare, & confirmare pueros in fronte. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 292. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 676. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 16.

Quibus prædices Verbum Dei, &c.] Notatur ad hoc, quod prædicatio Verbi Diuini tempore cuiuscunque interdicti licita est, vt per Hentiq. in summ. lib. 1. 3. de excommuni. c. 44. §. 2. vers. quinto, Vgol. de censur. tab. 5. c. 8. in princip. n. 5. Sayr. eod. tract. lib. 5. c. 5. n. 43. Predicare enim non est actus sacri Ordinis, vt per Nauar. in manuali, cap. 27. num. 65. & conf. 2. de temp. ordinat. in antiq. Zerol. in prax. Episc. p. 1. verbo prædicatio, §. 10. remissive Sayr. ubi proxime, & ideo licitum est nobis predicare excommunicatis verbum Dei, vt per Abb. hic n. 3. Anton. Ricc. de iure personarum, lib. 4. cap. 55. num. 3.

Apud aliquam Ecclesiam conuocare, &c.] Ergo excommunicato licitum est sacre concioni interesse, potestque absque peccato Ecclesiam ingredi ad eam audiendam, vt per Soar. tom. 5. de censur. disput. 12. sect. 2. num. 4. & 5. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 32.

lib. 3. n. 2. 1. latè Mar. Alter. de censur. tom. 1. de excomm. lib. 1. dist. 10. c. 3. col. 2. vers. si quis querat, lit. C. vbi respondet obiectis in contrarium, aliterque S. Aug. epist. 187. ad Bonifacium, interdixisse excommunicato introitum Ecclesie, ne ibi perciperet Sacramenta, & audiret diuina Officia, non ad alium finem. Non licet autem excommunicato sine peccato aliis concionari, quia cessat ratio, nam qui aliis concionatur, non suam, sed aliorum salutem querit, in quo casu non est licitum excommunicatis cum aliis communicare, nisi in extrema, aut graui necessitate, Valer. Reginald. & Mar. Alter. loc. cit. Soar. d. sect. 2. n. 4. Squill. de obligat. cleric. p. 3. n. 9.

5 Dummodo contra formam, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatus non potest ingredi Ecclesiam eo tempore, quo diuina celebrantur, vt per Couar. in cap. alma mater. p. 1. §. 5. n. 7. col. 3. Valer. Reginald. d. lib. 3. n. 21. Alio verò tempore sine peccato Ecclesiam ingredi potest, & ibi orare, & horas Canonicas recitare solus, & sine socio, Mari. Alter. d. dist. 10. c. 5.

6 Preter Baptisma paruulorum, &c.] Quòd autem tempore interdicti licitum erat administrare Sacramentum Baptismi paruulis, iuxta hunc text. & etiam adultis, iuxta cap. quoniam, hoc tit. lib. 6. dixi ad cap. non est vobis 11. n. 7. de sponsal. vbi etiam n. 3. de Sacram. Penitentia.

7 Ad Confirmationem in frontibus, &c.] Notatur ad hoc, quòd Confirmationis Sacramentum licet conferri potest tempore interdicti tam paruulis, iuxta text. in presenti, quàm adultis, iuxta c. quoniam, hoc tit. lib. 6. & tam in Ecclesia speciatim interdicta, quàm etiam in interdicti tempore generalis loci, atque etiam solemniter vt est receptissima omnium scribentium traditio, passim horum iurum auctoritate ad quantum duo Sacramenta Baptismum, & Confirmationem, ita Couar. in d. cap. alma mater. p. 2. §. 2. vers. idem, Nanar. in manu. c. 7. n. 178. Tolet. in sum. lib. 1. c. 5. Henric. in sum. lib. 3. de Confirmat. c. 6. n. 7. Vgol. de censur. tab. 5. c. 7. §. 5. Sarr. eod. tract. lib. 5. c. 7. n. 6. Auil. eod. tract. p. 5. dist. 4. sect. 1. dub. 4. concl. 1. Soar. tom. 3. dist. 26. sect. 1. à num. 7. Valer. Reginald. d. lib. 3. tract. 3. n. 24. Bonac. de censur. dist. 5. punct. 2. §. 1. n. 4. Ratio huius decisionis defumi potest ex d. cap. quoniam, ibi, propter more periculum, quamvis enim hoc Sacramentum regulariter loquendo, necessitatis non sit, est tamen complementum Baptismi, per illud enim baptizatos plenè fieri Christianos dicit Urbanus Pontifex in princip. dist. 5. & alij sancti Patres, quos refert Henric. d. lib. 3. c. 1. §. 2. in c. 1. lit. H, & iuxta sensum sententiam contra hereticos benè explicat Soar. tom. 3. dist. 34. sect. 2. non quòd prima gratia per Confirmationis Sacramentum conferatur, & ante Confirmationem Baptismus culpam originalem non remittat, quia est peruersus aliquorum Hereticorum error, sed qui per Confirmationem Baptismalis gratia roboratur, & confirmatur ad benè operandum, constantèrque credendum, & fidem Christianam firmiter confirmandum: quia verò ad hoc Sacramentum, sicut & ad Baptismum conferendum Chrisma necessarium est, & iuxta Ecclesie morem in Cœna Domini solum confici potest, & veteri amplius vtendum non est, ideo concessio vñ Baptismi, & Confirmationis tempore interdicti, expediens, & necessarium fuit Chrisma etiam consecrationem concedi, vt ait text. in d. cap. quoniam. Verum tamen est illam, qui dedit causam interdicto, aut qui est speciali & personali interdicto ligatus, non posse ad hoc Sacramentum admitti, nisi prius præstiterit condignam satisfactionem ab Ecclesia præscriptam, vt aduertit Bonac. d. §. 1. n. 4. vbi n. 6. resoluit personaliter interdictum interdicto generali personali, qui causam non dedit interdicto

huiusmodi Sacramentum ministrare posse, non vñ illum, qui specialiter interdictus est, vel causam dedit interdicto.

SUMMARIUM.

- 1 Coniux si certò sciat impedimentum Matrimonij, debet reddere debitum, sed potius excommunicationem pati: si autem hoc credat ex causa probabilis & discreta, potest reddere debitum, non autem exigere, sed si ex leui, & temeraria causa posita conscientia potest reddere, & exigere.
- 2 Condemnatus ut debitum coniugale reddat, si certò sciat eius uxorem non esse, nequaquam tenetur, nec potest sententia stare.
- 3 Debitum reddere non potest coniux conscientia impedimenti diuinentis.
- 4 Coniugij ad licitum vñum prius dependens est forniculus, seu temerarius coniux.
- 5 Debitum petere non potest coniux dubius de valore Matrimonij, tenetur tamen reddere, iuxta text. in ibi.

CAP. Inquisitioni. XLIV.

Coniugum alter si certum sciat impedimentum coniugij, quamvis illud probare non possit, non debet reddere, & si cogatur ab Ecclesia, potius debet humiliter subire sententiam excommunicationis quàm per copulam peccare mortaliter. Si verò non adest impedimentum ex causa probabilis, & dubia, licet non euidenti & manifesta, potest reddere, & non petere. Si denique credit ex leui & temeraria cupiditate, tunc ad consilium sui Pastoris debet conscientiam depone, & ac debitum reddere, & penam colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collat. Zabari. Ioan. Andr. Host. Bwr. Anchar. Felin. Panorm. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. vñum Punct. pag. 281. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 757. remissio Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Ant. Anguill. collat. 3. Decret. lib. 5. tit. 2. c. 17.

Probat hic text. quòd condemnatus, vt debet, & coniugale reddat forniculus, si certò sciat eius uxorem non esse, nequaquam tenetur, imò nec potest sententia stare, & ita potius propriam conscientiam, quàm iusticiam publicam auctoritatem sequi debet, vt per Couar. lib. 1. variat. c. 1. n. 2. vers. quinto, Valer. Reginald. in presenti fori pœnit lib. 3. n. 72. Couar. de sponsal. 2. c. 7. §. 2. n. 7. S. Thom. 2. 2. q. 104. art. 5. & q. 105. à princip. Nanar. in cap. si quis autem, n. 81. de Penit. dist. 7. quamvis enim Ecclesia secundum allegata, & probata iubeat fieri plenariam restitutionem, dum de impedimento non constat in foro exteriori, neque illud existeret præsumptum, nisi probetur, nihilominus in Conscientia tali precepto obedire non tenetur, nec potest.

Quam per carnale commercium, &c.] Notatur ad hoc, quòd conficius coniux impedimenti diuinentis non potest debitum reddere, vt per Sanch. de Matrim. lib. 2. dist. 39. n. 5. Gutier. eod. tract. c. 50. n. 4. Egil. de Sacram. & censur. tom. 2. dist. 34. dub. 10. n. 96. Bonac. de Matrim. q. 4. punct. 4. n. 16. vbi n. 17. resoluit coniugem scientem Matrimonium esse invalidum ob impedimentum diuinentis, non posse reddere debitum coniugi ignorantis, seu invaliditatem Matrimonij, etiam impedimentum per excommunicationem compellitur ab Ecclesia reddere, aut etiam si sequantur grauissima incommoda, & vitæ periculum, vt colligitur ex text. in presenti. Neque obicit excommunicatio, qua compellitur

ab Ecclesia reddere, cum iuxta veriorum sententiam huiusmodi excommunicatio non liget coram Deo, ex ea ratione, quia excommunicatio iniusta, quæ nititur falsa præsumptione, non ligat, tum quia excommunicatio supponit peccatum mortale, quod non adest in præfenti, ita tenent plures, quos refert, & sequitur Gutier. d. tract. de matrim. c. 49. n. 1. & Bonac. d. n. 17. ampliante hoc verum esse etiam si Matrimonium sit invalidum ob impedimentum iure humano inductum, contra Henric. in *summa*, lib. 1. c. 33. n. 2. in *comment. lit. K.*

4 *Temeraria credulitatis, &c.*] Notatur ad hoc, quod ad licitum coniugij usum prius deponendus est scrupulus seu temerarium dubium excludendum, ut per Sanch. in *præcepta Decal.* lib. 1. c. 10. n. 79.

5 *Debitum quidem reddere potest.*] Notatur ad hoc, quod coniux dubius de valore Matrimonij non potest petere debitum antequam adhibuerit debitam diligentiam ad assequendam veritatem, tenetur tamen reddere alteri coniugi petenti, qui non dubitat de Matrimonij validitate, ita Sanch. lib. 2. disp. 4. n. 42. Bonac. d. punct. 4. n. 3. Azor. in *inst.* moral. p. 1. lib. 2. c. 18. q. 5. Sayr. in *clavi Regia*, lib. 1. c. 13. n. 25. Poterit tamen post debitam diligentiam factam, ex qua veritas nondum comperta est, non solum reddere, sed etiam petere, ut resolunt Socin. in 4. de *inst.* q. 5. art. ultim. Valent. tom. 4. disp. 10. q. 6. punct. 2. Valer. Reginald. d. lib. 3. n. 199. Egid. d. disp. 34. dub. 10. n. 105. Sanch. d. lib. 2. disp. 4. n. 46. quicquid dicant Reb. de oblig. *inst.* p. 2. lib. 2. q. 16. sect. 2. n. 11. Gutier. de *matrim.* c. 49. n. 28. Si verò suboritur scrupulus ex levis indicibus de validitate Matrimonij inter utrumque coniugem post illud ab iisdem bona fide contractum, poterit uterque ad invicem petere, & reddere, ex resolutis per Henric. lib. 11. c. 15. n. 13. Sanch. d. disp. 4. n. 42. Egid. d. disp. 34. dub. 10. n. 10. Gutier. d. c. 49. n. 23. Bonac. d. punct. 4. n. 2.

CAP. Contingit. ij. XLV.

1 Clerici qui non gestant Tonfuram, vel habitum clericalem, & tractant negotia secularia, non amittunt privilegium clericale, nisi sint admoniti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Io. Andr. Host. Butr. Anchar. Felin. Panorm. Mar. Socin. Viu. in *ration.* lib. 5. iuris Pontif. pag. 294. Alagona in *compend. iuris Canon.* pag. 767. remissive Ximen. in *concord.* p. 1. c. 2.

2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Anil. de *censur.* p. 2. c. 5. disp. 2. dub. 13. casu 4. Bonac. in *simili tract.* disp. 2. q. 4. punct. 4. n. 6. Carol. de Grassis de *effectib. cleric.* effect. 9. num. 126. Layman. in *Theolog. moral.* lib. 2. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 4. vers. 4. Alia de materia huius text. & an hodie requiratur trina monitio ut Clericus in minoribus amittat privilegium fori, vide quæ dixi ad cap. in *audientia* 25. sup. hoc tit.

3 *Privilegium meretur amittere, &c.*] De hoc privilegio dixi in cap. *tuarum*, n. 25. sup. de *privilegiis.*

4 *Frustra legis auxilium invocat, &c.* de hoc principio multos citavi DD. ad cap. *bone* 23. sup. de *electione.*

5 *Si se ipsos contempserint emendare.*] Notatur ad hoc, quod ut sit locus declaratoriae, necessariò exigitur contumacia, vel inobedientia, ut per Oldrad. con. 227. in *princip.* Cassad. decis. 1. 2. n. 2. de *rescript.* & decis. 5. n. 7. de *confir.* & fuit resolutum in *Calaguriana præeminentiarum* 29. Novembris 1596. coram bonæ mem. Penia, & in *Aleutiana præfenti iuris votandi* 10. Martij 1617. coram Cardin. Sacrato, & in *Toletana admissionis* 2. Decembris 1619. coram bonæ mem. Vbaldo, & in *Leoborbo.* Collect. *tom. 111.*

dien. Canonatus S. Pauli 8. Aprilis 1622. coram R. P. D. Merlino.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicati à denuntiatione repellitur qui non præmonuit, & ei communicavit.
- 2 Excommunicationis exceptio in qualibet parte litis opponi potest, etiam post conclusum in causa.
- 3 Excommunicatum repellere debet index ex officio suo, etsi reus nihil dicat, si sit publicè denuntiatus.

CAP. In præfentia. XLVI.

Excommunicationem obicere non potest, qui non præmonuit, nec imposuit, imò cum eo in mensa, vel in Divinis communicavit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Io. Andr. Host. Butr. Anchar. Felin. Panorm. Mar. Socin. Viu. in *ration.* lib. 5. iuris Pontif. pag. 294. Alagona in *compend. iuris Canon.* pag. 767. remissive Ximen. in *concord.* p. 2. refertur ab Ant. August. collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 15. cap. 2.

In gloss. Irritandum, ibi, exceptio excommunicationis in qualibet parte litis opponi potest. Ita Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 3. tit. 49. §. 2. in fine, Soar. de Pace in *tom. 1. p. 1. tempore* 5. num. 59. Petegr. de *iure fisci*, lib. 3. tit. 11. n. 14. Mulcatel. in *praxi aurea crimin.* p. 3. gloss. Similes, n. 2. etiam post conclusum in causa, Sord. de *alim. tit. 8. priuil.* 83. n. 4. Amat. Roder. in *sua præf.* c. 5. num. 72.

In ead. gloss. ibi, & index ex officio suo, etsi reus nihil dicat, repellere debet excommunicatum. Ita etiam disponit Ordinatio Regia Lusitan. d. tit. 29. §. 4. *prop. finem*, & resolunt Petegr. d. tit. 11. n. 16. Sanch. de *Matrim.* lib. 3. disp. 2. n. 36. intellige de publico excommunicato, nam dum non est publicatus, & denuntiatus à iudice, hodie vitandus non est, iuxta *Extrauagan. Ad evitanda Martini V. Summi Pontif.* de qua multa tradunt Perez l. 1. vers. hodie tamen, tit. 5. lib. 8. Ordin. pag. 177. Gutier. *Canon.* lib. 1. c. 1. Zetol. in *praxi Episc.* p. 1. verbo *excommunicatio*, §. 3. Soar. de Pace d. temp. 5. a n. 70. Fr. Emman. *quest. Regul. tom. 2. q. 61. art. 2.* Azor. in *inst.* moral. p. 1. lib. 1. c. 13. Paul. Comit. *respons. moral.* lib. 1. q. 57. n. 12. & lib. 6. q. 3. Sanch. in *præcepta Decal.* lib. 2. c. 9. n. 5. Cened. ad *Decretum collect.* 19. n. 2. & ad *Decret. collect.* 42. num. 7. Bonac. de *censur.* disp. 2. q. 2. puncto 1. §. 1. n. 8.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus est dolose permittens Clericum percuti ex quo prohibere poterat, & non prohibuit, intellige ut ibi, & n. 2.
- 2 Agentes, & consentientes pari pena puniuntur.
- 3 Delicto committendo obviare tenetur quis, si commode potest absque proprio periculo.

CAP. Quanta. XLVII.

Excommunicatus est dolose permittens Clericum percuti, ex quo prohibere poterat, & non prohibuit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viu. in *ration.* lib. 5. iuris Pontif. pag. 295. Alagona in *compend. iuris Canon.* pag. 767. remissive Ximen. in *concord.* p. 1. c. 2. refertur ab Anton. August. collect. 4. Decret. l. 5. tit. 15. c. 3.

E e Hanc

² Hanc eandem conclusionem ex hoc text. desumunt Caiet. verbo excommunicatio 10. Soar. tom. 1. de cens. 2.2. sect. 1. n. 38. Ludou. Beja p. 1. casuum conscientia casu 60. Sayr. in clavi Regia, lib. 10. tract. 2. c. 1. n. 2. & de censur. lib. 3. c. 2. n. 24. Baptista Costa de retr. tract. c. 2. num. 8. Carol. de Grassis de effectibus clericalibus. effectus 9. n. 61. cum seqq. Alij verò prædictam conclusionem accipiunt eo tantum casu, quo quis tenetur ex iustitia impedire, non ita tamen quando tenetur ex sola charitate obviare, ex quorum numero sunt Natar. in manuali, c. 27. n. 78. Henric. in summa, lib. 1. c. 12. Molin. de iustit. tom. 1. disp. 33. memb. 5. n. 6. Anil. de censur. p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 5. quos refert & sequitur Bonac. de censur. disp. 2. q. 4. punct. 3. n. 5. quibus adde Paul. Layman. in Theolog. morali, lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 6. sic intelligentes text. in presenti: sed prior opinio verior, & literæ text. magis conformis. Vtrum, & quando rat. m. habens percussorem Clerici incurat maiorem excommunicationem, vide Soar. d. sect. 1. num. 55. Molin. d. disp. 33. & eod. tom. 4. disp. 52. n. 4. Sayr. d. c. 6. num. 52. Bonac. d. puncto 3. n. 7. cum aliis citatis in collect. ad cap. si quis suadente 17. q. 4. num. 44. vbi n. 48. de præstante auxilium, vel consilium percussenti clericum.

³ Fidentes, & consentientes, &c.] Notatur ad hoc, quod agentes & consentientes pari poena puniuntur, si consentientes cooperentur ad delictum, saltem præstando auctoritatem; vt per Auile. ad c. 1. Prator. n. 7. fol. 58. verso, Flores de Mena variar. lib. 2. quest. 18. num. 41. & alios relatos ad cap. 1. supra de officio delegati.

⁴ Eos delinquentibus fauere, &c.] Notatur ad hoc, quod tenetur quilibet, si possit absque periculo, & commode id valeat efficere, delicto committendo obviare, proximoque ab iniuria defendere, vt per Covar. in reg. peccatum, p. 2. §. 3. n. 4. Perez l. 1. gloss. 1. pag. 67. tit. 1. lib. 1. Ordin. Gutier. Canon. lib. 2. c. 6. num. 104. cum seqq. & latè dixi ad cap. si cui dignum, §. illi etiam sup de homicidio. vbi multipliciter explicavi.

⁵ In gloss. Interpretans.] Circa materiam huius gloss. vide facta in d. §. illi etiam. Et quatenus dicit pro defensione alterius licitum esse accipere pecuniam, vide Covar. d. §. 3. n. 4. vers. hic profecto, Farin. in praxi crim. p. 5. q. 125. n. 275.

S V M M A R I V M.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Monitio & citatio præmittenda est ad excommunicationem ferendam.
- 3 Excommunicari quis non potest pro peccato præterito, nisi prius moneatur.
- 4 Monitiones præcedentes excommunicationem debent esse tres, vel unica, quæ tres complectatur.
- 5 Excommunicatio tenet, licet in ea ordo iudiciarius non seruetur.
- 6 Excommunicari absque monitione in quibus casibus quis possit, ostenditur.
- 7 Excommunicationis sententiam non præmissa competentis admonitione in aliquem promulgans, quam penam incurrat, ostenditur.
- 8 Absolutio datur absque partis citatione ubi periculum est in mora.
- 9 Excommunicans, vel suspendens aliquem iniuste, tenetur ei resarcire damnum, & interesse.
- 10 Excommunicatus iniuste potest iurisdictionem Ecclesiasticam ubique exercere.

Prelatus excommunicare non potest nisi præmittendo competenti monitione coram personis idoneis per quos si necesse fuerit, possit monitio prebui, verò contra præsumptum, ingressus Ecclesie per mensem vnum ei interdici debet, etiam si excommunicatio sit iniusta, & aliis poenis erit multandus, si expedire indicabitur. De excommunicatione bene nifesta, & rationabili causa, & requisiti huius non curante absque grauiamine processum trahere potest grauius conqueri apud superiorem, quæ non est periculum in mora, illum remittere debet suo mandato ad exequutorem ab eo absolventem inter certum terminum competentem, alioquin ipse se, vel per alium absolutus recepta curatione sufficit. Quando verò contra exequutorem constat de excommunicatione iniusta, excommunicator condemnatus debet ad interesse excommunicati, & arbitrio superioris puniri pro qualitate culpe, quia est grauius culpa excommunicare iniuste, quam si esset ex causa probabilis, maxime si sit bonæ opinionis, & conquerens nihil rationabile probet contra sententiam excommunicationis, debet & ipse ad interesse condemnari, & arbitrio superioris puniri, nisi probabilis error ipsum excuset, & compelli per causam receptam satisfacere id, pro quo fuit excommunicatus, vel reduci in executionem donec iustitiam Denique si excommunicator cognoscens lucrum rem esse paratus renocare sententiam, & excommunicatus appellat, non est audiendus, nisi error sit talis quo merito dubitatur, & tunc absolutus acceptatione quod coram iudice appellationis, vel etiam gatio parebit iuri, & sic non subiacet poenæ scriptæ, & cæceat ne mentiar malitiose in processum alterius. Colligunt ex Ordin. Abbacis. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Barr. Aicla. Panorm. Felin. Mari. Socin. Vian. in ration. lib. iuris Pontif. pag. 295. Alagona in compend. canon. Canon. pag. 768. remissioe Cuius in anno, & Ximen. in concord. part. 1. & 2. desumunt ex Concilio generali Lateranen. sub Innoc. cap. 1. reuertit ad Anton. August. collect. 4. Derud. lib. 3. tit. 14. cap. 5.

Nisi competenti admonitione præmissa.] Notatur ad hoc quod præmittenda est monitio, & citatio ad excommunicationem ferendam, vt per Covar. in manuali mater, p. 1. §. 9. n. 4. Natar. in manuali, c. 27. n. 78. & cens. 4. sub hoc tit. 1. in antiquis, Tolet. in scriptis lib. 1. c. 9. Gutier. Canonic. lib. 2. c. 6. num. 104. cum seqq. sur. tabul. 1. c. 18. à princip. Soar. eod. tract. d. §. 3. à princip. Anil. eod. tract. disp. 1. c. 5. dub. 7. cum seqq. eod. tract. lib. 1. c. 7. n. 14. & c. 12. n. 1. Bellef. de quæst. clerical. p. 1. tit. de fauore Clericorum Canon. 4. a. num. 1. Fr. Em. man. quest. Regul. tom. 2. quest. 37. art. 1. Cuius in praxi iudicium, verbo excommunicatio, tom. 2. Farnac. fragment. crimin. p. 1. tit. E. num. 18. Et excommunicatio pro culpa præteritis non debet fieri nisi præmittendo tribus monitionibus cum suis in excommunicatione tenent Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. quest. 1. art. 3. concl. 3. Praxis Episcopalis part. 1. verbo excommunicatio, non potest enim quis excommunicari pro peccato præterito nisi prius moneatur, cap. Innoc. §. caueant, hoc tit. lib. 5. Covar. d. §. 9. n. 4. §. 10. & c. Soar. tom. 5. disp. 4. sect. 5. à num. 6. Bellef. d. §. 1. cum & huiusmodi conclusio rectè intelligitur quæ pro præteritis culpis lata est excommunicationis sententia, secus si pro futuris, quia tunc nulla est necessaria monitio, vt per Innoc. Ioan. Andr. & Azor.

hic, Lap. & alios, quos refert, & sequitur Rendina in *promptuario recepti. sentent. tit. 41. num. 11. tom. 1.*
 4. Monitiones autem debent esse tres, vel vnica, quæ tres completatur. *cap. contingat. il. 2. & ibi gloss. verbo tertio, sup. hoc tit. text. in presenti.* Couar. d. §. 9. num. 5. Henric. *confil. 58. ex n. 6. Bellet. d. §. 4. n. 21.* vbi aduertit, quod in prima monitione, siue citatione præfigitur terminus ad quid faciendum, siue ab eo abstinendum: in secunda vero alius terminus ad dicendum, & allegandum causam, quare non debeat excommunicari, seu in excommunicationem comminatum in articulo declarari: in tertia denique ut compareat ad videndum, ad audiendum se excommunicari, & successiue excommunicatum declarari, & pro excommunicato publicè denuntiari, cædulus decerni, & affigi ad loca solita, & consuecta ciuitatis, &c. quæ quidem monitiones nunquam præsumuntur ex re solutis per Roder. Soar. *alleg. 13. n. 8.* Notandum tamen est, quod illæ tres monitiones, quæ fieri debent in excommunicatione comminatoria, continere debent congruum tempus per aliquot dierum intervallum, Felin. *hic num. 1. vers. nota, & gloss. verbo competenti.* Couar. d. §. 9. n. 5. Granat. *ad Vestr. in præf. Ciuili. lib. 7. cap. fin. n. 29. Sayr. d. lib. 1. c. 12. n. 32. & 33. Bellet. d. §. 4. n. 39.* vbi etiam cum Hostiens. dicit huiusmodi tempus, seu intervallum inter monitionem & monitionem esse arbitratium iudici. An autem hæc monitio fieri debeat personaliter, & non ad domum, vide Bellet. d. §. 4. n. 44. Farinac. *d. tit. E. n. 16.* Et quamvis monitiones prædictæ omisse fuissent, ordoque excommunicandi iudicialiter non seruetur, tenet tamen excommunicatio, licet non sit rectè lata, gloss. *hic verbo iusta, & Felin. num. 3. & Abb. num. 9.* Couar. d. §. 9. num. 7. Sayr. d. cap. 12. num. 26. Gutier. *canon. lib. 1. c. 5. num. 4. Gabr. commun. lib. 2. tit. de citat. concl. 1. num. 155.* Rendina in *prompt. tit. 41. num. 5.* Bellet. d. tit. de favore clericorum Canonis, §. 4. n. 18. quamvis non desint qui contrarium teneant, videlicet Viç. in *summ. de excommun. num. 6.* Soar. de *cenfuris, disp. 3. sect. 12. num. 31.* Sot. in 4. *dist. 22. quest. 1. art. 2. conclus. 3.* quorum opinio probabilis, & in puncto iuris verior est, ut dixi ad cap. 26. de appellat. vbi latè, & ibi dictis adde Mar. Alter. de *cenfuris, tom. 1. de excommun. lib. 3. disp. 3. c. 3. 4. & 5.*

Sed distinctione opus esse probabilis nunc mihi videtur, nam vel agitur de monitione Canonica, id est, trina, de qua in hoc text. & certissimum est quod sine illa valent censura, quamvis iniusta sint, ut ex text. in cap. Romana, *vers. sed nec, hoc tit. lib. 6.* notauit ibi gloss. verbo iniusta, & gloss. verbo probari possit, in presenti. cum similibus, quas refert, & communiter receptas testatur Couar. d. §. 9. n. 7. Vgolin. de *cenfuris, tab. 1. cap. 18. n. 4.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 4. n. 4. & lib. 2. c. 16. à princip.* Soar. de *cenfuris, disp. 3. sect. 12. à princip.* & n. 3. A qua tamen generali doctrina excipiuntur aliqui casus, in quibus lex Canonica specialiter decernit nullas esse censuras prolatas sine trina monitione. Primus est quando iudex maiorem excommunicationem profert in participantes cum excommunicato, ut decidit in cap. statutus, hoc tit. lib. 6. explicant Nauar. in *man. c. 27. n. 4. vers. quintus, & post Vgolin.* Gutier. d. c. 4. n. 31. Soar. n. 4. dictis locis. Secundus, quando causa alieni delegato committitur adiecta clausula, vt Canonica monitione præmissa censuras proferat, quamvis enim quando simpliciter causa delegatur, verior sit sententia contra nonnullos, quod censura à delegato prolata sine trina monitione valeant, vt communis de Ordinariis resoluit, vbi tamen clausula illa adicitur, censetur superior delegans formam præscribere, qua omiſsa annullatur sententia, iuxta

Barboſ. Collect. Tom. III.

reg. text. in cap. cum dilecta, de reſcript. ex quibus cum communi sententia ita resoluit Couar. num. 8. & post Nau. Vgolin. n. 4. Soar. n. 6. dictis locis, qui satisfaciunt argumento ex reg. quod ea, quæ tacite insunt si exprimantur, nihil operantur, de qua in l. 3. ff. de leg. 1. cum similibus.

Quando vero agitur de vna monitione, vtrum scilicet valeant censura, hoc est, nulla omnino monitione præcedente, tota est controuersia: pattem enim affirmatiuam, quod valeant, tenere videntur Nau. d. c. 27. n. 11. Vgolin. d. n. 4. Pro quibus primò facit doctrina glossarum in presenti, & in d. c. Romana, deinde vrget text. in c. cum sit Romana, §. ult. de appellat. dum inquit Apostolum Paulum excommunicasse quendam absentem, & irrequisitum. Tandem facit text. difficilis in cap. illud, de clerico excommun. ibi, monitione non præmissa, iuncto fine, vbi clarè probatur excommunicationem sic latam valuisse. Sed contraria sententia verior, & receptior est, vt docent Viç. in *summ. 9. 335.* Vinald. in *candelabro aureo, vbi de excommunic. n. 115.* & 118. Henric. c. 17. §. 3. Gutier. d. c. 16. n. 18. à verbo excommunicatio. n. 7. Soar. *sect. 12. num. 6. dictis locis, & efficaci ratione ostenditur, quia censura omnes contumaciam requirunt necessariò ex principiis in materia censuratum, quæ sari non aliter potest apparere, quam si monitus ab Ecclesia eam non audiat, ut ex dictis constat. Neque contrarium voluit Nauar. inteligitur enim secundum Vinald. quod loquatur de trina monitione sine qua censuras valere concedimus, patetque ex eod. Nau. d. n. 11. bene resoluit nullum esse præceptum iudicis pro executione sententiæ iubentis soluere sub excommunicatione ipso facto intra certum terminum, si non adiciatur clausula iustificatiua, quam vltus Ecclesiæ obleruat, vt intra eundem terminum proponat iustas causas, si quas habuerit contra tale præceptum; quod etiam plenè resoluit idem Nauar. in cap. cum contingat, causa 1. nullit. num. 4. iunctis resolutis causa 5. n. 9. Gutier. *canon. lib. 1. cap. 4. num. 18.**

Non obstat d. cap. cum sit Romana, §. ult. nam omiſsa responsione Butr. Felin. & aliorum, quos refert Couar. d. §. 9. num. 6. existimantium peccatum ibi fuisse notorium, ac proinde monitionem necessariam non esse; melius respondetur D. Paulum prius, scripturæque monuisse Corinthios illum notoriè in fornicatione perseverantem, quod S. Thomas colligit ex verbis eiusdem Pauli ad epist. 1. ad Corinth. vbi post illa verba: Ego quidem absens corpore, &c. tradere huiusmodi hominem Satana, inferius addit, scripsi vobis in epistola ne commisceamini fornicariis, & infra, nec cibum sumere, atque ita aperte mentionem facit alterius epistolæ in qua excommunicandum fornicarium illum monebat, quod etiam Vgolin. confirmat ex verbo, irrequisitum, quo Pontif. vitur in d. §. ult. quod natura sua repetitionem, seu reiterationem importat. Nec etiam obstat difficilior text. in d. cap. illud, respondent enim DD. communiter contumaciam ibi fuisse notoriam, vt per Couar. d. num. 6. Ego vero aduertendum duxi excommunicationem ibi latam fuisse non ab Episcopo executore, sed ab ipso Romano Pontif. cum clausula, nisi infra viginti dies, vt ex text. ibi, Nisi dictus Episcopus infra viginti dies, &c. cum excommunicationem publicè denuntiaret, quæ clausula, nisi infra viginti dies, sufficienter habet monitionem, resolunt DD. de clausula iustificatiua agentes, atque ideo quamvis pars allegaret defectum monitionis, Pontifex in decisione ad id minimè attendit, sed solum dubitandi rationem ponit in modo probationis, quod scilicet sententia ad partis notitiam peruenerit per solam famam.

Ec 2 Dantet

6 Dantur tamen aliqui casus, in quibus excommunicari quis potest absque monitione, Primus est, quando fertur excommunicatio ab Episcopo, non ut index, sed ut pars ad defensionem iurium Episcopatum, scilicet contra occupantem res Ecclesiarum, sine turbantem iura Ecclesiarum, ita Felin. hic num. 6. & in cap. cum sit Romana, num. 16. de appellat. Innoc. in cap. venerabili, n. 3. & 4. ubi etiam Abb. num. 3. & Butr. de censibus, Lap. allegat. 73. Secundus quando fertur excommunicatio contra occultantes iniuste bona, & terras Ecclesiarum Romanarum, Host. & Felin. in c. cum olim, de indic. Tertius, quando index Ecclesiasticus precipit aliquid, quod ad eius officium pertinet, si non pareatur potest excommunicare absque alia monitione facienda super emendatione criminis commissi, quia verè ille contumax est, satis enim monet index eo ipso, quod iniuste aliquid precipit, vel prohibet, ita Innocent. in cap. ex parte, num. 4. de verborum significat. Franch. in d. cap. Romana, §. fin. Avila de censuris, part. 2. cap. 5. disp. 1. dub. 10. §. ex dictis, Coriolan. Capuccin. de casib. reservat. part. 1. sect. 1. art. 2. §. num. 1. ubi n. 12. cum Ludovic. Mitand in manuali Pralatorum, tom. 2. q. 35. art. 3. conclus. 3. idem dicit de excommunicatione lata à Prælati per modum præcepti. Quartus quando periculum est in mora, potest quis excommunicari sine monitione, gloss. verbo tenerarius, in cap. cum medicinalis, hoc tit. lib. 6. Felin. hic n. 4. Nauar. in cap. cum contingat quinta causa nullitatis, n. 1. de rescript. Quintus quando delictum est commissum in præsentia iudicis, Felin. hic num. 7. & 8. Butr. in cap. ad Apostolica, colum. 1. de except. Sextus quando index excommunicat excommunicatum à iure, cap. reprehensibilis, & ibi Abb. num. 6. & 7. de appellat. Conar. d. §. 9. num. 5. vers. trina verò monitio, in his enim casibus, quibus generali sententia, seu statuto fertur excommunicatio, sufficiens reperitur monitio cum lex, statutum, seu sententia semper clamat, & moneat subditos à peccato illo abstinere, l. Adriani, C. de heretic. quo pacto intelligenda est communis DD. resolutio asserens pro furtis occultis per generalem sententiam censuras sine monitione ferri posse, ut docuerunt Innoc. in præsentia, & Felin. num. 5. Nauar. de causa 5. nullit. Gabr. commun. lib. 2. sub tit. de citat. conclus. 1. n. 155. Vgolin. d. cap. 18. num. 2. ad fin. Quia etiam ratione beneficiarius non soluens pensionem in termino in Bullis præfinito sine alia monitione excommunicationem ipso facto apponi solitam incurrere debuit, quia dies illa monet, & interpellat, cap. potuit, in fine, de locato, quamvis stylus Curie obseruet, ut non censeatur incursum, nisi pensionarius declaraverit, ut testatur Cassad. decis. 1. num. 3. de locato; Nauar. in man. cap. 2. n. 104. & cap. 27. num. 15. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 33. lit. R. vers. feris similiter. Ex dictis etiam facile intelligitur difficilis text. in d. cap. reprehensibilis, ibi nisi forte, &c. ut scilicet intelligat de censuris à Canone ipso iure prolatis, in quibus specialis monitio necessaria non est, sed sufficit illa generalis, dum lex semper clamat, & monet, ut optimè interpretatur Conar. d. num. 5. vers. trina, Vgolin. d. cap. 18. num. 1. vers. 3. quicquid anxie in illius interpretatione laboret Soar. tom. 5. disp. 3. sect. 10. d. num. 13. Septimus, quando Prælati Regularis excommunicat subditum suum, quia illum corrigens non procedit ut index formaliter, Felin. hic num. 7. vers. quinto fallit, & Lap. d. allegat. 73. Et aliqua circa hanc materiam habes ad c. 26. de appellat.

7 Ingressum Ecclesia per mensem, &c.] Notatur ad hoc, quod præsumens sententiam excommunicationis promulgare in aliquem, nisi competenti admonitione præmissa, & præsentibus personis idoneis, per

quas si necesse fuerit probari possit monitio, etiam infra fuerit excommunicationis sententia, interdicta, & ingressus Ecclesiarum per mensem unum pream in lib. 3. tract. 3. n. 68. vers. secundo, ubi etiam additur verbum, præsumpsit, de quo in præsentia indicatur quod ad hoc incurrendum requiratur ut index excommunicationis, directaque voluntate agat.

Qui si absque periculo mora, &c.] Notatur ad hoc, quod ubi periculum est in mora, absolutio datur de qua partis citatione, ita gloss. verbo non relaxat, nisi periculum, in c. 3. de officio Ordinarii, & Franch. in cap. qua fronte 25. de appellat. sub n. 31. vers. & hoc periculum, ubi etiam Butr. sub n. 11. Imola cap. 2. de quos refert, & sequitur Anton. Ricciol. de iure personarum extra gremium Ecclesiarum existentium, lib. 4. c. 10. n. 1.

Cumque aduersus excommunicatum, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicatus, vel suspendens aliquem iniuste, tenetur ei resarcire damnum, & interesse, ut per Perez tit. 5. lib. 8. Ordin. pag. 181. Facinor. d. lit. E. d. n. 42. Sayr. d. lib. 1. c. 18. num. 6. Monet de distribut. quotid. part. 2. quest. 1. n. 1. num. 4. ubi intelligit de expensis litis, & aliis similibus; vel etiam de satisfactionibus, & distributionibus quotidianis, duplex enim actio competere poterit huic iniuste excommunicato, altera contra excommunicatum, & suspendentem iniuste, altera verò contra eos, qui relictis huiusmodi perceptorunt, neque enim novum præstat actiones pro eadem re contra plures personas aliam competere posse, ut constat ex Latic. & l. f. C. tutor & cur. l. 3. ff. eod. latè Anton. Ricciol. d. lib. 4. c. 10. num. 33.

SUMMARY.

- 1 Heretici, & quicunque violatores Ecclesiasticarum sententiarum excommunicantur.
- 2 Excommunicationem incurrunt qui servati fuerint statuta edita, & consuetudines introductas contra Ecclesiam libertatem.
- 3 Statutum, quod exceptio excommunicationis opponi non possit, invalidum est.
- 4 Statuta vel consuetudines facientes servari contra libertatem Ecclesiasticam sunt excommunicati.

CAP. Nouerit. XLIX.

Honor. III.

Heretici omnes utriusque sexus, fautores & receptatores, & defensores eorum excommunicantur, item & ij, qui faciunt servari statuta edita, & consuetudines introductas contra libertatem Ecclesiarum, necnon & statutorij, & scriptores statutorum, testates, Consules, & Rectores, Consilij locorum, ubi huiusmodi statuta, & consuetudines edite fuerint, vel servate, & ij, qui secundum illa præsumpsint indicare, vel in publicam formam scribere, ut colligunt ex Ordin. Abb. antiqui. Innoc. Collator. Zabarel. Ioan. Andr. Calal. in arbor. Host. Butr. Anton. Felin. Mari. Socin. Viuian. in ration. lib. 5. vari. quest. pag. 296. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 406. missine Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Necnon & qui de cetero, &c.] Excommunicantur omnes hic, qui de cetero servari fecerint statuta edita, & consuetudines introductas contra Ecclesiam libertatem, de qua excommunicatione latè Mat. Alio

De Sententia Excommun. Tit. XX XIX. 329

de cens. tom. 1. lib. 5. diff. 16. c. 4. vbi aliquas quæstiones ad materiam huius text. resoluit, & ostendit in quo differat excommunicatio lata in hoc text. ab excommunicatione Bullæ in Cena Domini.

3 Contra Ecclesiæ libertatem, &c.] Notatur ad hoc, quod non valet statutum, quod exceptio excommunicationis opponi non possit, quia esset contra libertatem Ecclesiasticam, vt per Rebuff. in trakt. except. n. 208. Quare minus piè exceptio excommunicationis non admittitur apud illos, de quibus Couar. lib. 1. var. c. 18. n. 5. Tiraq. de retrakt. tit. 1. §. 1. glos. 9. n. fin. Rebuff. vbi proximè n. 207. & in declarat. arboris, n. 5. & de reprob. testium, n. 202. Azeved. l. 2. n. 8. tit. 8. lib. 4. nona recop.

4 Vel seruat.] Notatur ad hoc, quod facientes seruari statuta, vel consuetudines contra Ecclesiasticam libertatem sunt excommunicati, vt per Nauar. in manuali, c. 27. n. 118. Clar. in §. fin. q. 77. n. 28.

S V M M A R I V M.

- 1 Fratres Hospitalis Hierosolymitani excommunicati pro iniectione manuum in clericum absolui possunt per eorum Priorem, nisi excessus fuerit difficilis, & enormis.
- 2 Regulares sese percutientes per eorum Prælatos absolui possunt, nisi excessus extiterit enormis.
- 3 Magister, & Fratres Hierosolymitani, si sint Sacerdotes, possunt suos subditos sese percutientes absoluer.
- 4 Absolutio ab Excommunicatione quoad forum iudiciale dari potest ab illo, qui iurisdictionem habet, licet Presbyter non sit.
- 5 Statuaria depositio, seu lex municipalis loquens in uxore, habet locum in sponsa.

C A P. Canonica. L. Honor. III.

1 Fratres Hospitalis Hierosolymitani si se inuicem percussissent, & excessus non sit difficilis, & enormis, non sunt mittendi Romam, sed eorum Prior, qui solet esse Presbyter, eos absolueri potest. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 297. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 769. remissuè Ximen. in concord. p. 2.

2 Probat hic text. Regulares sese percutientes per eorum Prælatos absolui posse, nisi excessus extiterit enormis, vt per Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 3. n. 3.

3 Nos ergo ad vos. &c.] Notatur ad hoc, quod Magister, & Fratres Hierosolymitani, si sunt Sacerdotes, possunt suos subditos sese percutientes absolueri, vt per Syluest. in summa, verbo absolutio 4. n. 3. Bellet. d. §. 3. n. 6.

4 Presbyter esse debet.] Intelligitur de absolutione quoad forum pœnitentiale, vt per Conar. in cap. alma mater, p. 1. §. 1. n. 10. nam quoad forum iudiciale dari potest absolutio ab excommunicatione ab illo, qui iurisdictionem habet, licet Presbyter non sit, quia excommunicatio est iurisdictionis, Abb. in cap. ab excommunicatione, n. 16. de rescript. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 4. n. 4.

5 In glos. Duximus, ibi, intelligendum est de sponsa. Notatur ad hoc, quod dispositio statutaria, seu lex municipalis loquens in uxore, habet quoque locum in sponsa, vt per Tiraq. de iure mariti, glos. 2. n. 1. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo laici, n. 127. vers. ex quo eleganter.

Barbo. Collect. Tom. III.

C A P. Super eo. LI.

Monachi nonnulli Græci excommunicati ob pericussionem clericorum, qui non poterant induci ad iurandum secundum formam c. ex tenore, eod. possunt pro illa vice absolui cum sola promissione manali, quia aliquando consideratis circumstantiis locorum, & qualitatibus temporum aliquid detrahendum est feneritati. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 297. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 770. remissuè Ximen. in concord. p. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Absolui quis potest ad camelam, præstita cautione, de parendo mandatis Ecclesiæ, vbi dubitatur de viribus sententiæ, & n. 2.
- 3 Archiepiscopus potest Episcopum suspendere, interdicere, & excommunicare.

C A P. Venerabili. LII.

Episcopus quando fert sententiam, v. g. suspensionis contra aliquem, Papa solet illam relaxare ad cautelam, præstito iuramento per ipsum condemnatum quod parebit mandatis Episcopi, quando Episcopo constabit de causa culpabili, ob quam est lata sententia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 297. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 770. remissuè Ximen. in concord. p. 1.

Probat hic text. vbi dubitatur de viribus sententiæ, posse quem absolui ad cautelam præstita cautione de parendo mandatis Ecclesiæ, vide Anton. Ricciol. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 4. c. 67. n. 5. vbi etiam dicit huiusmodi cautione præstita litigandum esse super veritate rei, & si fuerit reperiens culpabilis, compellatur satisfacere, alias absoluetur in totum.

In præstatum Episcopum ab eodem Archiepiscopo, &c.] Notatur ad hoc, quod Archiepiscopus potest Episcopum suspendere, interdicere, & excommunicare, vt per Dec. in c. 1. de iudic. n. 29. in 2. l. l. Lancel. Conrad. in templo omnium iudicum, lib. 2. c. 4. sub n. 18. Bottæ. in synodo, p. 1. num. 45. cum seqq. Stephan. Quarantam in summa Bullary, verbo Archiepiscopi auctoritas, num. 8.

S V M M A R I V M.

- 1 Officiales laicorum in quibus sunt statuta contra libertatem Ecclesiasticam excommunicantur, nisi &c.
- 2 Consuetudo, quæ est contra libertatem Ecclesiæ, vel eidem onerosa, non valet.
- 3 Consuetudini vti reproba quando derogatur, censetur quoque consuetudini futura derogatum.

C A P. Grauem. LIII.

Consilarij, & officiales ciuitatis si non delent de libris suis statuta contra libertatem Ecclesiasticam, & futurum non cauent, excommunicandi sunt.

Ee 3

sunt, & statuari si habeant feuda Ecclesiastica, illis primari debent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Soc. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 298. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 770. remissive Ximen. in concord. p. 1.

- 2 Ecclesiastica libertatis, &c.] Notatur ad hoc, quod consuetudo quæ est contra libertatem Ecclesiasticam, vel eidem onerosa, non valet, ita Duen. reg. 143. Bero. consil. 3. n. 12. vers. preterea, & n. 17. vol. 1. Ioan. Lup. in tract. de libertate Ecclesiastica. q. 6. n. 4. & 5. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de exempt. cleric. ab oneribus publicis, §. 1. n. 10. & iterum tit. de favore clericorum personali, §. 3. n. 23. advertit ibi post Conar. lib. 3. var. c. 13. concl. 4. &c.
- 3 Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 18. in fine, quod quando etiam simpliciter à lege derogatur consuetudini uti reprobatur, & malæ, censetur quoque consuetudini futura derogatum.
- 4 In gloss. Priuatus, ibi, ipso iure, &c. Vide Tiracquel. in l. si unquam, verbo reuertatur, n. 33. C. de renouandis donat.

S V M M A R I V M.

- 1 Communicare cum excommunicatis licitum est in iis que ad eorum correctionem, absolutionem, & salutem animarum pertinent, & n. 2.
- 2 Predicator accipere potest necessaria ad sustentationem vite, & studiorum suorum.
- 3 Ecclesia ministri non debent accipere etiam datum in elemosynam ab excommunicato.
- 4 Clericum percutiens zelo bono, scilicet correctionis causa, excommunicationem non incurrit.
- 5 Pater absque incurfu excommunicationis potest filium Clericum verberibus afficere.
- 6 Clerici seniores ex officio quod habent in Ecclesia, possunt cum moderamine corrigere, & verberare Clericos in minoribus Ordinibus constitutos in Ecclesia officium turbantes.
- 7 Magister, vel Prælatum potest corrigere Clericum causa correctionis sine periculo excommunicationis.

CAP. Cum voluntate. LIV.

Gregor. IX.

- 1 A Lloquens cum excommunicato de pertinentibus ad absolutionem, vel ad salutem animæ, licet interponat alia verba incidenter, ut apud eum magis proficiat, non fit excommunicatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viñian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 298. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 770. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.
- 2 Probat hic text. licitum esse communicare cum excommunicatis in his, quæ ad eorum correctionem, absolutionem, & salutem animarum pertinent, ut per Conar. in cap. alma mater, p. 1. §. 1. in fine. Navar. in manuali, c. 10. n. 3. Ant. Ricc. de iure person. extra gremium Ecclesie existens. lib. 4. c. 55. n. 1. Mar. Alter. de censuris, tom. 1. de excomm. lib. 1. disp. 9. c. 1. vers. excommunicatus.

§. Prædicatores.

Predicatores qui penes excommunicatos, vel detentores rerum alienarum prædicant, vel audiunt

Confessiones, licet possunt elemosynas ab illis pendere, præsertim si alias non valeant se sustentare in illo loco, quia quasi gerunt curam, vel causam illorum dominorum. Colligunt Doctores in princ. xxv. citati.

Præsertim cum alias non valeant, &c.] Notatur ad hoc, quod Concionator accipere potest necessarium sustentationem vite, imò & studiorum suorum, si consuetudo habeat, ut per Soar. tom. 1. de Religione, l. 4. de simonia, c. 18. n. 23. Valer. Reginald. in princ. lib. 2. c. 16.

Elemosynas licet, &c.] Ergo Ecclesie ministri non debent accipere etiam datum in elemosynam ab excommunicato, quia in presenti hoc tanquam privilegium conceditur Predicatoribus, ut aduertit Valer. Reginald. in d. praxi aures resol. 453. n. 4. Bellet. d. 3. n. 5. ubi secus tenetur quando filius est Clericus in sacris. Vide tamen quæ dixi in collect. ad cap. si quis dente 17. q. 4. n. 67. & 68. Sic etiam sine periculo excommunicationis Clericos seniores ex officio, qui habent in Ecclesia, possunt cum moderamine corrigere Clericos in minoribus Ordinibus constitutos in Ecclesia officium turbantes, & illos verberare & expellere, tenent hic gloss. verbo in minoribus Ordinibus, & Host. n. 7. & 8. Bart. in tract. de carcer. n. 21. quos citat Bellet. d. 3. n. 4. Carol. de Grassis d. effectus, p. 2. c. 12. Sic etiam Magistrum, vel Prælatum possunt percutere Clericum etiam in sacris constitutum causa correctionis sine periculo excommunicationis, tenet Mulcard. de probat. conclus. 996. n. 19. Bellet. d. 3. c. 2. n. 7. nam Abbas Monachum suum corrigere potest, & debet, ut per Menoch. de arbit. casu 364. n. 11. & 12.

In gloss. Causam, in fin. ibi, & est argumentum eius ille, qui gerit, &c. ita explicat Bobad. in sua politica, lib. 1. c. 12. n. 56.

§. Si qui.

Probat hic §. percutientem Clericum zelo bono, scilicet correctionis causa, excommunicationem non incurrit, ut per Carol. de Grassis de effectibus clericali, effectus 9. n. 2. 24. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de favore clericorum Canonis, §. 2. n. 3. ubi intelligit, tanquam correctio sit moderata, alias secus. Unde patrem abque incurfu excommunicationis potest filium Clericum verberibus afficere, tenet Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 14. n. 6. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 2. c. 1. n. 6. Aloyf. Ricc. in praxi aurea resol. 453. n. 4. Bellet. d. 3. n. 5. ubi secus tenetur quando filius est Clericus in sacris. Vide tamen quæ dixi in collect. ad cap. si quis dente 17. q. 4. n. 67. & 68. Sic etiam sine periculo excommunicationis Clericos seniores ex officio, qui habent in Ecclesia, possunt cum moderamine corrigere Clericos in minoribus Ordinibus constitutos in Ecclesia officium turbantes, & illos verberare & expellere, tenent hic gloss. verbo in minoribus Ordinibus, & Host. n. 7. & 8. Bart. in tract. de carcer. n. 21. quos citat Bellet. d. 3. n. 4. Carol. de Grassis d. effectus, p. 2. c. 12. Sic etiam Magistrum, vel Prælatum possunt percutere Clericum etiam in sacris constitutum causa correctionis sine periculo excommunicationis, tenet Mulcard. de probat. conclus. 996. n. 19. Bellet. d. 3. c. 2. n. 7. nam Abbas Monachum suum corrigere potest, & debet, ut per Menoch. de arbit. casu 364. n. 11. & 12.

In gloss. Causam, in fin. ibi, & est argumentum eius ille, qui gerit, &c. ita explicat Bobad. in sua politica, lib. 1. c. 12. n. 56.

S V M M A R I V M.

- 1 Communicans excommunicato in crimine damnato incidit in excommunicationem maiorem.
- 2 Clericus carnaliter cognoscens mulierem excommunicatam propter suum concubinatum, vel alterius Clerici, aut Laici, dicitur in crimine communicatus, ac proinde maiori ligatur excommunicatione.
- 3 Communicans cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine, propter quod fuit excommunicatus, maiorem incurrit excommunicationem.

CAP. Si concubina. LV.

Communicantes cum criminosis in eodem crimine incidunt in eandem sententiam criminis, v. g. concubina Clericorum fuerunt excommunicata, quia non recesserunt à Clericis concubinariis, qui accedunt ad ipsas, sunt quoque excommunicati.

De Sententia Excommun. Tit. XXXIX. 331

municati, quia participant criminosis in crimine. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 300. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 771. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

- 2 Collige ex text. clericum carnaliter cognoscentem mulierem excommunicatam propter suum concubinatum, vel alterius clerici, dici in crimine communicare, ac proinde maiori ligari excommunicatione, ut per Iul. Laur. de libello, & Indulgent. part. 2. c. 21. num. 14. & 15. Anton. Ricciol. de iure person. extra gremium Ecclesie existens. lib. 4. cap. 45. num. 6. ubi n. 8. resoluit clericum si rem habeat cum muliere excommunicata propter concubinatum laici dici communicare in crimine criminolo, ex ea ratione, quia in materia honestatis dispositio loquens de laicis comprehendit etiam clericos, cap. cum ab omni specie, de vita, & honestate clericorum; tum etiam quia in hac materia excommunicatio nititur in causa, nempe in fornicaria coniunctione, quae operatur, ut extendatur de persona ad personam, gloss. in presenti, ibique Butr. n. 5. Quod verè communicans cum excommunicato maiori excommunicatione, utcumque contingat communicatio, si ea sit in crimine, propter quod alter fuit excommunicatus, maiori ligatur excommunicatione, tenent Conar. in cap. alma mater, p. 1. §. 3. n. 5. Navar. in man. cap. 27. num. 32. & n. 112. Henric. in summa lib. 13. c. 9. in comm. tit. D. Valer. Reginald. in praxi forensi panitent. lib. 3. 2. num. 96. qui advertunt ad talem excommunicationem incurrendam requiri primum, ut quis in crimine participet post ipsam commissio, ac post incursum propter ipsum excommunicationem, secundum, ut participet post denuntiationem nominatim factam eius, qui illum incenit, tertio, ut scilicet participet, seu ut sciat factam esse denuntiationem.

SUMMARIUM.

- 1 Excommunicatus minori excommunicatione potest excommunicatum absoluer.
- 2 Absolvere à censuris, & peccatis, & actus iurisdictionis exercere potest minori obstrictus excommunicatione.
- 3 Sententia excommunicationis lata à iudice, qui sit nominatim excommunicatus, & publicè denuntiatus ad praescriptum Concil. Constantiens. est nulla.

CAP. Duobus. LVI.

- 1 Vobis collata potestas ut à minore excommunicatione, si in ipsam inciderunt inuicem se absoluant, utroque ligato vinculo excommunicationis huiusmodi non expirat. Explicant Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Host. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mari. Socin. Vinian in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 300. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 771. remissive Ximen. in concord. p. 2.
- 2 Collige ex text. obstrictum minoris excommunicationis vinculo posse alios absolueri à censuris & peccatis, & actus iurisdictionis exercere, ut per Vgolin. de censur. tab. 3. cap. 12. Sayr. eod. tract. lib. 2. c. 23. n. 14 quos refert, & sequitur Bonac. eod. tract. disp. 2. q. 3. n. 11. Sententiam verò excommunicationis latam à iudice, qui sit nominatim excommunicatus, & publicè denuntiatus ad praescriptum Concilij Constantiensis,

vel sit publicus clerici perensor, esse nullam, & innuam tenent D. Thom. in 4. dist. 18. q. 2. art. 2. Sylvest. verbo excommunicatio 2. §. 1. casu 2. Conar. in cap. alma mater. p. 1. §. 1. n. 4. vide citatos ad cap. ultim. d. n. 3. de ordinatis ab Episcopo, latè Mar. Alter. de censur. tom. 1. de excommuni. lib. 3. disp. 7. c. 4. statim in principio, ubi col. 2. in versic. sed nota, disputat quando Praelatus est occultè excommunicatus, vel si sit publicè excommunicatus, & denuntiatus in alia ciuitate, tamen ubi fungitur officio ignoratur communiter excommunicatio, ac tunc temporis si ferat excommunicationis sententiam in aliquem, talis excommunicatio sit valida?

SUMMARIUM.

- 1 Interdicti tempore licitum est singulis hebdomadis Missarum solennia celebrare causa renouandi corpus Domini nostri IESU-CHRISTI pro infirmis, si tamen necessitas urgeat, non semel, sed pluries in hebdomada, & n. 2.
- 3 Concessio huius text. in quo differat à concessione, cap. alma mater, §. adiciamus, hoc tit. lib. 6. ostenditur.

CAP. Permittimus. LVII.

Ministris Ecclesiae licet interdicti tempore semel in hebdomada solennia Missarum celebrare causa conficiendi corpus Christi, quod datur morientibus in poenitentia, non pullatis campanis, submissa voce, ianuis clausis, exclusis interdictis, & excommunicatis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchor. Panorm. Mar. Socin. Felin. Vin. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 300. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 771. remissive Ximen. in concord. p. 1.

Collige ex text. licitum esse singulis hebdomadis interdicti tempore Missarum solennia celebrare causa conficiendi, seu renouandi corpus Domini nostri IESU-CHRISTI pro infirmis, imò ex hac ratione necessitatis pro infirmis, si ea vigeat, non semel, sed pluries in hebdomada licitum est Eucharistiam conficere, ut post Sylvest. notant Navar. in man. cap. 27. num. 173. Henric. in summa lib. 13. cap. 44. §. 3. Auil. de censur. p. 5. disp. 4. sect. 2. dnb. 1. concl. 3. Sayr. eod. tract. lib. 5. c. 5. n. 6. bene advertens errare gloss. in presenti, dum scribit prædictam huius text. decisionem hodie in nihilo seruire post decisionem text. in cap. alma mater, §. adiciamus, hoc tit. lib. 6. quod concedit ut singulis diebus liceat celebrare cum moderamine, de quo ibi; sed non advertit gloss. concessionem de vers. adiciamus, procedere solum, quando locus generaliter interdicatur, ut ibi notavit gloss. communiter recepta verbo Ecclesis: at verò text. in presenti, procedit etiam in Ecclesia specialiter interdicta, ut bene, & melius contra gloss. hic notant Navar. Henric. & alij citatis locis. Notabis tamen concessionem, de qua hic, solum fieri Ecclesiae ministris, & consequenter alios extraneos Clericos, etiam de proprii Parochi licentia ibi ad Missam celebrandam admittendos non esse: insuper solum fieri pro Ecclesiis, in quibus Eucharistia in sacratio pro infirmis solet servari, ut bene resoluit Sayr. d. cap. 5. num. 8. & 9. contra Henric. quem minimè contrarium asserere existimo, nam quando Parochus facit per Vicarium, ut Henric. loquitur, Vicarius ille de numero Ecclesiae censendus est. Quæ omnia ex prædicta necessitatis ratione similiter procedere in cessatione à diuinis latè

Ec 4 expli

explicat Soar. tom. 5. de censur. disp. 39. sect. 2. à num. 19. Deinde per d. s. ad iudicium, tempore interdicti generalis loci concessum est, ut singulis diebus in Ecclesiis, & Monasteriis Missæ celebrentur, atque etiam alia diuina Officia, sicut prius, submissa tamen voce, ianuæ clausis, campanis non pulsatis, excommunicatis, & interdictis exclusis. Conceditur postea in vers. in festiuitatibus, quod in natali Domini, Paschate, Pentecoste, & Assumptione Beatissimæ Virginis pulsantur campanæ, & ianuæ apertis alta voce diuina Officia solemniter celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis admittis, in quibus omnibus explicandis, vide Nauar. d. c. 27. n. 173. cum seqq. Couar. in d. cap. alma mater, p. 2. §. 4. Henric. d. lib. 13. c. 46. Vgolin. de censur. tab. 5. c. 3. §. 1. cum seqq. Sayr. d. c. 5. à n. 18. Auil. disp. 4. sect. 2. dub. 2. cum seqq. Soar. d. tom. 5. disp. 34. sect. 1. à n. 3.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerico quem verberauit satisfaciens non potest propter hoc ab Episcopo absolui, nisi in certis casibus hic expressis.
- 2 Clericos percipientes qui possint ab Episcopo absolui quales sint, ostenduntur.
- 3 Impeditus legitime iudicatur qui nequit se ipsum presentare superiori.

C A P. Quamvis. LVIII.

- 1 **M**anus violentas in Clericum iniiciens, licet satisfaciatur pro sua facultate iniuriato, non ideo potest absolui ab Episcopo, sed debet mitti ad Sedem Apost. exceptis his casibus, videlicet imminente periculo mortis, infirmitate, inimicitia, vel inopia, ætate puerili, vel senili, fragilitate sexus, vel alia corporis impotentia, aut quolibet alio Canonico impedimento quo Romam non possit ire; qui verò temporali impedimento laborant, exceptis pueris, solet illis iniungi sub iuramento præstito secundum formam Ecclesiæ, ut cessante impedimento adeant Sedem Apostol. & humiliter suscipiant mandatum ipsius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 301. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 772. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.
- 2 Recensentur in præsentem quædam personæ quæ ob violentam manuum iniectionem in Clericos absolui possunt ab Episcopo, de quibus supra in hoc tit. variis in locis mentionem feci: in primis de muliere dixi ad cap. mulieres 6. de pueris ad c. 1. de habentibus capitales inimicitias, aliasve iustas excusationes ad cap. de cetero 11. de senibus, valetudinariis, membris destitutis, & pauperibus ad cap. ea noscitur 13. & de constitutis in mortis articulo, ad c. de his 26. qui si conualescant, ita absolui de nouo non sunt absoluedi, quia cum fuerint semel, & ritè absolui, non erunt de eadem re iterum absoluedi, sed solum in illis casibus ubi ob impedimentum, & causa necessitatis absoluantur iniuncta poenitentia, quod si periculum euaserint, accedant ad Sedem Apostolicam, vel ad eum, qui potest illos absolueret, eius mandatum humiliter suscipi, ita Polyd. Ripa in tract. de actis in artic. mortis, c. 35. n. 2. Carol. de Grassis de effectibus clerical. effect. 9. n. 155.
- 3 *Sine quolibet impedimento.* Notatur ad hoc, quod legitime impeditus iudicatur, qui nequit se ipsum

presentare superiori, ut per Sanch. in præcepta Decretal. lib. 2. c. 13. n. 14. vide aliqua ad cap. quia diuina de concess. prebend.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatio simpliciter lata intelligitur de maiori.
- 2 Excommunicatus minori excommunicatione percipiente Sacramentorum.

C A P. Si quem. LIX.

Excommunicatio simpliciter lata intelligitur de maiori. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mari. Socin. Felin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 301. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 772. remissive Ximen. in concord. part. 1. & 2.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 8. n. 5. Nauar. in man. 4. c. 1. & in tract. de datis, & prom. not. 4. n. 8. Henric. in summa lib. 13. c. 2. n. 2. Cardof. in praxi iudicam, verbo excommunicatio, n. 33. Soar. tom. 5. de censur. disp. 8. §. 1. Bonacin. eodem tract. disp. 2. quest. 1. p. 1. n. 3. Aret. de Soula in relectione de censuris Bulla Cens. cap. 2. Campanil. in diuersorio iuris Canon. rubr. 11. cap. 1. Monet. de distribut. quotidian. part. 2. quest. 13. Fr. Ludovic. de Miranda in man. Prælatorum, in quest. 35. art. 4. conclus. 1. Valer. Reginald. in praxi poenit. lib. 3. tract. 2. n. 21. vers. at vero, bene dicit Ricciol. de iure personarum, lib. 4. cap. 3. 1. n. 14. & 17.

Qua à perceptione Sacramentorum, &c. Notatur hoc, quod excommunicatus minori excommunicatione priuatur perceptione Sacramentorum, ut per Soar. d. tom. 4. disp. 24. sect. 3. n. 3. Bonac. d. disp. 2. q. 1. n. 1. soluentes non solum ipsum excommunicatum, minime excommunicatione peccare mortali ter recipiendo Sacramenta, debet etiam & ministrum illi grauius peccare, nisi excusetur ratione ignorantie, & scandalum, vel alterius mali vitandi.

S V M M A R I V M.

- 1 Pueri qui in Canonem inciderunt sententia poenitentia, sine ante, sine post pubertatem, possunt absolui Episcopo, & n. 2.
- 2 Punitur quis iniuri ob fragilitatem ætatis.
- 3 Puer doli capax pueri potest.

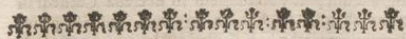
C A P. Pueris. LX. & fin.

Pueri excommunicati ob percussione, etiam si post pubertatem postulent absolui, potest Episcopus absolueret, quia rigor est mansuetudine temperatus propter defectum ætatis in qua fuit commissus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mari. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 301. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 772. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Syluest. verbo absolutio 4. num. 5. vers. 5. Bellet. de quæst. canon. cal. part. 1. tit. de privilegio Clericorum Canon. 1. n. 20.

Cum propter defectum atatis, &c. Notatur ad hoc, quod mitius quis puniatur ob fragilitatem atatis, ut per Duen. regul. 259. Tiraquel. de penis temp. causa 7. Gomez tom. 3. var. c. 1. a. n. 62. Clar. §. fin. q. 60. n. 3. Cald. Pereira in l. si Curatorem, verbo, vel adversarij dolo, a. n. 50. Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. diff. 36. n. 6. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect. 1845. & in praxi verum fori Ecclesiast. decis. 600. n. 1. in 1. edit.

In gloss. Etatis 1. ibi, doli capacibus. Notatur ad hoc, quod puer doli capax puniri potest, ut per Duen. reg. 259. vers. limita tertio.

De Verborum significatione.

TIT. XL.

UPER hanc rubr. scripserunt Zabarel. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Petrus de Rauenna in compend. iuris Canon. Ioan. de Londris in breuiario sanctorum Canon. fol. 184. verso, Martin. Mehnart. in epitome Decret. fol. 206. verso, Goffred. & Host. in sum. huius tit. Alex. Cassan. & Anast. Germon. in paratilis ad quinque libros. Decret. sub hoc titulo.

SUMMARIVM.

1. Nouale est ager nunc primum præcisus, &c. n. 2.

CAP. Innouare. I.

1. **N**ouale est ager nunc primum præcisus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 330. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 788. remissuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. desumitur ex D. Hieron. super Ozeam, c. 10. & sunt verba glossæ interlineatis.
2. Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Monet. de decimis, c. 4. q. 3. n. 50. vbi infert ad illam questionem, an & quando de noualibus solvenda sit decima, de quo suo loco dicemus, & quid sit nouale, vide latius ad cap. quod per nouale 2. infra hoc tit.

SUMMARIVM.

1. Patris appellatione venit auus.
2. Parentum appellatione ascendentes omnes utriusque sexus continentur.
3. Filiorum appellatione continentur nepotes, quando datur eadem ratio.
4. Indicia & coniectura faciunt plenam probationem in ambiguis statutorum.

CAP. Nam & Rex. II.

1. **P**atris nomine venit auus, & proavus in scriptura. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 330. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 788. remissuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. desumitur ex D. Hieronymo

super Daniel. c. 5. & refertur ab Ant. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 36. c. 1.

Quod patris appellatione veniat avus paternus probatur ex iusta interpretatione 201. vbi gloss. verbo auus, & Rebuff. col. 2. in princip. pag. 636. ff. de verbor. signif. Boër. decis. 17. n. 7. Alcan. Clem. de patria potestat. effect. 1. n. 2. Surd. de aliment. tit. 6. q. 8. n. 16. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. c. 9. 77. n. 4. quos refero ego ipse in tract. de appellat. verborum utriusque iuris signif. appellat. 190. n. 1. & 2. limito, vbi cumque de alio agitur. Parentum verò appellatione proprio vocabulo continentur omnes utriusque sexus ascendentes vique ad tritaum, l. 4. §. parentes, ff. de in ius vocando, l. Iuriconsultus, §. parentes, ff. de gradibus, Sebast. Medic. reg. 2. num. 9. Flamin. Patil. de confident. benef. q. 2. n. 42. Ferret. in consir. Carbalon. gloss. 1. n. 430. Fular. de substit. q. 365. n. 5. plures quos refero ego ipse vbi supra appellat. 185. n. 1. Sic & eodem modo filiorum appellatione continentur nepotes, non ex propria significatione sermonis, sed ex interpretatione, Fular. de substitut. q. 119. n. 7. & 12. Rota in Romana, seu Prænestina fideicommissi de columna 2. May 1625. coram bona mem. Vbaldo, Menoch. conf. 197. a. n. 81. Menoch. conf. 328. n. 4. & de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 94. n. 1. vbi a num. 3. cum seqq. refert coniecturas, ex quibus colligitur nepotes non contineri, quod etiam disputat Valasc. consil. 140. per totam, sic etiam ex vlu loquendi Sayr. in clavi Regia. lib. 3. c. 8. n. 6.

Notatur etiam text. ad hoc, quod in obscuris, & ambiguis statutorum, vel cuiuslibet alterius Legalis dispositionis indicia, & coniectura faciunt plenam probationem, ut per Mascard. de probat. conclus. 1124. num. 18.

SUMMARIVM.

1. Natus non videtur qui confestim mortuus est, &c. num. 2.
3. Factum non dicitur quod non durat factum.
4. Factum non reputatur id, quod non habuit effectum.

CAP. Nam & ego. III.

Per, qui natus statim moritur, dicitur ac si non fuisset, & secundus vocatur vnigenitus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Host. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 331. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 788. remissuè Ximen. in concord. p. 2. desumitur ex D. Hieronymo in parabolis Prouerb. c. 4. & refertur ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 36. cap. 2.

Collige ex text. natum non videri, qui confestim mortuus est, ut per Tiraq. in l. si vnquam, verbo suscepit, n. 167. & de iure primog. q. 3. n. 12. & de iudic. in rebus exiguis, vers. 83. Sanch. de Matr. lib. 3. diff. 18. num. 6.

Notatur ad hoc quod factum non dicitur, quod non durat factum, Hieronym. Portoles in tract. de consortibus & fideicommissis legali, c. 1. num. 25. Brunor. à Sole in locis commun. verbo factum, num. 16. Surd. de aliment. tit. 7. q. 10. n. 9. cum seqq. Olalch. conf. 5. num. 34. late Ioan. Baptista Costa de facti scient. & ignor. insf. 14. per tot. Gonzal. ad reg. 8. Cancellaria gloss. 63. n. 24. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 115. n. 334. & cap. 132. num. 27. cum seqq. Farinac. in praxi crimin. part. 4. conf. 90. num. 72. Menoch. conf. 334. num. 19. vbi intelligit, quando actus habet tractum successuum, refert